

29–30 maj

Debatter m. m.

	Sid.
Måndagen den 29 maj fm.	
Den ekonomiska politiken	4
Höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.	45
Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.	56
Uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.	64
Ändring i lagen om polisväsendet i riket	69
Tillverkning av och handel med fodermedel	76

Tisdagen den 30 maj

Statsregleringen för budgetåret 1961/62:	
Utgifter å driftbudgeten	82
Inkomster å kapitalbudgeten	83
Utgifter å kapitalbudgeten	83
Riksstat	84
Anföranden i anledning av vårsessionens avslutning	85

Samtliga avgjorda ärenden

Måndagen den 29 maj fm.

Statsutskottets memorial nr 138, ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden	3
Andra lagutskottets memorial nr 53, ang. kamrarnas skiljaktiga be- slut om viss komplettering av barnmorskereglementet	3
Jordbruksutskottets memorial nr 35, ang. uppskov med behandlingen av visst utskottet tilldelat ärende	3
Bankoutskottets utlåtande nr 29, om fortsatt giltighet av lagen angå- ende rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestäm- melser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.	4
Bevillningsutskottets betänkande nr 63, ang. ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen	45
— nr 62, om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.	56
— nr 60, ang. beräkning av bevillningarna för budgetåret 1961/62, m. m.	64

	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr 141, i anledning av motioner väckta i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag ang. komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62 m. m.	69
— nr 134, ang. ytterligare utgifter å tilläggsstat II: avskrivning av nya kapitalinvesteringar m. m.	69
— nr 135, ang. avsättning av kommunalskattemedel till budgetutjämningsfonden	69
— memorial nr 136, ang. allmän beredskapsstat för budgetåret 1961/62	69
— nr 139, ang. kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om organisationen för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning m. m.	69
— utlåtande nr 140, ang. anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar	69
Bevillningsutskottets betänkande nr 59, om ändring i förordningen angående stämpelavgiften	69
Första lagutskottets utlåtande nr 41, ang. förfarandet i anmärkningsmål, m. m.	69
— nr 42, ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket	69
— nr 43, om åtgärder med anledning av att de nordiska ländernas straffskalor icke överensstämmer	75
— nr 44, om visst tillägg till 4 § instruktionen för riksdagens ombudsmän	75
Tredje lagutskottets utlåtande nr 26, om vissa ändringar i den för Kopparbergs län gällande särlagstiftningen på fastighetsrättens område	75
— nr 27, ang. tillverkning av och handel med fodermedel m. m. ..	76
— memorial nr 28, ang. uppskov med behandlingen av vissa utskottet tilldelade ärenden	78
Jordbruksutskottets memorial nr 33, ang. uppskov med behandlingen av vissa till jordbruksutskottet hänvisade ärenden	78
Bevillningsutskottets memorial nr 66, ang. uppskov med behandlingen av vissa till bevillningsutskottet hänvisade ärenden	78
Första lagutskottets utlåtande nr 45, om lagstiftning i syfte att möjliggöra utnyttjande av byggnad på annans mark såsom säkerhet för kredit	78
— nr 46, ang. fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret	78
— nr 47, ang. ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt	78
Andra lagutskottets memorial nr 52, ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden	78
Statsutskottets memorial nr 142, ang. tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61.	78

Måndagen den 29 maj em. †

Statsutskottets memorial nr 144, ang. gemensam votering i fråga om anslag till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar m. fl. anslag. ..	80
--	----

Tisdagen den 30 maj

Gemensam omröstning ang. anslag till statens dövskolor m. m.	81
Statsutskottets memorial nr 143, ang. statsregleringen för budgetåret 1961/62	82

Måndagen den 29 maj förmiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollen för den 23 in-
nevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 326, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1961/62 till Bidrag till internationell hjälpverksamhet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 328, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökad utbildning av läkare och tandläkare m. m.;

nr 329, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående dels anslag för budgetåret 1961/62 till naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter m. m., dels ock åtgärder för avskrivning av vissa studielån jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 330, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitaltillskott till Scandinavian Airlines System (SAS), m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsavtal till avtalet den 24 december 1936 mellan Sverige och Frankrike för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande arvsskatt;

nr 344, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 345, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475), m. m.; och

nr 346, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1962 års taxering för avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Föredrogs statsutskottets memorial nr 138, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden.

Beträffande detta memorial hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

På gjord proposition bifölls denna hemställan.

Härefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i förevarande memorial hemställt.

Föredrogs andra lagutskottets memorial nr 53, föranlett av kamrarnas skiljaktiga beslut vid behandlingen av andra lagutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om viss komplettering av barnmorskereglementet.

Jämväl beträffande detta memorial hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

Sedan kammaren bifallit utskottets hemställan om ärendets företagande till avgörande efter allenast en bordläggning, lades utskottets i memorialet gjorda anmälan till handlingarna.

Föredrogs jordbruksutskottets memorial nr 35, angående uppskov med behandlingen av visst utskottet tilldelat ärende.

Ang. den ekonomiska politiken

Utskottet hade beträffande detta memorial hemställt, att detsamma måtte förefagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

På gjord proposition bifölls utskottets berörda hemställan.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i det nu ifrågavarande memorialet hemställt.

Ang. den ekonomiska politiken

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 23 mars 1961 dagtecknad proposition, nr 113, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; samt

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Berörda förslag inneburo, att förevarande lagar skulle erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1962.

Till utskottet hade hänvisats de i anledning av propositionen väckta, likalydande motionerna I: 648, av herrar *Per-Olof Hanson* och *Hagberg*, samt II: 766, av herrar *Magnusson* i Borås och *Stenberg*, i vilka föreslagits, att riksdagen skulle avslå det i propositionen nr 113 framlagda förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avsåge lagen om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; samt

II. att riksdagen — med avslag å motionerna I: 648 och II: 766 — måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition i vad den avsåge lagen angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Reservation hade avgivits av herrar *Ewerlöf*, *Schmidt*, *Gustaf Henry Hansson*, *Boija*, *Regnéll* och *Carlsson* i Tibro, vilka ansett, att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen — med bifall till motionerna I: 648 och II: 766 — måtte avslå det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition framlagda förslaget om ytterligare förlängning av ränteregleringslagen.

Herr talmannen yttrade, att överläggningen i fråga om förevarande utlåtande tillika finge omfatta frågor, som behandlades i bevillningsutskottets betänkanden nr 63, 62 och 60 samt statsutskottets utlåtande nr 141. Yrkanden skulle dock, i vederbörlig ordning, framställas först efter det respektive betänkande föredragits.

Redogörelser för innehållet i bevillningsutskottets betänkanden nr 63, 62 och 60 återfinnas å respektive s. 45—50, 56—60 och 64—67.

Herr **HAGBERG** (h):

Herr talman! Det socialdemokratiska huvudorganet i Stockholm publicerade härom dagen en ledare i skattefrågan. Den hade rubricerats på följande sätt: »Fel tid för skattesänkning.» När jag såg denna rubrik, kunde jag inte underlåta att för mig själv göra denna reflexion: Jag undrar om den som satte denna rubrik själv var medveten om dess djupa symboliska innebörd.

Jag har själv tillhört bevillningsutskot-

Ang. den ekonomiska politiken

tet under mer än 25 år. Denna tid sammanfaller med en nästan obruten socialdemokratisk regim i finansdepartementet. Jag har under dessa decennier deltagit i ganska många framstötter i skattefrågor, och jag har onekligen även hunnit med att diskutera många skatteförslag, både sådana som framförts i propositioner och sådana som framförts i motioner. Självfallet får man efter en så pass lång tid vissa perspektiv på skeendet. Den socialdemokratiska linjen har — som jag har kunnat följa den — under dessa decennier onekligen varit konsekvent. Den nästan monotona argumenteringen har alltid varit densamma. Ständigt har man förklarat: Visst är skattetrycket högt i vårt land och visst vill vi vara med om att sänka skatterna — bara inte nu! Så lät det på 30- och 40-talen under Ernst Wigforss, på 50-talet, då Per Edvin Sköld stod för rusthålllet, och så låter det nu när departementschefen heter Gunnar Sträng. Motiveringarna för ståndpunkten har skiftat som himmelens vindar, men slutsatsen har alltid varit densamma: »Fel tid för skattesänkning!»

Jag tillhör inte dem — och har aldrig gjort det — som menar, att man kan kräva skattesänkningar utan hänsynstagande till det allmännas utgiftsläge eller till konjunkturmässiga bedömanden. Så enkelt är inte detta problem, fastän — det medger jag gärna — många människor vill göra det så pass enkelt. Då vi nu från högerhåll lägger fram vårt stora skatte- och budgetprogram, sker detta — det vill jag från början understryka — under markerat hänsynstagande till *båda* dessa faktorer, alltså *dels* till det statliga utgiftsläge vi har framför oss, *dels* till den konjunktur i vilken vi befinner oss.

Vad först den konjunkturmässiga sidan av problemet beträffar, kanske jag, innan jag går vidare, bör påpeka att vi förmodligen alla här i kammaren, var vi än må höra hemma, under årens lopp har lärt oss att ta siffrorna i nationalbudgeten med en nypa salt. Jag säger inte detta som någon kritik av nationalbudgetens författare, De felmarginaler,

som dessa alltid måste räkna med, är betydande. Det ligger som var och en måste inse i sakens natur. Ibland hittar man dock, ärade kammarledamöter, misstag i de visa augurernas profetior, som trots detta måste betecknas som ganska uppseendeväckande.

Ett ganska dråpligt exempel ger den preliminära budgetens beräkning av lagerökningen för år 1960, vilken som kanske någon kommer ihåg taxerades till 500 miljoner kronor. Det blev inte 500 miljoner kronor utan i stället 1 400 miljoner kronor, med åtföljande uppjustering av importsiffrorna. Konstaterandet av själva faktum förses i den reviderade nationalbudgeten för år 1961, som vi alltså nu har framför oss, med den inte alldeles oberättigade fotnoten — den står att läsa på s. 4 — att detta — alltså denna felräkning — »visar behovet av förbättrad statistik på detta för hela konjunkturförloppet mycket betydelsefulla område». Förvisso, herr talmän, kan man anmärka på statistiken — det bestrider jag ingalunda — men detta — om vi skall vara snälla och kalla det för olycksfall i arbetet — visar också något annat, som kammarens ledamöter kanske borde tänka på, nämligen att, då regeringen begagnar sig av konjunkturbedömningen i nationalbudgeten för att motivera sina ståndpunktstaganden på olika områden, t. ex. skattepolitikens, faller det sig enligt mitt förmenande en smula svårt att alltid vara riktigt respektfull inför Kungl. Maj:t. För mera kritiska sinnen ter sig nämligen de energiskt framförda åsikternas underlag »betänkligt svävande», som det så riktigt nyligen har blivit sagt.

Å andra sidan är vi på vårt håll, utan att svära på magisterns — i detta fall nationalbudgetens — ord, givetvis på det klara med, att vårt land för närvarande befinner sig mitt uppe i en högkonjunktur, där risken för en isolerad inhemsk inflation är betydande. Det är ett konstaterande, som vi står för. Nödvändigheten att i ett sådant läge stärka kostnadsmedvetandet i såväl enskild som offentlig hushållning är för oss uppenbar. Frestelserna både för det allmänna

Ang. den ekonomiska politiken

och för den enskilde att i en sådan atmosfär, som den vi för närvarande lever i, bildligt talat slå klackarna i taket och låta pengarna rulla är naturligtvis stora. Den där »det är klart vi har råd»-mentaliteten, som vi dagligen ser så många exempel på, kan i det långa loppet bli livsfarlig för vårt land och dess ekonomi. Jag tvekar inte att använda detta onekligen starka ord *livsfarlig*; jag tror nämligen att det är berättigat. Att statsutgifterna ständigt måste stiga är ingen naturlag, vilket åtskilliga tycks ha fått för sig. Vi skall, mina damer och herrar, akta oss att göra goda tider sämre!

Jag övergår så till att lämna en helt kort redogörelse för ett par väsentliga ting i vår sammanfattande skatte- och budgetplan.

Vi kräver här höjda statliga och kommunala ortsavdrag. Vi föreslår en höjning med 500 kronor för gifta och 250 kronor för ogifta. Samtidigt föreslår vi en höjning av ortsavdraget för folkpensionärer, så att detta för ensamstående folkpensionärer i alla ortsgrupper uppgår till 3 500 kronor och för gifta till 7 000 kronor. Varför har vi förfarit på detta speciella sätt i fråga om folkpensionärerna? Ja, såsom motivering för den extra höjningen för folkpensionärer återoppar vi främst önskvärdheten av att göra det förmånligt även för folkpensionärer att åta sig sysslor, som passar för dem.

Genom förslaget om höjda ortsavdrag även vid den kommunala beskattningen begränsas skatteunderlaget för kommunerna med ett belopp som, ifall utdebiteringarna i kommunerna inte höjs, torde kunna beräknas uppgå till 210 miljoner. Den siffran tycks alla ha stannat för, som sysslat med den här saken. Genom det utrymme, som vårt budgetalternativ — presenterat inför riksdagen — genom begränsningar av statsutgifterna på driftbudgeten med 470 miljoner ger, kan dock vissa kommunala utgifter överföras på staten. Vi syftar därvid främst på de kommunala utgifter, som staten redan i stor utsträckning bestämmer över och som det enligt vår

mening är ytterst diskutabelt, om kommunerna skall stå för. Det gäller folkskollärarylönerna och invalidpensionerna. Beträffande dessa tings utformning ligger ju hela avgörandet hos regering och riksdag; kommunerna har ingenting att säga till därom annat än att betala den dagen räkningen presenteras.

I vår skattemotion föreslås vidare, att den sittande skatteberedningen bör inrikta sitt arbete på att skyndsamt framlägga förslag till ett nytt skattesystem. Särskilt betonas vikten av en proportionell beskattning för det stora flertalet skattebetalare. Vi anser, att det är nödvändigt, att denna sak nu tages upp till en allsidig och fördomsfri granskning: ett starkare proportionellt inslag i vår nu markerat progressiva beskattning. Vi har tänkt oss en proportionell beskattning upp till inkomster på 20 000 à 30 000 kronor, räknat för gifta. Dessa inkomster blir, som vi vet, allt vanligare i våra dagar.

Den del av vårt skattesänkingsprogram, som utåt — så långt jag har kunnat följa debatten — har tilldragit sig den största uppmärksamheten, tycks emellertid vara vårt förslag om den 10-procentiga skatterabatten. Förståelse för detta vårt initiativ har — det måste jag med tillfredsställelse konstatera — mött från kretsar där vi i vanliga fall inte skulle ha väntat sådan förståelse, och detta är ju, som sagt, glädjande för oss. Vi är på vårt håll inte särdeles bortskämda i den vägen.

Om den här frågan kunde ses enbart från statsfinansiell synpunkt, så skulle det stora budgetöverskott, som nu beräknas för budgetåret 1961/62 — det är, som kammarens ledamöter väl vet, 700 à 800 miljoner — kunna återgå till skattebetalarna i form av omedelbara skattesänkningar. Som jag redan påpekat, gör emellertid enligt vår åsikt den konjunkturpolitiska bedömningen försiktighet nödvändig. Det är med denna utgångspunkt som vi föreslår att fysiska personer skall äga åtnjuta rabatt på skatt, som påföres i samband med 1962 års taxering, alltså i realiteten en till början av 1963 uppskjuten skattesänkning, som av-

Ang. den ekonomiska politiken

ser inkomster under innevarande år. Saken skulle ju också kunna uttryckas på det sättet, att det här är fråga om en sänkning av uttagsprocenten med 10 procent. Det blir ju samma sak.

I och för sig är den tanke, som ligger bakom detta förslag, varken ny eller för riksdagen främmande. I själva verket har riksdagen för länge sedan accepterat den. Genom investeringsfonderna förmås företag att för den tid, som anses ur inflationssynpunkt riksfyllt, binda medel och uppskjuta deras användande. Senast för ett par dagar sedan — det är inte en vecka sedan — beslöt riksdagen, efter tillstyrkan av ett enhälligt bevillningsutskott, utan meningsskiljaktigheter och utan debatter i någondera kammaren att förlänga denna lagstiftning. Man får väl mot bakgrunden av detta säga att principen inte kan diskuteras; den är, som sagt, redan accepterad. Samma tankegång som ligger bakom beslutet om investeringsfonderna kan, anser vi, tillämpas för de fysiska personernas del och på den fordran de kan anses ha på staten till följd av en överbeskattnings. Är denna tanke konjunkturpolitiskt riktig i det ena fallet, som riksdagen har sagt att den är, så är den givetvis också riktig i det andra.

Under budgetåret 1961/62 bör, föreslår vi, staten på spärrat konto i riksbanken insätta ett belopp av storleksordningen 450 miljoner kronor. Denna insättning bör göras för de skattskyldigas räkning. Medlen, som alltså principiellt sett tillhör de skattskyldiga, kan lämpligen frigöras vid årsskiftet 1962/63 och då i form av en skatterabatt å den under 1961 inbetalade för höga skatten. Vi föreslår alltså, som jag redan påpekat, att skatterabatten skall uppgå till 10 procent av den statliga inkomstskatt, som upptages på den slutskattsedel, den skattskyldige får på hösten 1962. Nu kanske någon tycker att detta låter en smula krångligt, men jag kan försäkra er, mina damer och herrar, att, om ni närmare sätter er in i detta förslag, kommer ni att finna det utomordentligt enkelt.

Vad har nu bevillningsutskottets majoritet sagt om vårt förslag? Ja, själva

principen och tankegången, som bär upp densamma, kan man ju inte kritisera, särskilt som utskottet ju, som jag sade, för ett par dagar sedan enhälligt har godtagit samma princip och samma tankegång, när det var fråga om investeringsfonderna. Utskottsmajoriteten presenterar dock nu en annan invändning. Systemet förutsätter, säger utskottet, att en ytterligare upplåning från statens sida av 450 miljoner kronor i och för fondering sker under nästkommande budgetår, allt, som det heter, enligt de föreliggande beräkningarna av totalbudgetutfallet för 1961/62.

Ja, herr talman, det är riktigt vad utskottet här har skrivit, men — och här kommer in i bilden ett ganska betydelsefullt men — den ökning av upplåningsbehovet för statens del som föranledes av vårt förslag motverkas ju av den ökning av överskottet på driftbudgeten, som vårt budgetalternativ innebär för budgetåret 1961/62. Den omständigheten har utskottsmajoriteten av någon för mig okänd anledning försummat att påpeka.

Jag har även hört en annan invändning mot vårt förslag. Den har dock inte kommit från bevillningsutskottet, utan jag har hört den i den allmänna debatten i denna fråga. På åtskilliga håll har gjorts gällande att personer, som inte har någon skatt alls att betala 1963, skulle gå miste om rabatten. Det vore ju beklagligt, om detta skulle bli resultatet, men så är naturligtvis inte fallet. De kan tillgodogöra sig denna rabatt genom att använda skatteanvisningen, som ingår i det tekniska förfarandet, såsom en obligation, vilken löper under fem år och under tiden ger 5 procents skattefri ränteavkastning.

Till slut, herr talman! Jag tror att jag vågar säga om våra förslag i skattefrågan, att de är präglade av måttfullhet och realism. Jag tror också att jag vågar säga, att de fyller det i dagens situation angelägna dubbla syftet, nämligen dels att innebära skattesänkning, dels att tillvarata intresset av att hålla inflationstendenserna tillbaka. Det är med andra ord, för att anknyta till vad jag sade i

Ang. den ekonomiska politiken

början av detta lilla anförande, *rätt tid för skattesänkning.*

Med hänvisning till vad jag här har anfört hemställer jag i fråga om bevillningsutskottets betänkande nr 60 om bifall till reservationen nr I och i fråga om bevillningsutskottets betänkande nr 62 också bifall till reservationen nr I. Dessa yrkanden kommer jag sedermera att enligt herr talmannens anvisning upprepa vid föredragningen av resp. utskottsbetänkande.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag skall i detta anförande i huvudsak hålla mig till bevillningsutskottets betänkanden, främst nr 63 och nr 62.

Propositionerna nr 150 och nr 160 samt de motioner som väcktes i anledning av propositionerna har inte varit föremål för realbehandling i utskottet. Den parodi på saklig behandling, som utspelades tisdagen den 16 maj på kvällen kan inte kallas en realbehandling. Motionstiden hade utgått samma dag, då det väcktes inte mindre än tio motioner, vilka fanns tillgängliga på kvällen i stencil — dock inte alla. Först den 23 maj förelåg motionerna tryckta och tillgängliga för kammarens ledamöter.

Det skulle vara mot bättre vetande, om jag begagnade den vanliga frasen, att jag utgår ifrån att kammarens ledamöter har läst motionerna. Det är ursäktligt om kammarens ledamöter under det pressande arbete som vi hade under föregående vecka inte har hunnit att läsa dem. I den tidsnöd som utskottet och riksdagen sålunda hade försatts i, hade utskottet ingen som helst möjlighet att förfara på annat sätt. Min anmärkning riktar sig alltså inte mot utskottets presidium och kansli utan mot den nonchalans som Kungl. Maj:t på detta sätt har visat riksdagen.

Budgetutfallet för det snart tillämpliga budgetåret och beräkningarna för nästa och kommande budgetår kommer att siffermässigt behandlas av andra talare. Jag skall därför inte gå in på den delen av propositionen. Beräkningarna

av budgetutfallet har aktualiserat kravet på en höjning av de skattefria ortsavdragen. Finansministern förklarar själv att han anser en höjning av dessa utgöra den mest angelägna skattereformen, och bevillningsutskottet har samma mening. Varför vill då inte vare sig finansministern eller utskottet vara med om en omedelbar höjning, när det finns utrymme för en sådan?

Ja, det verkliga skälet är väl främst att initiativet inte kommer från finansministern. I sak anges att budgeten under rådande konjunktur inte får försvaras, men finansministern och bevillningsutskottet föreslår trots detta en omedelbar höjning för vissa skattskyldiga av deras ortsavdrag. Jag tänker på höjningen av bottenavdraget från inkomst av kapital med 200 kronor respektive 100 kronor för makar respektive ensamstående och samma höjning av försäkringsavdraget.

Motiveringen är att därigenom uppmuntra sparandet. Detta har statsmakterna försökt tidigare; försök som varit både dyra och i stort sett misslyckade. En höjning av det skattefria bottenbeloppet från inkomst av kapital har ingen annan betydelse, som jag ser det, än att denna arbetsfria inkomst beskattas lindrigare än annan inkomst. Som vänsterman, måhända av en ålderdomlig typ, kan jag inte finna detta rimligt.

Beträffande försäkringsavdraget vill jag erinra om att skattelagssakkunniga på sin tid ifrågasatt ett borttagande av detta avdrag helt och hållet, detta utifrån det principiella förhållandet att försäkringar inte beskattas när de utfaller. Avdraget tillkom för att uppmuntra frivilliga försäkringar. Att då uttryckligen inrymma obligatoriska avgifter såsom sjukförsäkringsavgiften inom detta avdrag är redan på denna grund stridande mot avdragets ändamål. Jag har, herr talman, i min motion nr 680 i denna kammare också påpekat att en stor del av försäkringspremierna inte innebär något sparande. I Svensk försäkringstidnings senaste nummer fanns en talande bild. Det var ett paternosterverk, som hämtade upp pengar ur en stor be-

Ang. den ekonomiska politiken

hållare och fömde två kärl; på det ena stod det »riskfördelning» och på det andra »kapitalförsäkrings». Att döma av bilden förutsätter försäkringsvärlden själv att det gick ungefär lika mycket i den ena som i den andra behållaren.

Direkt felaktigt är enligt min mening att medge ett schablonavdrag utan att någon försäkring alls föreligger. Jag har, herr talman, vid riksdagens början väckt en motion, som blir behandlad i höst och i vilken jag berört frågan om avdrag vid taxering. Jag skall därför inte gå in på det ämnet nu.

Från folkpartiets sida har vi motionerat om att ta bort schablonavdraget i fråga om försäkringar. Vi har också motionerat om att ta bort avjämningen uppåt till fullt hundratal kronor på avdraget från inkomst av tjänst, och samma utjämning nedåt när det gäller den beskattningsbara inkomsten.

Det första av dessa avdrag är en direkt uppmaning till skattefusk, vilket ju är så mycket märkligare som riksdagen vid upprepade tillfällen får vidta åtgärder mot skattefusk. Lyckas det för en skattskyldig att komma över ett hundrakronorsbelopp, så tjänar vederbörande beloppet upp till nästa hundrakronorsgräns. Detsamma gäller avjämningen av beskattningsbar inkomst. Om två makar som båda har inkomst av tjänst är tillräckligt finurliga, ökas deras ortsavdrag med upp emot 400 kronor. Vad skall allt detta krångel tjäna till? Finansministern varnade väldigt bara för några veckor sedan i debatten om ändring av varubeskattningen mot undantag för vissa grupper, undantag som naturligtvis omedelbart framkallar krav från andra grupper i rättvisans och likformighetens namn. Finansministern framhöll utformningen av den direkta beskattningen som ett avskräckande exempel. Men finansministern lever inte som han lär. Nog vet väl finansministern att det finns andra former av sparande som är lika betydelsefulla som t. ex. försäkringssparandet. Jag tänker främst på amorteringssparandet. Tack vare detta sparande — kalla det gärna tvångssparande — kan våra hypoteksföreningar, jordbruks-

kassor, sparbanker etc. tillhandahålla näringslivet kredit i större utsträckning än vad eljest skulle vara fallet. En höjning av bottenavdraget på kapitalinkomst och av försäkringsavdraget måste därför framstå som både orättvist och föga anpassad efter skatteförmågan.

Det rejälaste är naturligtvis att höja ortsavdraget för alla. Det är enligt min mening också mera rättvist och med hänsyn till penningvärdets fall befogat, och det kostar inte mycket mer än förenämnda avdrag och finansministerns förslag nu om ökade avdrag. Detta, herr talman, tycker jag är verkligt viktigt att påpeka. Bortfallet av skatteunderlag för stat och kommun blir ju föga betydande, budgeten påverkas knappast, och problemet om kompensation till kommunerna försvinner i stor utsträckning. En höjning av ortsavdraget beräknas ju kosta ungefär 160 å 170 miljoner kronor för stat och kommun. Ett beslut i enlighet med de riktlinjer som folkpartiet har föreslagit beträffande schablonavdraget för försäkringar, uppjämningen av avdraget från inkomst av tjänst och utjämningen av den beskattningsbara inkomsten skulle ge staten och kommunerna ungefär 70 miljoner kronor i ökad skatt, och med finansministerns nya förslag om höjning av avdragen en ökning av det beloppet upp emot 100-miljonersgränsen.

Jag vill påpeka att den invändningen som finansministern gör, att ett borttagande av dessa avdrag i sak skulle betyda en skattehöjning, förlorar helt sin kraft i och med en höjning av ortsavdraget, därför att det då icke blir någon skattehöjning. Även i fråga om folkpensionärernas taxering av mindre inkomster vid sidan av folkpensionen innebär en höjning av ortsavdraget en lättnad.

Herr talman! Jag skall återkomma med yrkanden när vederbörande betänkan- den blivit föredragna.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Enligt min mening har man i skattedebatten alltför ensidigt uppehållit sig vid den statliga beskattning-

Ang. den ekonomiska politiken

en. Vi får inte glömma bort att vi har en kommunal beskattning av betydande omfattning, både totalt sett och i vad det gäller de enskilda inkomsttagarna. Som exempel kan jag nämna att 1958/59 uppgick statsskatten till 6 miljarder kronor och kommunalskatten till 4,5 miljarder kronor. Kommunalskatten är dessutom tyngande för de mindre och medelstora inkomsttagarna. Detta är alldeles naturligt på grund av att den tas ut proportionellt. Härtill bör läggas att de kommunala utdebiteringarna stigit med ungefär 50 procent under 1950-talet, från 10 till 15 kronor i stort sett. En annan utvecklingstendens under 1950-talet återfinnes dels i urgröpningen av ortsavdragets realvärde, dels i höjningen och tillkomsten av skatter och avgifter som tas ut även under ortsavdragsnivån. Jag åsyftar då såväl höjningen av socialförsäkringsavgifterna som den indierkta beskattningen, främst den allmänna varuskatten.

Det kan inte bestridas att dessa faktorer — höjningen av den kommunala utdebiteringen, urgröpningen av ortsavdraget och ökningen av avgifts- och skatteuttaget under ortsavdragsnivån — verkat särskilt ogynnsamt för de mindre inkomsttagarna, men även för de medelstora. Det är uppenbart att dessa omständigheter måste uppmärksammas vid den pågående översynen av skattesystemet, men jag tror att det är nödvändigt att åtgärder vidtas redan innan skatteutredningen kan beräknas vara klar med sitt arbete.

I ett avseende tycks man vara ense om hur lättnader skall åstadkommas, nämligen genom en höjning av ortsavdragen. För vår del motionerade vi vid riksdagens början om framläggande av en plan för höjning av ortsavdragen upp till 5 000 kronor för gifta och 2 500 kronor för ogifta. Detta skulle gälla såväl den statliga som den kommunala beskattningen. Från andra håll väcktes också motioner i liknande syfte. Här kan jag bara nämna, att från folkpartihåll förelåg en motion, som skilde sig från vår motion på det sättet att man bara ville ha höjning av ortsavdragen när det gällde den statliga beskattningen. Sedermera har det glädjande inträffat, att man på det hållet ändrat

uppfattning och nu anammat vår syn att höjningen av ortsavdragen även skulle gälla den kommunala beskattningen. I de lägre inkomstskikten motsvarar ju den statliga beskattningen 10 procent av ortsavdragshöjningsbeloppet, men om den kommunala beskattningen inkluderas, blir lättnaden i dessa inkomstskikt genomsnittligt 25 procent av höjningsbeloppet.

En höjning av de kommunala ortsavdragen blir emellertid av begränsat värde, om man inte ger kommunerna någon kompensation för det bortfallna skatteunderlaget. Utan kompensation måste ju kommunerna i de flesta fall höja utdebiteringen. I kommuner med lågt skatteunderlag kan utdebiteringshöjningarna bli av betydande omfattning. För vår del kan vi inte uppge kravet att i vart fall de kommuner, som har ett skatteunderlag per invånare räknat under en viss gräns erhåller ordentlig kompensation för skattebortfallet. Men detta är inte den enda åtgärd, som bör komma i fråga beträffande den kommunala beskattningen.

Som jag inledningsvis nämnde har kommunalskatten stigit kraftigt under 1950-talet. Orsakerna härtill är flera. De statliga bidragen till kommunerna har minskat i värde, bland annat till följd av penningvärdeförsämringen. Dessutom har det, som jag redan omnämnt, skett en övervältring av kostnaderna från staten till kommunerna. Som exempel på detta slag av kostnadsövervältringar kan nämnas, att bidragskvoten i fråga om skolbyggnader från år 1948 sänkts från 50 till 37 procent, i fråga om skolmältiderna från 70 till 15 procent och i fråga om de folkpensionsförmåner, till vilka kommunerna bidragit, från 63 till 44 procent. I riksdagen har förbättringar beslutats på dessa områden, men det är kommunerna som får dra kostnaderna. Det bör uppmärksammas att de kommunala utgifterna till cirka 75 procent gäller utgifter och uppgifter, som kommunerna inte själva beslutar om utan som ålägges dem genom riksdagsbeslut.

Företeelser av detta slag har medfört, att de kommunala utdebiteringarna under 1950-talet stigit med i runt tal 50

Ang. den ekonomiska politiken

procent — till avsevärd del till följd av riksdagens ställningstaganden. Denna utveckling har också medfört, att skillnaderna i utdebiteringsnivå mellan olika kommuner har skärpts. I de bäst ställda kommunerna är den sammanlagda kommunala utdebiteringen cirka 10 kronor och i de sämst ställda cirka 20 kronor. Det är således fråga om den dubbla utdebiteringen.

Den främsta orsaken till dessa skillnader ligger inte i första hand i olika kommunal standard eller i att vissa kommuner är dåligt ekonomiskt skötta. Skillnaden beror på olikheterna i skatteunderlaget. Detta varierar, som vi alla vet, emellan 20 och 80 skattekronor per invånare. Genomsnittet utgör cirka 41 skattekronor för varje invånare. Dessa siffror ger en antydning om att invånarna i kommuner med den högsta kommunala utdebiteringen snarare har den lägre kommunala standarden än den högre. Mot bakgrunden av principen att lika skatt vid jämförbar inkomst skall ge lika standard och rättighet måste detta anses i hög grad otillfredsställande.

Skattebelastningen på medborgarna i olika kommuner utvisar mycket stora skillnader. En 8 000—10 000 kronors inkomsttagare i den sämst ställda kommunen betalar 40—50 procent högre skatt än motsvarande inkomsttagare i den bäst ställda kommunen. Det kan här vara av intresse att även nämna skillnaden i pengar. Den utgör vid en inkomstnivå av 10 000 kronor cirka 650 kronor. För en skattebetalare med en inkomst av 24 000 kronor blir skillnaden i total skatt cirka 1 800 kronor. Sådana förhållanden är inte rimliga — de utgör en mycket stor skatteorättvisa.

I debatten kring kommunindelningsfrågan har nämnts att de eventuella stora kommunerna, jättekommunerna, skulle medföra en utjämning av dessa orättvisor. För min del ger jag inte mycket för den utjämningen. För närvarande har en fjärdedel av landets kommuner ett skatteunderlag av 23 skattekronor per invånare och därunder. Om man inför en kommunindelning enligt de sakkunnigas planer, kommer en fjärdedel av lan-

dets kommuner att ligga på 27 skatte- kronor per invånare och därunder. Mer skiljer det inte, och genomsnittet är, som jag redan omnämnt, 41 skatte- kronor per invånare.

Inte ens om man går in för verkliga kolossalkommuner, som omfattar exempelvis ett landstingsområde eller motsvarande, får man en tillfredsställande utjämning. Den sämst ställda kommunen eller området skulle få ett skatteunderlag av 26 skatte- kronor per invånare och det bäst ställda området ett underlag av 67 kronor per invånare. Sex av landstingsområdena eller kolossalkommunerna skulle få under 30 skatte- kronor per invånare.

Jag har anfört dessa siffror för att beläsa, att man inte löser dessa spörsmål genom en ny kommunindelning. Man får inte en skattekraftig kommun genom att slå ihop ett antal skattesvaga kommuner. Däremot finns det risk för att kommunindelningsfrågan kan komma att avgöras i ett snedvridet perspektiv, om inte dessa spörsmål först löses. Enligt min mening bör kommunindelningsfrågan i vart fall anstå, tills man löst frågan om kostnads- och uppgiftsfördelning mellan stat, landsting och kommun.

En rimligare avvägning av den kommunala skattebördan och därigenom lättnader främst för de inkomsttagare, som drabbas av den högsta utdebiteringen, måste genomföras jämsides med ortsavdragsreformen. Den är minst lika angelägen, och de båda åtgärderna hör samman, emedan kompensationen till kommunerna för ortsavdragshöjningen tekniskt kan och bör sammankopplas med återställandet av statsbidragens realvärde och liknande åtgärder. Vi önskar från centerpartiets sida en plan avseende en successiv höjning av ortsavdragen till 5 000 kronor för gifta och 2 500 kronor för ogifta. Dessutom hävdar vi mycket bestämt, att i samband med att den reformen vidtages även kommunerna inte bara får kompensation för skattebortfallet i vad gäller höjningen av ortsavdragen utan även får kompensation för den eftersläpning, som jag här tidigare talat om. I och med att vi be-

Ang. den ekonomiska politiken

gärt en sådan plan till höstriksdagen är det vår förhoppning att den skall kunna nå effekt redan år 1962.

Efter vilka riktlinjer vill vi då åstadkomma en bättre ordning beträffande de kommunala finanserna och skatterna? Låt mig härvid knyta an till ett yttrande, som fälldes av inrikesministern under en interpellationsdebatt i denna kammare i höstas. Han framhöll att man måste se ett samband mellan beslutanderätt och beskattningsrätt och menade att man inte kan ge kommunerna beslutanderätt i fråga om sådant som skall bekostas av staten. Jag vill inta en rakt motsatt ståndpunkt, men jag vill tillämpa hans resonemang på staten och riksdagen. Som jag redan påvisat har genom riksdagens ställningstaganden uppgifter och kostnader vältrats över på kommuner och landsting. Kommunerna har fått åläggandet och fått ägna sig åt genomförandet. Den principiellt avgörande beslutsrätten har legat hos staten, men det är den kommunala beskattningsrätten som i allt mer ökad utsträckning fått utnyttjas för att bestrida kostnaderna. Här finns inte det samband mellan beslutanderätt och beskattningsrätt, som inrikesministern åberopade.

Jag vill också rikta särskilt högerns uppmärksamhet på en speciell aspekt av detta spörsmål. Den omfattande offentliga expansion, som ägt rum under senare år, har underlättats och blivit möjlig genom att man vältrat över kostnaderna på kommunerna. Riksdagens politiska majoritet har fattat besluten, och kommunerna har fått stå för kostnaderna — med högre kommunalskatt som följd — och detta oavsett den politiska majoriteten i vederbörande kommun; den må ha varit socialdemokratisk eller borgerlig — de har alla suttit i samma båt. Genom denna övervältring har man skapat möjligheter för en offentlig expansion, som eljest skulle ha varit omöjlig att genomföra med nuvarande statskatt. Det är att beklaga att högern på detta sätt medverkat till att dessa expansionsmöjligheter har varit till följande. Det är väl bara att hoppas att man

såväl från det hållet som från socialdemokratiens sida skall tänka om i dessa frågor. Är man betänksam mot den offentliga expansionen över huvud taget, borde man vara särskilt betänksam mot en expansion som beslutas av statlig instans men som skall bekostas av kommunerna.

Som jag här tidigare nämnt kan vi räkna med att cirka 75 procent av kommunernas utgifter gäller ändamål, där kommunerna ingalunda äger en suverän beslutsrätt. De äger inte att besluta, om ifrågavarande utgifter skall finnas. I viss utsträckning äger de beslutsrätt i fråga om *hur* och kanske i *vilken omfattning*, men även i detta avseende finns för väsentliga ändamål tämligen detaljerade bestämmelser, som inte kan frångås. För sådana ändamål kan man knappast åberopa ett samband mellan den kommunala beskattningsrätten och beslutsrätten. Det får nog sägas att kommuner — och även landsting — i detta fall tjänstgör som lokala förvaltningsorgan. De är värdefulla som sådana — det skall inte ifrågasättas — men man bör uppmärksamma att detta är någonting annat än den fria kommunala självstyrelsen i egentlig bemärkelse.

Dessa omständigheter talar enligt min mening för tillskapande av ett finansieringssystem, som i möjligaste mån ställer alla kommuner — oavsett skatteunderlag per innevånare — lika inför dessa uppgifter, som i stort sett är obligatoriska för dem. Så mycket mera befogat är detta, om man ser till arten av en del av dessa uppgifter. Vi har exempelvis kostnaderna för skolväsendet. Dessa varierar från 1 krona till 6 kronor per skattekrona i olika kommuner. Har man gått in för principen att alla unga skall ha en likvärdig start i livet i detta avseende, måste det vara rimligt att kostnaderna härför fördelas lika på alla medborgare. Mot bakgrunden härav har jag i en motion till årets riksdag föreslagit, att kostnaderna för det obligatoriska skolväsendet helt skall överföras på staten.

Med folkpensionskostnaderna — alltså den kommunala delen — förhåller det

sig i stort sett på ett liknande sätt. Dessa varierar för närvarande mellan 20 öre och 3 kronor 20 öre per skattekrona. Det kan inte heller sägas, att det är rimligt att kostnaderna för ålders-, efterlevandetrygghet o. s. v. fördelas på ett så ojämnt sätt som nu sker.

Vi har motionsledes från vårt håll redovisat hur man på ett lämpligt sätt kan åstadkomma både en tillfredsställande skatteutjämning mellan olika kommuner och en rimligare fördelning mellan stat och kommun. Det nuvarande skattelindringsbidraget bör ersättas av ett allmänt grundbidrag. Detta bör utformas så att staten garanterar kommunerna ett visst skatteunderlag. Staten tillskjuter därvid exempelvis 65—75 procent av den genomsnittliga utdebiteringen på de skattekronor som utgör skillnaden mellan det faktiska skatteunderlaget och det garanterade skatteunderlaget. Med en sådan maximering bibehålles det kommunala incitamentet till god hushållning och till förbättring av det egna skatteunderlaget. Grundbidraget bör också kunna ges en sådan utformning och omfattning, att det kan ersätta de särskilda statsbidragen, som nu till antalet är över 50. Vissa särskilda statsbidrag kan dock bli erforderliga för att få en skälig kostnadsfördelning. Tekniskt kan olika lösningar prövas för genomförandet av ett sådant system.

Herr talman! De skattesänkningar vi vill ha genomförda gäller alltså en successiv höjning av orsavsdragen upp till 5 000 kronor för äkta makar och 2 500 kronor för ogifta. Jämsides härmed måste åtgärder vidtagas för att få en rimligare kostnadsfördelning mellan stat och kommun. Statsbidragens realvärde bör återställas och ett på skatteunderlaget baserat allmänt grundbidrag med skatteutjämnande effekt införas. Samtliga dessa åtgärder berör varandra och griper in i varandra. En allmän plan för genomförandet av dem bör därför föreläggas höstrikdagen. Det är synnerligen angeläget att denna reform uppmärksammas vid höstens budgetarbete, så att utrymme i budgeten kan

Ang. den ekonomiska politiken

skapas för dess genomförande. Målet för reformen måste givetvis inkludera skattelättnader för alla men också en avjämning, som ger relativt större lättnader för de skattebetalare som för närvarande har den tyngsta skattebördan.

Det har här i riksdagen under de senaste åren talats mycket om skattealternativ såväl från regeringens som från riksdagsledamöternas sida. Jag skulle vilja säga till finansministern att jag tror att han på samma sätt som ledamöterna i de båda kamrarna i viss mån har influerats av högerns skattetänkande, som inom sig tycks rymma enbart de frågor som rör statsskatten. Alternativet måste vara vad den enskilde betalar i totala skatter och avgifter. Den plan som vi begärt utgör för den enskilde skattebetalaren det verkliga alternativet. Vi är medvetna om att vi inte omedelbart kan nå en skatterättvisa, en s. k. millimeterrättvisa, men vi anser det nödvändigt att riksdagen genom beslut fastställer de av oss föreslagna principerna.

Jag upprepar än en gång att millimeterrättvisan är omöjlig att nå, men jag vill, herr talman, uttrycka mig på det sättet, att om det finns god vilja från riksdagens sida måste det finnas möjligheter att komma ifrån den kilometer rättvisa, som nu är rådande i fråga om den totala beskattningen.

Häri instämde herr *Jonasson* (cp).

Herr **EWERLÖF** (h):

Herr talman! Jag har till en början att redovisa ett ärende från bankoutskottet, dess utlåtande nr 29 om fullmaktslagar angående bankers kassareserver och räntereglering. Vad kassareserverna beträffar har sedan år tillbaka stått strid om maximitalet för kassareservkvoten, men i fjol löstes denna tvist genom en kompromiss om talet 45 procent. Även om bl. a. på det håll jag företräder detta tal alljämt betraktas som tilltaget i överkant, har enighet uppnåtts om dess bibehållande i lagen, som nu föreslås förlängd för ytterligare ett år framåt.

Vad ränteregleringslagen beträffar,

Ang. den ekonomiska politiken

som också föreslås förlängd för ännu ett år, har det lika litet nu som tidigare kunnat skapas enighet. Jag blir för varje år som går allt mer förvånad över att man anser sig böra kosta på papper och tryck på denna verklighetsfrämmande och av all sakkunskap redan från första början totalt underkända lagstiftningsprodukt. Den framstår numera som ett monument över en förlegad och dess bättre även av regeringen övervunnen inställning till räntepolitiken. Lagen firar i år tioårsjubileum men har aldrig varit satt i kraft, och ingen lär komma på idén att göra det heller.

Nå, frågar man sig, vad är under sådana förhållanden meningen med all denna exercis? Jo, svarar finansministern, lagen har kommit att tjäna som underlag för riksbankens strävanden att förhandlingsvägen nå inflytande över utvecklingen på kreditmarknaden. På ren svenska är det uttytt att lagen behövs som tillhygge att hota kreditinstituten med vid förhandlingar för att få dem att ta skeden i vacker hand. Jag tror att ett sådant sätt att resonera innebär ett stort psykologiskt misstag och snarast är ägnat att motverka sitt angivna syfte. Om en sådan mentalitet får prägla förhandlingarna kan det inte vara annat än till skada. Verkligheten är så mångfasetterad att den inte kan täckas genom ensidiga maktspråk. Vad som framför allt skall till är att skapa ett gott och förtroendefullt samarbete med kreditmarknadens institutioner. Penningpolitikens effektivitet är i hög grad beroende av en sådan samarbetsanda. Jag talar av egen erfarenhet, då jag i början av 1950-talet vid tiden för räntelagens tillkomst för försäkringsbolagens del medverkade i regelbundna förhandlingar med riksbanken.

Att jag nu finner anledning understryka denna uppfattning har inte bara samband med frågan om räntelagens förnyelse, utan är en fråga med ständig aktualitet. Nyligen har en händelse inträffat i förhållandet mellan riksbanken och affärsbankerna, som låtit åtskilligt tala om sig. Det gäller riksbankens åtgärd att med omedelbar verkan föreskri-

va bankerna en straffränta på 9 procent på vad de lånar i riksbanken till belopp överstigande hälften av deras egna kapital. Åtgärden tillkom utan att riksbanksfullmäktige ens aviserades, och någon förberedande förhandlingskontakt med bankerna ägde inte rum. Bankoutskottet har på grund av den långt framskridna tidpunkten icke hunnit orientera sig i frågan, varför de följande reflexionerna står helt för min egen räkning.

Problemet går tillbaka på den politik som inleddes under fjolåret och som gick ut på att oskadliggöra de stora budgetunderskottens likviditetstillskott i bankväsendet. Om nödvändigheten av en sådan politik har inte rätt några delade meningar, inte heller om huvudlinjerna i den teknik som kom till stånd med investeringsfonder samt försäljning av obligationer och skattkammarväxlar direkt till marknaden. Det är en politik, som vi på vårt håll konsekvent kämpat för genom åren.

Men när man kritiserar bankerna för att de inte nått likviditetstalen enligt riksbankens rekommendationer, måste man ta hänsyn till den åderlätning deras inlåning undergått. I april 1960 låg den genomsnittliga likviditeten hos bankerna vid 44 procent, i april i år vid inte fullt 38 procent. Detta återspeglar i någon mån en ökad utlåning, men framför allt en minskad inlåning, vartill den förda politiken medvetet syftat.

Likviditetsbehoven i samhället är underkastade starka fluktuationer som sammanhänger med säsongmässiga faktorer. Särskilt på våren har bankerna på grund av de betydande extra skatteuppbörderna, men även på grund av utrikeshandels säsong ett betydande kassautflöde. Under andra halvåret sker det å andra sidan normalt ett inflöde av kassamedel till bankerna. Tidigare har bankerna kunnat utjämna dessa fluktuationer genom att under andra halvåret investera överskottsmedel i kassan i skattkammarväxlar, som förfallit vid lämpliga tidpunkter under det följande århalvåret. Härutinnan har inträffat en förändring genom de statliga operationerna under 1960, som föranledde en så-

dan utsugning av likviditet från bank-systemet, att bankerna icke under andra halvåret 1960 kunde göra de normala investeringarna i skattkammарväxlar. Säsongpåfrestningarna har därför i stället måst ta sig uttryck i en upplåning i riksbanken.

Likviditetsbehovet sammanhänger också med konjunkturmässiga faktorer. I ett konjunkturuppsving, när produktion, sysselsättning, utrikeshandel etc. ökar, stiger samhällsekonomiens behov av rörelsemedel. Det är affärsbankernas uppgift att tillhandahålla denna likviditet genom sin kreditgivning, och riksbankens uppgift att sörja för att kassabasen på kreditmarknaden är tillräckligt stor för att den nödvändiga likviditeten skall vinnas.

Produktionen ökade i fjol med 7 å 8 procent, exporten med 13 procent, importen med 17 och lönenivån med 10 procent. Allt detta har uppenbarligen krävt en ökning av samhällsekonomiens rörelsemedel. Då uppgången i bankutlåningen från april 1960 till april 1961 stannat vid omkring 7,5 procent, får det väl anses ge vid handen att kreditbedömningen i bankerna under denna tid varit restriktiv.

Jag bestrider inte — och bankerna inte heller — att det nuvarande läget kräver skärpt restriktivitet. Det är givet att variationer i räntesatsen för bankernas upplåning i riksbanken bör kunna vara ett medel i riksbankens penningpolitik och att det i extrema lägen kan bli fråga om en mycket kraftig höjning av denna räntesats i syfte att hålla tillbaka en icke önskvärd expansion av kreditvolymen. Mot den av riksbanken nu vidtagna åtgärden riktas, enligt min mening med fog, den invändningen, att den innebar införandet av en kraftig straffränta för bankernas upplåning utan något som helst varsel och i ett läge, då bankerna står inför sin kraftigaste säsongmässiga likviditetspåfrestning.

En straffränta bör ha ett preventivt syfte. Den bör utgöra ett återhållande element. I nuvarande läge har emellertid bankerna ingen möjlighet att undvika en upplåning i riksbanken för att möta det

Ang. den ekonomiska politiken

stora penningutflödet i samband med skatteterminen. Upplåningsbehovet kan under den korta tid som står till buds icke bli mindre denna gång på grund av straffräntan än vad det skulle blivit den förutan. Ett sådant handhavande av penningpolitikens medel kan inte vara ägnat att befordra det goda samarbete mellan riksbanken och affärsbankerna, som jag tidigare i mitt anförande velat tillmäta en väsentlig betydelse.

En annan synpunkt som jag finner angelägen framhålla i detta sammanhang är att den ökade restriktivitet som nu påkallas måste gälla över samhällsekonomiens hela fält. Det betyder att även krediterna till prioriterade ändamål, däribland bostadsbyggandet, måste finna sig i en konjunkturpolitiskt betingad kreditprövning. Visst är det i och för sig önskvärt att vi under detta produktionsår kan bygga 70 000 lägenheter, men det är inte önskvärt om priset för att nå detta mål är ökad inflation eller en så hård återhållsamhet med rörelsekredit och löpande investeringskrediter att vi får allvarliga störningar i produktion och arbetsliv. Över huvud taget borde vi snart vara mogna för att avstå från de mer eller mindre på lös hand konstruerade ramarna för bostadsbyggets omfattning. Denna metod försvårar på ett alltmer påtagligt sätt en samstämd ekonomisk politik. Bostadsbyggandets omfång är ett uttryck för aktivitet i samhällsekonomin, ett alltför stort omfång är ett uttryck för överaktivitet, som vad man än gör i säsongutjämnande syfte lätt slutar i ett överslag.

Mot den beskrivning av det ekonomiska läget, som lämnas i kompletteringspropositionen och den reviderade nationalbudgeten har jag i stort sett ingenting att invända. Jag bedömer i varje fall inte inflationsfaran som *mindre* allvarlig än finansministern gör. Allt sedan förra året fortsätter lönekostnaderna att springa förbi produktivitetsökningen, som i sin tur avtar i och med att gränsen nås för utnyttjandet av vår kapacitet. Om höstens lönerörelser kommer att gå i samma tecken hotar en allvarlig kostnadsbetingad försämring av penning-

Ang. den ekonomiska politiken

värdet. Allt är inte guld av det som glimmar i de rikligt flödande statsinkomsterna.

Statens inkomster under innevarande budgetår beräknas nu komma att överstiga inkomsterna under närmast föregående budgetår med 2,7 miljarder. Samtidigt stiger utgifterna med 1,2 miljarder. Det statliga lånebehovet nedgår härigenom från i riksstaten beräknade 1 600 miljoner till cirka 200 miljoner. Skillnaden förklaras till 900 miljoner av stigande skatteinkomster och till 500 miljoner av uppskjutna utgifter på reservations- och investeringsanslag. Sistnämnda post hälsar jag med särskild tillfredsställelse, då den stämmer bra med vad vi tidigare rekommenderat. För nästa budgetår beräknas nu inkomsterna komma att stiga med 700 miljoner och utgifterna med 900 miljoner, varav skulle följa ett lånebehov av cirka 400 miljoner. Vi står här uppenbarligen inför en tillfällig nivåförskjutning, som bara kommer någon enstaka gång och leder tankarna tillbaka till den inkomstexplosion som inträffade för 10 år sedan. Finansministern nödgas medge att när vi kommer till budgetåret efter nästa, d. v. s. 1962/63, är budgetöverskotten förbrukade, uppätta av en utgiftsstegring, som finansministern inte tror sig om att rå på. Detta betyder alltså att själva takten i statsutgifternas stegring är så hög, att miljardöverskott försvinner på ett å två år och att därefter den statsfinansiella nödvändigheten att stärka statens inkomster ånyo automatiskt inställer sig. En utgiftsstegringstakt av denna intensitet ger sannernligen ett skrämmande framtidsperspektiv. Rörelsefriheten i den ekonomiska politiken kommer att steg för steg begränsas. Vi får räkna med en på hög nivå fastlåst ränta och med ingrepp på kredit- och kapitalmarknaden, som i längden leder till ohållbara konsekvenser i en internationell konkurrensekonomi.

Vår syn på läget och en skiss till en alternativ politik har vi presenterat i motionsparet I: 670 och II: 802, vartill jag hänvisar. Tiden medger inte att jag här närmare utvecklar dessa tankegångar.

För de konkreta förslag på skatteområdet, som motionerna utmynnars i, har herr Hagberg redan lämnat en uttömmande redogörelse. Det är vår okuvliga föresats att ständigt hålla kravet på en sänkning av det totala skattetrycket levande. Vad finansministern än må tycka om våra nu aktuella yrkanden hoppas jag dock att han är villig medge, att budgeten vid bifall till våra förslag i varje fall inte skall vara mindre konsoliderad än den budget han själv presenterat.

Slutligen ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den reservation som finns vid bankoutskottets utlåtande nr 29.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Herr Hagberg hade i Stockholms-Tidningen läst, att det inte var en lämplig tidpunkt att nu sänka skatterna. Jag har hållit mig till en annan litteratur, nämligen bevillningsutskottets betänkande nr 60, där man ger den sedvanliga sammanfattningen av departementschefens framställning i kompletteringspropositionen. Den sammanfattningen citerar utskottet sålunda: »Departementschefen är därför inte i dagens läge beredd att förorda andra skatteförändringar än en höjning av det skattefria bottenbeloppet för kapitalinkomster och för försäkringspremier.»

»I dagens läge» — man fäster sig vid det uttrycket. Får jag rikta en direkt fråga till finansministern: Hur skall det dagsläge se ut, då han är beredd att förorda en verklig skattesänkning?

För egen del tvivlar jag starkt på att den dagen någonsin kommer. Jag får också gott stöd för mina tvivel när jag läser fortsättningen av departementschefens yttrande i propositionen, där han konstaterar, att »vi i dag och — med hänsyn till de samhällseliga uppgifternas växande betydelse — även för överblickbar tid saknar utrymme för sänkningar av det totala skatteuttaget i vid mening».

Det är, tycker jag, ett ganska klart besked: Några skattesänkningar har svenska folket inte att vänta under »överblickbar tid» — och givetvis under förutsättning att socialdemokratien fortsätter

Ang. den ekonomiska politiken

att regera. Den sortens skattereform som herr Sträng eftersträvar, av allt att döma med en viss iver, innebär nämligen att kunna omdisponera skatteuttaget så att summan på debetsedeln sjunker, medan andra mindre synliga eller helst osynliga skatter stiger i motsvarande grad eller mer. Det kan sannerligen inte kallas för en verklig skattesänkning.

Det är tydligen så enligt socialdemokratiska regler, att i goda tider kan man inte sänka skatten av hänsyn till inflationsfaran, och i dåliga tider kan man inte sänka skatten därför att då sjunker skatteunderlaget så mycket. Är det inte lite tröstlöst att leva efter en så negativ maxim?

Som redan påpekats i denna debatt har bl. a. på grund av penningvärdets försvagning de små skattejusteringar, som emellanåt företagits, icke ens tillnärmelsevis förmått att hålla skattebördan vid samma proportionella storlek som herr Strängs föregångare, finansminister Wigforss, vid skattereformen år 1947 ansåg som lämplig och väl avvägd. Skatteutredningens för inte så länge sedan offentliggjorda jämförelse över skatetryckets stegring är i det hänseendet talande.

Naturligtvis kan man som finansministern säga att de samhälleliga uppgifternas stegrade omfattning alltid kommer att motsvara de ökade skatteintäkterna. Ingenting lär vara lättare än att hitta utgifter. En ärad socialdemokratisk vän till mig, som genom gott omdöme anfördes om en viktig och välavlönad uppgift, berättade för mig efter någon tid att han hade fått nya bevis för den naturlag som säger att utgifterna alldeles av sig självt alltid stiger aningen snabbare än inkomstökningen.

Visserligen bestred herr Hagberg, som jag tycker med rätta, att det är en naturlag att statens utgifter måste stiga på sätt som skett. Jag undrar dock om inte något av samma tendens även vill vidlåda statens budgetpolitik. Konsten ligger ju här som alltid i avvägningen, att inte låta utgifterna stiga mer än som kan rymmas inom den inkomstökning som den stigande nationalinkomsten ger.

Möjligheten av en sådan politik har vid upprepade tillfällen hävdats från folkpartiets sida, även vid debatter i denna kammare, varvid finansministern i princip delat synpunkten, men såvitt jag förstår icke trots på möjligheten att denna stegring dessutom skulle ge utrymme för någon skattesänkning. I så fall borde utfallet av årets och — skall vi hoppas — även nästa års budget övertyga honom om motsatsen.

Om jag, utan varje jämförelse i övrigt, får fullfölja det resonemang av en av mina vänner, som jag nyss citerade, skulle det närmast innebära att möjligheten till en rimlig skattebörd lättare löses genom att primärfaktorn får utgöras av en retriktiv inkomstpolitik än av försök att beskära utgifterna, vilket ofta visat sig vara svårare. Det är såvitt jag förstår uppenbart raka motsatsen mot den av regeringen bedrivna politiken. Dess princip är — av erfarenheten att döma — att god marginal skall finnas för överskridanden, medan inkomstberäkningen bör ske med sådan försiktighet att utfallet aldrig blir negativt.

Folkpartiet kritiserade i följd finansministern för att han underskattade den väntade inkomstökningen för statsverket. Uppenbarligen gjorde vi det på goda grunder. De förnyade beräkningarna av utfallet av innevarande års budget visar detta klart.

Men inte blott inkomstsidan visar där förbättringar. Minst lika intressanta är de stora besparingar som beräknas ske på förslagsanslag och obetecknade anslag, besparingar på tillhoppa över 200 miljoner kronor. Man har faktiskt anledning att fråga sig, hur de kalkyler varit beskaffade som legat till grund för anslagen. Eftersom det från regeringspartiets sida åtminstone hittills nästan — observera att jag säger *nästan* — betecknats som ett majestätsbrott att rubba någon siffra i Kungl. Maj:ts förslag, får jag nog konstatera, att erfarenheten talar i motsatt riktning, det vill säga att en långt noggrannare granskning än hittills av såväl inkomst- som utgiftssidan i budgetförslaget är mer än väl befogad. En större frihet att följa beaktansvärda syn-

Ang. den ekonomiska politiken

punkter vid behandlingen av olika förslag bör vara möjlig.

Det konungsliga omdömet i regeringen är så långt ifrån ofelbart, att det ofta är tvärtom. Även om jag är fullt medveten om att finansministern inte sitter själv och petar med siffrorna, som väl skedde förr i världen, skall dock den allmänna bedömningen från hans sida utgöra grundvalen för såväl inkomstberäkningen som för prövningen av ingivna petitioner. I intetdera fallet tycks prövningen av årets budget ha varit tillfredsställande.

Om de aktuella skattelättnader, som föreslagits i folkpartiets motioner, skall jag fatta mig kort, eftersom de nyss berörts av herr Spetz.

För nästa år förordar vi, som nämnts, en höjning av den gräns under vilken inkomsten skall vara skattefri för alla. Att den kommande skattereform, om vars nödvändighet nu alla partier tycks vara eniga, också bör innebära en skattelättnad för mellangrupperna i samhället anser vi dessutom väsentligt. Detta kan bäst ske genom att den gräns, där den progressiva beskattningen börjar, höjes avsevärt och åtföljes av en kännbar minskning av progressionen i skikten ovanför.

Vi finner det också från skilda synpunkter ytterst betydelsefullt att den arbetskraftsreserv, som otvivelaktigt finnes inom folkpensionärernas led, bättre tillvaratages än nu. Detta kan enligt vår mening lätt ske, om folkpensionärer får rätt att åtnjuta skattefrihet för en mindre arbetsinkomst om ett par, tre tusen kronor.

Vi har hemställt att statsmakterna skall beakta dessa synpunkter i en kommande skatteutredning. Vi har likaså i motioner vidhållit vår tidigare uppfattning, att de direktiv finansministern utfärdat för skatteberedningen, nämligen att denna skall utgå från oförändrade skatter, är felaktig. Skatteberedningen bör enligt vår mening få arbeta förutsättningslöst beträffande förhållandet mellan direkt och indirekt beskattning, men däremot med klart sikte på en sänkt totalbeskattning.

När folkpartiet nu — liksom de andra

icke socialistiska oppositionspartierna — anser att skatten redan nästa år kan sänkas på ett sätt, som verkligen lättar bördan för alla skattebetalare, alltså genom att den skattefria bottendelen av en persons inkomst ökas, har de av oss anförda beloppen, 500 respektive 250 kronor, avvägts med hänsyn till önskvärdheten av att i nuvarande högkonjunktur behålla ett inte alltför ringa överskott på driftbudgeten. I så måtto delar vi finansministerns uppfattning, att budgetläget för budgetåret 1962/63 sannolikt blir svagare än det nuvarande, även om försvagningens storlek är oviss. Den blir inte minst beroende på den utgiftspolitik, som kommer att föras av nästa års riksdag.

Vissa frågetecken vill man för övrigt sätta i kanten på finansdepartementets kalkyl över den statsfinansiella utvecklingen fram till budgetåret 1964/65. Jag skall inte närmare gå in på detta. Jag konstaterar blott att man, när man läser denna kalkyl, har en känsla av att finansministern gärna vill redovisa utgifterna på ett betryggande sätt, kanske gärna litet högre, för att en reservmarginal skall finnas. I och för sig är detta inte så onaturligt för en finansminister. En utgiftsökning på 800—900 miljoner kronor om året kan dock inte, såvitt jag förstår, få fortgå oförändrad, därest inte nationalinkomsten i det långa loppet undergår en mycket markant stegring.

Beträffande de närmaste åren vill jag framföra en viss reservation till en del av de optimistiska tongångar, som har förmärkts beträffande konjunkturutvecklingen. Den konjunktursituation som vi nu har kommer såvitt jag förstår inte att kunna bestå. Den nuvarande konjunkturen — jag tänker då på sysselsättningen inom näringslivet — utgör kulmen av en expansiv utveckling, som var naturlig efter den s. k. konjunkturdämpning som vi upplevde — en utveckling som planlades och igångsattes åren därefter, alltså 1959 till 1960. Åtminstone under 1959 torde man dock aldrig ha räknat med en kostnadsökning av den omfattning som sedan blivit fallet — exempelvis en lönestegring på 10 procent om året åtminstone i år och nästa

Ang. den ekonomiska politiken

är, om man får döma av uttalanden som gjorts. Under förutsättning — men endast under en absolut förutsättning — att inflationsfaran kan bemästras både här och utomlands — och härvid delar jag givetvis de farhågor som uttalats tidigare i dag — torde man därför få räkna med betydligt minskade marginaler inom näringslivet än hittills, vilket är något att observera i framtidsprognoserna.

Att de åtgärder som kan stimulera sparandet, under nämnda förhållanden är särskilt betydelsefulla, torde av ingen bestridas. Tyvärr måste jag konstatera att varken finansministern eller bevillningsutskottet anser sig kunna biträda någon annan sparfrämjande åtgärd än höjningen av de skattefria bottenbeloppen för inkomst av kapital och i det s. k. försäkringsavdraget.

Mina meningsfränder och jag anser icke detta tillfredsställande, inte minst därför att bara vissa av skattebetalarna kan tillgodogöra sig höjningen. Beträffande försäkringsavdraget kommer härtill, att så länge de obligatoriska avgifterna skall ingå i det belopp, som man har rätt att dra av, får stimulansen till det ökade försäkringssparandet ett relativt smalt utrymme för dem, som verkligen vill ägna sig åt denna sparform. Uppmärksammas bör också den orättvisa, som drabbar egna företagare i fråga om avdragsrätten för deras sjukkassemier.

Det är av dessa skäl som vi ansett att den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften bör brytas ur det allmänna försäkringsavdraget och dras av för sig.

Framför allt beklagar vi emellertid att Kungl. Maj:t icke i detta sammanhang velat ta ställning till sparstimulerande åtgärder i vidare mening och dessutom redan nu tar avstånd från det av sparutredningens reservanter framförda förslaget om en sparpremiering via särskilda sparkonton och utjämningskonton. Vi tror att denna stimulans skulle vara av stor betydelse och önskar därför redan till höstriktsdagen förslag från regeringen om sådana åtgärder.

Som jag nyss nämnde tror jag det är

dubbelt nödvändigt att icke dröja med de sparstimulerande åtgärderna, då konjunkturen är så ömtålig som nu. Behovet av ökat enskilt sparande stiger, såvitt jag kan bedöma, i verkligheten avsevärt mer än lönekurvan, och det är därför min mening att det är direkt fel att skjuta dessa sparstimulerande åtgärder ifrån sig. Att spara på sparstimulans tror jag är dålig sparsamhet! Riksbankens nyligen vidtagna åtgärder för att begränsa bankernas utlåning vittnar om lägets allvar i detta avseende.

Jag skall för tillfället nöja mig med dessa synpunkter och ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid bankoutskottets utlåtande nr 29 fogade reservationen.

Herr BENGTSO (cp):

Herr talman! För något mera än fyra månader sedan hade vi tillfälle att under remissdebatten diskutera vårt lands ekonomiska problem. Sedan dess har emellertid läget förändrats åtskilligt. Detta gäller framför allt budgetsituationen, men det gäller i viss mån även konjunkturen och andra faktorer, som förändrats under den riksdagens vårsession, vilken vi snart går att avsluta.

Finansministern har som främste företrädare för regeringen på detta område fortsatt, och jag skulle vilja påstå även skärpt sin pessimistiska attityd för att varna för eller avvärja de skattesänkningar, som från olika håll föreslagits.

Hurudant är då utgångsläget för dagens ekonomiska debatt? Ja, det anföres att den bedömning av konjunkturutvecklingen och den samhällsekonomiska balansen för år 1961, som redovisas i den reviderade nationalbudgeten, pekar på fortsatt högkonjunktur med full sysselsättning och kvarstående risk för överspänning på vissa områden.

Finansministern har vidare i sina kommentarer sagt, att man alltså måste räkna med ett visst efterfrågeöverskott. Finansministern bedömer dock detta inflationshot som i och för sig begränsat — han anser situationen vara sådan, att några nya åtgärder inte behö-

Ang. den ekonomiska politiken

ver föreslås. Å andra sidan har finansministern sagt, att man inte gärna kan tänka sig några skattesänkningar utan man måste ställa sig reserverad till det kravet. Finansministern säger, att han tidigare har hänvisat till framlagda krav på höjning av ortsavdragen och därvid framhållit att en sådan höjning utan kompenserande åtgärder i skattesystemet i övrigt saknar samhällsekonomisk täckning.

Det kan givetvis från vår sida betvivlas, att detta påstående skulle vara riktigt. Framför allt kan man ställa sig frågande till vad som har avsetts med det hela. Skall man verkligen tänka sig att det inte blir någon egentlig skattesänkning i detta fall? Om man sänker ortsavdragen, måste då detta på något sätt kompenseras? I så fall blir det ju ingen reell skattesänkning, utan bara en omgruppering av olika poster inom skattesystemet.

Den plan för skattesänkningar, som vi från vårt håll har lagt fram, tar givetvis hänsyn till de ekonomiska förutsättningar som föreligger. När det gäller den ekonomiska politiken har enligt min mening regeringen fört en opportunistisk politik. Man viker undan på vissa områden, där en åtgärd skulle beröra alltför många människor, eller rättare sagt väljare. En sådan inkonsekvens i regeringens ekonomiska handlande finner man på olika områden. Det gäller exempelvis kreditpolitiken. Om man här skall företa restriktiva åtgärder, kan man då utan vidare lämna en så jättestor sektor som bostadsbyggandet praktiskt taget utanför kreditrestriktionerna? Man måste i varje fall även på det området, om man skall vara konsekvent, ta hänsyn till vad som sker. Det var ju en tid då vi samarbetade i en koalitionsregering, och vi hade då ett bostadsbyggande på ca 50 000 lägenheter om året. På båda sidorna inom koalitionsregeringen förklarade vi för folk, att vi visserligen ansåg att det skulle byggas flera bostäder, men att man därvid måste ta hänsyn till andra berättigade investeringar och till inflationsfaran m. m., och därför stannade vi vid nyssnämnda antal lägenheter. Nu

bygger vi 70 000 lägenheter. Det förefaller som om vi bygger så många lägenheter, som tillgången på arbetskraft kan tillåta, och några restriktioner vill man inte inlåta sig på.

På tal om kreditrestriktionerna skulle jag också vilja fråga — fastän det är möjligt att regeringen därvidlag har samma uppfattning — om det verkligen kan vara försvarbart att i dessa ändock ganska besvärande tider bilkrediterna, enligt en uppgift som jag har sett, nu uppgår till mellan 1 800 och 1 900 miljoner kronor. Det är möjligt att vi på denna punkt skulle kunna bli överens, men det förefaller vara önskvärt att vi också på det området inför en något kraftigare restriktivitet till förmån för andra investeringar.

Till andra områden som regeringen — åtminstone inte den nuvarande finansministern — inte gärna vill tala om, hör t. ex. arbetsmarknaden. När inkomsten av tjänst under år 1960 steg med 10 procent, undrar jag om finansministern anser, att denna ökning står i relation till produktivitetsökningen och andra faktorer, och om han beaktar i vilken mån den kan ha bidragit till att skapa det inflationsgap, som vi nu har att bekämpa.

Beträffande investeringar och sparande har vi i motioner framfört vissa önskemål. Jag skall inte just nu så mycket betona sparandets och kapitalbildningens betydelse både för samhället och för den enskilde — det är väl knappast nödvändigt, eftersom sparande och kapitalbildning är väsentliga inflationsavhjälpande faktorer när det gäller våra framtida möjligheter och betingelser. Samtidigt som man konstaterar detta oavvisliga krav, får man också konstatera att det finns omständigheter, som verkar negativt på det personliga sparandet. Det finns meningsgrupper som anser, att den trygghetsskapande socialpolitiken skulle utgöra en negativ faktor. Jag för min del tror inte att en sådan anmärkning har så stort berättigande. Det finns emellertid andra faktorer, som man möjligen skall beakta, bl. a. ATP, som inte endast har social betydelse men kanske i någon

mån har inverkat menligt på det frivilliga, personliga sparandet.

Det finns också andra faktorer. Konsumtionsreklamen, förväntan på successivt stigande inkomster och en framtidsoptimism över huvud taget medför gärna att sparandeintresset blir avtrubbat. Vi måste naturligtvis söka motverka faktorer som inverkar negativt på det personliga sparandet. Samhället och statsmakterna kan inte — och ingen har velat påstå det — undandra sig sitt ansvar i detta fall.

Det är angeläget att samhällsåtgärderna utformas på ett sådant sätt, att de innebär något av en ekonomisk fostran i fråga om sparandet och medverkar till att klargöra de både psykologiska och ekonomiska sammanhang som jag här helt flyktigt berört. Man måste därför beklaga att majoriteten i sparfrämjandeutredningen har ställt sig avvisande till en sådan inriktning. Den allmänna form eller huvudform, som man har föreslagit, utgör en vädjan till spelintresset och lotterivinstintresset. Jag betvivlar att de s. k. Strängaspelen har den inriktning som är den riktiga beträffande sparandet. Man borde i stället basera de sparfrämjande åtgärderna på sådant som ligger i det personliga sparandets natur och som är dess drivfjäder — strävandena till oberoende, tryggheten i att ha en medelsreserv och omtanken om framtiden över huvud taget. Jag förnekar inte att utredningsmajoriteten har kommit med vissa förslag, som det kan vara anledning att beakta, men det borde nog ha gjorts mera på området.

Förslaget om ett särskilt sparkonto med 5-årig insättningstid som förutsättning för en skattepremie motsvarande 2 procent av sparbeloppet per år är enligt min mening klart att föredraga framför den lotteripremiering, som utredningsmajoriteten har föreslagit. Det är av värde, kanske främst för de många småspararna.

Det allmänna utjämningskonto, som tillkom efter motion från centerpartiet för något år sedan, har berörts tidigare här i kammaren. Jag vill understryka att vi anser ett sådant konto vara till

Ang. den ekonomiska politiken
stor förmån för att främja sparandet. Med detta vill jag bara hänvisa till de motioner och reservationer, som har framförts från vår sida.

Jag kanske slutligen skulle säga några ord också om budgetens roll i den ekonomiska politiken — saken har dock redan berörts så utförligt tidigare av herr Sundin, att jag inte ytterligare skall syssla någon längre tid med det. Trots att jag inte delat hans uppfattning har jag alltid tyckt, att det ligger något försonande i finansministerns pessimistiska bedömningar av budgetläget, ty den som främst har ansvaret kan ju kanske anse det vara förmånligare att ställa sig på den säkrare sidan och göra pessimistiska bedömningar. Det har emellertid visat sig att denna pessimism varit i överkant. Det är ingen anledning att debattera detta nu, men det budgetalternativ, som tidigare uppgjordes av oss och som har diskuterats under den aktuella tiden för valet, har visat sig vara hållbart och det står sig i dag ännu bättre än då, eftersom våra bedömningar har slagit in betydligt bättre än de som finansministern gjorde i detta fall.

Det skulle vara intressant att få höra finansministerns verkliga mening och intresse för skattesänkningar. Det har varit många tillfällen till avböjanden. Omsättningsskatten kom till för budgetens balansering. Senare fick den en konjunkturpolitisk motivering också — då kunde vi inte sänka skatten, ty det fanns inte utrymme för en sänkning i budgeten. Nu finns det utrymme, men nu är det konjunkturpolitiska skäl som gör det omöjligt att genomföra en sänkning.

Vi har den bestämda uppfattningen att skattetrycket i sin helhet är för tungt. Det bör skapas förutsättningar för skattesänkningar. Vi kan emellertid inte acceptera den uppfattning som framförs från högern. Jag vill ytterligare understryka, att när man talar om skattesänkningar på ett sådant sätt, som vanligen förekommer från det hållet, är det fråga om en halvhet. Att bara tala om statskatten innebär icke någon egentlig skattesänkning, utan det är att ge folk en uppfattning om skattesänkningar som

Ang. den ekonomiska politiken

är ganska besynnerlig. Om man verkligen vill åstadkomma skattesänkningar för människorna, kan man inte undvika att tala om en kommunal skattesänkning.

Högerns förslag till skatterabatter är väl närmast ett tvångssparande. Högern säger i dag, att den vill sänka statsskatten men att den inte vågar, och därför skjuter den fram utdelningen av dessa pengar till en ovisst framtid, när vi inte vet hur konjunkturen kommer att bli. I dag kan vi bedöma detta, men då vågar vi inte göra det, anser högern. Men skjuts utdelningen framåt, så hoppas den att det kommer en förändring.

Att det är nödvändigt med en kommunalskattesänkning har understrukits så starkt, att jag inte behöver ytterligare tala om den saken. Jag vill bara understryka att kommunerna bör erhålla en kompensation för kommunalskattesänkningen, vilket krav redan har framförts av herr Sundin.

Jag vill slutligen säga, herr talman, att nog tycker man att det borde ha funnits vissa förutsättningar att i bevillningsutskottet samarbeta på ett sätt som är annorlunda än vad som skett nu. Beträffande ortsavdragens höjning säger ju utskottet, att det för sin del instämmer i önskemålen om att en höjning snarast bör vidtas av såväl de statliga som de kommunala ortsavdragen. Vidare säger utskottet: »En sådan reform är enligt utskottets mening en av de mest angelägna inom den direkta beskattningens område.»

Detta är ett försiktigt uttryck, som jag med tillfredsställelse konstaterar avviker från finansministerns ord: »Om budget-situationen därigenom skulle bli otillfredsställande, måste givetvis kompensande åtgärder i skattesystemet vidtagas.»

Jag konstaterar med tillfredsställelse nyanskillnaden mellan finansministerns och utskottets skrivning.

Man kan tycka att det här borde ha gått att få till stånd ett samarbete mellan de borgerliga partierna, men som i så många andra fall har detta misslyckats, enligt vad jag kan se främst bero-

ende på högerns extraturer. Jag beklagar detta ännu en gång.

Herr talman! Jag ber att få återkomma med yrkanden under respektive utskottsutlåtande och yrkar i första hand bifall till bankoutskottets utlåtande nr 29.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Låt mig så här inledningsvis i allra största korthet bemöta en del av vad som har sagts i de föregående inläggen. Det har också ställts en del direkta frågor till mig, och jag skall försöka efter måttet av min förmåga att svara på dem.

Jag tar först upp herr Ewerlöfs inlägg, där han ställer frågan: Varför skall man hålla på med denna ganska meningslösa ränteregleringslag? Varför skall man kosta på arbete och trycksvärta på denna proposition och det utskottsutlåtande som följer därav?

Nu är arbetet att skriva en ren prolongation på beredskapslagstiftningen ränteregleringslagen inte över hövan krävande, det är en bekännelse jag måste göra. Utskottsutlåtandet är inte heller över hövan voluminöst, så de här synpunkterna bör kanske reduceras till sitt rätta värde.

Men varför föreslår vi prolongation på ränteregleringslagen? Jo, helt enkelt därför att den ju ändå ligger såsom en icke oviktig maktfaktor i riksbankens hand, när förhandlingarna förs med affärsbankssystemet. Man kan säga att det är inte så särdeles honnett att förhandla med det här vapnet i bakgrunden, men på något underligt sätt har vi ändå ansett att detta är bättre och lämpligare än att sätta vapnet i kraft och på den vägen alldeles frånta de fria bankerna möjligheten att framföra sina synpunkter.

Sedan är det ju inte enbart i fråga om räntelägets höjd, som ränteregleringslagen har sin beredskapsfunktion och sin förhandlingsfunktion att fylla. Den har det också i ett annat avsnitt, nämligen i fråga om emissionskontrollen, som drivs av riksbanken.

Vi har varit eniga om att lagen är ett

nödvändigt vapen i den kreditpolitiska och den penningpolitiska arsenalen, och även emissionskontrollen baserar sig ju på en paragraf i ränteregleringslagen.

Nu sysslar vi för närvarande i finansdepartementet med ett propositionsarbete på det betänkande om kreditmarknaden, som avlämnades till regeringen för ungefär ett år sedan. Remissvaren är inne och arbetet pågår, och när mödorna kommer att redovisas för kamrarna, så har ju även frågan om ränteregleringslagens mera permanenta bestånd fått sin bedömning och sitt svar.

Herr Ewerlöf vände sig vidare i sitt inlägg emot riksbanksfullmäktiges majoritet, som på ett sätt som herr Ewerlöf ansåg icke var förenligt med goda seder har ställt affärsbankerna inför det läget, att nu gällde det att på ett ganska hårt och omedelbart sätt dra in på krediterna. Jag är rätt övertygad om att herr Ewerlöf i grund och botten delar min uppfattning om att man nödvändigtvis måste använda det instrumentet; intrycket jag fick av herr Ewerlöfs anförande är, att han är minst lika ängslig som jag till äventyrs skulle kunna vara för den eventuella inflationsfara som kan vara bestående.

Under sådana förhållanden skulle hans kritik inskränka sig till själva förfarandet av riksbankschefen. Jag trodde att det förfarandet och den ansvarshistorien hade klarats av på det fullmäktigesammanträde, som sedermera hölls och där ju ändå riksbankschefen av majoritetens av fullmäktige fick ett godkännande för sina företagna åtgärder.

Men det finns naturligtvis också en annan syn ur ett kanske vidare perspektiv på den här frågan. Jag erinrar mig hur det var, när vi tvingades — av skäl som jag inte här skall närmare analysera och ventilera — att driva en finanspolitik som inte var så stark som i dag, innan omsättningsskattens miljard och andra ting hade stabiliserat och stärkt statsfinanserna och när vi under en del år arbetade med en ganska reguljär statsupplåning, i lägsta fall på dryga miljarden och i sämsta fall på nära två miljarder. Då hade herr Ewerlöf alldeles rätt i att

Ang. den ekonomiska politiken

den politiken innebar en inflationsrisk med hänsyn till den likviditetsuppladdning, som den innebar i banksystemet.

Herr Ewerlöf var inte ensam om att företräda den uppfattningen. Atskilliga av de bankchefer som i dag på det högsta reagerar emot riksbankens hårda bud reste då omkring och höll tal som var ganska likartade med herr Ewerlöfs. Det var oansvarigt, hette det, att via en underbalanserad statsbudget ge banksystemet den likvida möjlighet, som bland annat tog sig uttryck i att man under ett år, när det här var som mest markerat, om jag minns rätt ökade utlåningen med bortåt 3 000 miljoner kronor. Om de tal som hölls av de ansvariga i bankerna på den tiden skulle ha motsvarats av praktiska handlingar, om de varningar, som man presenterade allmänheten, och den kritik, som man riktade mot finansministern och regeringen, skulle ha gått så långt att man drog egna slutsatser om hur man skulle sköta den bankmässiga kreditgivningen, så är det ju mycket möjligt att situationen i dag inte hade varit lika besvärande för vissa banker som den nu är.

Man hade ju inte några större betänkligheter mot att lämna ut krediterna till alla som ville ha dem. Och för all del — bankerna skall drivas som affärsföretag, och ju större omsättning, desto bättre business i företaget. Ingen bestrider det.

Nu finns det ju vissa banker, som trots allt har kvar den gammalmodiga uppfattningen, att tiderna kan skifta, att även statens budgetpolitik kan skifta och att en likviditet i banksystemet en vacker dag kanhända är någonting av sin motsats. De gammalmodiga banker som har den inställningen har ju varit litet försiktigare under de senare åren, och de sitter inte så hårt i saxen den dag som är. Därför tror jag att för vissa, jag höll på att säga unga män, som skött sina banker bara under de goda medgångstiderna, kan den här erfarenheten vara av värde för framtiden. De kommer ju mänskligt att döma att sköta sina banker under åtskilliga decennier framöver och bör ha glädje av en erfarenhet, som inte bara innebär att expediera ansökningar utan också att planera för framtiden och

Ang. den ekonomiska politiken

för tider som eventuellt är hårdare än under de senare åren.

Herr Ewerlöf tog sedermera ifrån de här utgångspunkterna upp den gamla frågan om orättvisan i själva kreditprioriteringen. Han ville göra gällande att bostadsbyggandet i dagens läge får för mycket av den begränsade kreditvolymen, till skada för den industriinvestering som vi av kända skäl alla är intresserade av skall expandera.

Det verkar rätt mycket med 70 000 nyproducerade bostäder i vårt land, men ser vi på generationsutvecklingen är det inte en så avsevärd volym. Ser vi på hur giftasvuxna kullar nu anmäler sig på bostadsmarknaden, är denna volym inte så imponerande att den ens i något avseende lättar den betryckta bostadssituationen. Dessutom är det ju åtskilligt som talar för att vi inom det närmaste decenniet — under 1960-talet — ställes inför en omstrukturerings av svensk industriell verksamhet, och det går ju inte för industrien att expandera, om det inte finns någonstans att placera de människor som skall arbeta inom industrien. Man tar inte bostaden i bagaget när man flyttar från den ena socknen till den andra.

Jag har funnit att jag får industrimännena med på de här synpunkterna, när jag har tillfälle att tala med dem under lidelsefria förhållanden. Och i den mån som finansministern och socialministern uppvaktas av städer och kommuner, som nu i stor utsträckning har ansvaret för bostadsbyggandet och kräver att bostadsbyggandet skall expandera, är den stående och stadiga motiveringen: »Industrien har beslutat sig för att nyinvestera på orten. Man tar in nytt folk, och vi måste som kommunala myndigheter ha ansvaret för att de har någonstans att bo.»

Det är naturligtvis alldeles onödigt att stå och informera en så pass erfaren karl som herr Ewerlöf om sambandet mellan industriell expansion och bostadsbyggande, men herr Ewerlöf var så pass kort i sitt konstaterande, att jag inte kunde uraktlåta att göra denna lilla komplettering.

Till herr Lundström kanske jag också

skulle vilja kosta på mig ett par kommentarer.

Hur skall det se ut när vi får en skattesänkning? Ja, det är en stående fråga, som oppositionen ställt i dag och kommer att ställa åtskilliga gånger framöver. Det är en fråga som har ställts praktiskt taget i varje skattedebatt under de snart sex år som jag har suttit som finansminister. Den saken kan vi kanske tala litet närmare om något längre fram; jag skall återkomma till den. Jag reagerade kanske en smula mot herr Lundströms snabba och beslutsamma konstaterande, att det är tröstlöst att leva under detta perspektiv. Jag gjorde den reflexionen, att herr Lundström för dagen var alldeles sensationellt pigg i sitt inlägg i förhållande till vad vi är vana vid här i kammaren. Perspektivet har dess bättre tydligen inte inneburit, att herr Lundström tagit skada vare sig till kropp eller själ.

Herr Lundström kom tillbaka till diskussionen om felräkningen. Det är mycket att säga om den. Jag kanske omedelbart skall nämna att jag i allmänhet beskylldes för felräkning med 1 000 miljoner högre belopp än jag gjort mig till tolk för. Nu kan man säga, att om man är ute i speciella missioner och skall tala om för svenska folket att finansministern är en skral räknemästare, behöver man inte väga orden så där fint — 1 000 miljoner åt ena eller andra hållet gör ju ingenting för karakteristiken! Jag kan hålla med herr Lundström om det.

Jag kanske skulle erinra om att när dessa s. k. felräkningsdebatter fördes — det var ju på våren 1959 och på hösten 1959 — så att säga i partiledareförhandlingar, hade ju ändå herr Lundström och hans partivänner en allvarlig och självständig bedömning av läget. Jag vill inte göra gällande att herr Ohlin och herr Waldemar Svensson skulle ta intryck av min argumentering — det har de i regel inte gjort; varför skulle de göra det just i detta speciella fall? Jag utgår alltså ifrån att det var en alldeles självständig bedömning från folkpartiets sida. Och när vi för att i någon mån komma till rätta med den väldiga upplåning som avtecknade sig voterade igenom omsättnings-

Ang. den ekonomiska politiken

skatten som gav 1 000 miljoner kronor, presenterade herr Lundström och hans partivänner ett alternativt förslag som slutade på 975 miljoner kronor i kassaförstärkning till staten. Om jag fortfarande utgår ifrån att detta förslag var baserat på självständiga bedömningar från folkpartiets sida, så är skillnaden mellan mina och herr Lundströms felräkningar och felbedömningar 25 miljoner kronor. Ja, det är pengar det också, men de skall ju ses i relation till den allmänna debatt som förts på detta område.

Vi vill, säger herr Lundström, behålla ett inte alltför ringa överskott på driftbudgeten. Låt oss sätta oss ned och penetrera folkpartiets förslag. Vi kan ju kalla det för en skuggbudget — även om herr Ewerlöf och hans partivänner har varit ensamma om det fenomenet tidigare kan det ju alltid vara en liten tröst att man på en punkt finner en klar allians och ett konkret närmande mellan högern och folkpartiet, i det båda kostar på sig en skuggbudget, och det är ju alltid någonting. Om vi nu alltså penetrerar denna folkpartistiska skuggbudget, så finner vi att den innebär en försämring på 265 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Samtidigt förklarar emellertid herr Lundström med all kraft och övertygelse — om jag förstod honom rätt — att han är av den uppfattningen, att det föreligger en fara för inflation.

Det är en fin prestation som herr Lundström redovisar för kammaren. Alla eventualiteter är täckta. Man har dels talat om för alla dem som gläds av ett sådant besked att budgeten är så stark att man har råd med en skattesänkning omedelbart i dag, dels har man till yttermera visso garderat sig med att säga, att man lika väl som någonsin finansministern är på det klara med att det föreligger farliga risker för inflation och överslag i ekonomin. Alla utvägar är garderade, och det kanske herr Lundström ur rent politisk-taktisk synpunkt skall ha en komplimang för.

Jag vill också säga något till herr Bengtson i anledning av hans anföran-

de. Han frågar: Måste ortsavdragen kompenseras med andra skattehöjningar?

Ja, herr Bengtson, jag tror det just mot bakgrunden av de flerårsperspektiv på budgeten som herr Bengtson och hans partivänner så intensivt efterlyst under tidigare år. Det är redovisat i kompletteringspropositionen, och herr Bengtson kan själv läsa sig till vilka växlar som vi i denna kammare och i medkammaren ställt ut på framtiden. Skall dessa växlar inlösas, vågar jag inte vara så sangvinisk att jag säger, att vi i dag kan göra uttalanden om reella skattesänkningar. Jag har därför från mina utgångspunkter diskuterat frågan närmast som ett problem om skatteomläggningar ty jag anser att vår nuvarande skattepolitik, och dess avvägning mellan juridiska och fysiska personer och mycket annat inte är så förträfflig och fullkomlig, om man ser den ur synpunkten av en skattepolitik som även skall utgöra en sparstimulans.

Regeringen driver en opportunistisk politik, säger herr Bengtson. Ja, herr talman och ärade kammarledamöter, den som under 15 år följt herr Bengtsons politiska verksamhet och beteendemöster har inför en sådan beskyllning bara att ta av sig hatten för herr Bengtsons suveräna förmåga att med den mest oskyldiga min beskylla en motståndare för politisk opportunist!

Jag vill i detta snabba försök att besvara alla dem, som haft inlägg i debatten, även säga något med anledning av herr Hagbergs yttrande. Herr Hagberg erkänner konjunktursammanhanget i avseende på budgetpolitikens utformning. Det har nog högerpartiet på det hela taget gjort under de senare åren, så detta yttrande är kanske i och för sig ingen sensation.

Jag kan inom parentes nämna vad som speciellt har glatt mig när jag i sista ögonblicket har haft tillfälle att läsa de olika partimotionerna, nämligen att jag väl aldrig tidigare har kunnat utläsa en accept av oppositionspartierna, som varit så klart utställd på konjunkturen och dess sammanhang med budgetpolitiken.

Herr Hagberg kritiserar vissa avsnitt i

Ang. den ekonomiska politiken

nationalbudgeten och gör gällande, att vi har mycket bristfälligt redovisat lagerökningen och lagerutvecklingen. Motiven härför har emellertid ärligen redovisats. Är herr Hagberg beredd att hjälpa mig, skall vi väl försöka skaffa de pengar, som behövs för att få till stånd en mera vederhäftig statistik, som klarar oss ur detta predikament när vi fortsättningsvis serverar riksdagen våra beräkningar.

När herr Hagberg gör gällande, att kommunerna bara har att betala när riksdagen beslutat, vill jag göra en erinran. Denna kammare och medkammaren består ju inte av folk, som är helt främmande för kommunernas bekymmer liksom inte heller för landstingens problem. I detta hus är ju kommun- och landstingssynpunkter företrädna på ett alldeles särskilt sätt. De som är helt fristående från kommunala och landstingsengagement är visserligen inte så få att de kan räknas på ena handens fingrar, men så många är de sannerligen inte. Man kan mena att de har i egenkap av kommunal- och landstingsmän här varit med om att genomföra vissa beslut, som fått oönskliga verkningar för kommunerna. Men ingen kan väl gärna skilja på riksdagen och de kommunala församlingarna och hävda, att ansvaret ligger på riksdagen och konsekvenserna drabbar kommunerna. Det är ju samma personer som har diskuterat frågorna och fattat besluten. Det är ju möjligt att vi kommer dithän att detta problem börjar bli så pass brännande, att kommunal- och landstingsmän kommer att ena sig om så småningom att vissa lättnader för kommuner och landsting framstår som erforderliga.

När herr Hagberg sedermera redovisar högerpartiets skatteförslag, tar han upp den intressanta frågan om steriliseringen av de berörda 450 miljonerna, den tio procentiga skattesänkning som skulle — om jag får använda uttrycket — låsas in i kylskåp och tas fram vid lämpligt tillfälle. Man tillerkänner medborgarna en skattesänkning, men man låter dem inte utnyttja den. Mig förefaller detta

vara ganska originellt. Det har visserligen inte varit helt främmande för mig och mina kolleger vid tidigare överväganden. I praktiken är det ju samma sak som det tvångssparande vi diskuterade år 1955, då vi allvarligt övervägde ett sådant sparande som en möjlighet att då komma till rätta med en tillspetsad konjunktur, vilken ingav farhågor. Skillnaden var väl bara den att det tvångssparande det då var fråga om innebar, att man skulle gå ut bland konsumenterna och säga: »Ni har en så kraftig konsumtion att vi tar av er en del av er efterfrågan, steriliserar och isolerar den. Ni skall få tillbaka vad som sparats med ränta, när samhällsekonomin inte störs av att ni använder pengarna.»

Herr Hagbergs och högerpartiets linje riktar sig inte direkt mot vad konsumenterna har, men man lovar att ge dem 450 miljoner kronor och säger samtidigt att konsumenterna inte nu får ut pengarna, därför att konjunkturen är så tillspetsad, utan först längre fram.

Principen är dock densamma. Det skulle innebära att man inom högerpartiet efter fem år — man hade ju en annan uppfattning år 1955 — är villig och beredd att allvarligt överväga att ställa sig bakom den gamla tanken på ett tvångslån. Tro nu inte, att jag bär den tanken inom mig just nu, men situationen var aktuell en gång tidigare, och läget kan bli sådant att någonting speciellt måste göras. Skall antiinflationpolitiken skärpas, har man ju två sektorer att vända sig mot — antingen båda eller alternativt den ena eller den andra — nämligen investeringssidan eller konsumtionssidan.

Inom parentes sagt är det väl enligt min mening investeringsdriven, som nu är den farligaste indikatorn på inflationen, och inte konsumtionen. Men läget kan förändras. Jag är medveten om att den situationen kan uppstå, att det är konsumtionen som för oss kanske framstår som den farliga faktorn. Skall då herr Hagberg och jag — efter inläggen i dag — kunna säga oss att tvångssparandet ändå kan vara en utväg, som hö-

gern stöder. Därmed är naturligtvis ett av de okända x-en ur vägen. Jag är personligen givetvis ganska intresserad av att få ett jakande besked från herr Hagberg för att alla eventuella tvivelsmål skall vara ur världen.

Men så säger herr Hagberg, att detta förslag ju inte betyder någon ökad uppläning, eftersom högerpartiet har anvisat sparförslag — om jag fattade honom rätt — av motsvarande belopp. Då är vi tillbaka till denna debatt, som sannernligen inte har någonting av nyhetens behag över sig. Alla dessa sparförslag har ju riksdagen med stora majoriteter voterat bort under de senaste veckorna. Detta är en teoretisk diskussion som man rör sig med men som inte har någonting av praktiskt värde.

Vad vi skall diskutera i dag är om vi skall — enligt herr Hagberg — sänka den direkta skatten med 10 procent och sätta av de 450 miljoner kronor, som nu används i den statsverksamhet som skall betala vad detta hus har beslutat. Jag kan inte finna någon annan lösning på detta än att om vi följer herr Hagberg och sätter av dessa pengar på ett konto i riksbanken, där vi inte får röra dem, måste vi låna 450 miljoner kronor mer än vad vi i annat fall behöver, och vi skall väl låna dem ute på marknaden. Detta är ju ett ganska intressant perspektiv, eftersom överflödet på pengar i dag inte är påtagligt. Det betyder då att staten skall skuffa undan alla intresserade lånespekulanter till ett belopp av 450 miljoner kronor. Skall staten hos riksbanken först sätta av 450 miljoner kronor och sedan låna 450 miljoner kronor hos riksbanken, är detta i varje fall konjunkturpolitiskt ett fullkomligt meningslöst arrangemang. Även härvidlag kan naturligtvis en liten komplettering från herr Hagbergs sida vara av värde.

Herr Sundins inlägg var ju en utförlig argumentation för behovet av en framtida skattepolitik som tar hänsyn till kommunernas bekymmer. I princip är ju herr Sundin och jag anse på den punkten, och tids nog — jag hoppas relativt snart — skall vi få tillfälle att diskutera

Ang. den ekonomiska politiken
ra de konkreta detaljerna. Jag fann ingenting i hans anförande, som direkt tvingade mig att göra några invändningar.

Herr Spetz ställde också vissa frågor. Han tog upp en fråga, där han rent allmänt avreagerade sin irritation över att förslagen kom så sent att man inte hade tid att läsa dem och betraktade detta som nonchalans från regeringens sida gentemot riksdagen. Ja, slutregleringspropositionen lades på riksdagens bord den 4 maj, och det är den vanliga tiden för slutregleringspropositionens avlämnande. Sedan är jag medveten om att tryckerierna har haft mycket att göra och att arbetet i riksdagen därför har koncentrerats på ett mycket markerat sätt under de sista veckorna. Men så länge vi icke har socialiserat tryckerierna, kan väl ändå herr Spetz avhålla sig ifrån att kritisera regeringen för att vi haft denna flaskhals i vårt arbete.

Varför kan man inte ta frågan om ortsavdragen omedelbart, undrade herr Spetz. Ja, jag tror att vi har förklarat detta med den allmänna bild som kompletteringspropositionen ger och som beskriver det samhällsekonomiska läget i dag.

Herr Spetz frågar vidare, varför man har valt att föreslå höjningar av avdraget för avkastning av kapital och försäkringsavdraget. Den skatteförlust, som staten här gör — om jag fattade herr Spetz rätt — borde man ju i stället ha tagit genom en omedelbar aktualisering av ortsavdragen. Ja, herr Spetz har den uppfattningen. Han gillar inte dessa avdrag — han är på sitt sätt ett strålande undantag bland skatteintresserade riksdagsmän. Den vanliga attityden är ju flera och flera, nya och nya och höjda och höjda avdrag.

När jag hör dessa synpunkter, som jag dessutom har sett på pränt som något slags avgångstestamente från herr Spetz' sida, måste jag som finansminister — som principiellt inte heller gillar dessa avdrag — säga att det är en förlust för den svenska riksdagen och för svensk skattepolitisk diskussion när vi mister

Ang. den ekonomiska politiken

herr Spetz — och detta säger jag med ärlig känsla och övertygelse.

Men varför har vi ändå kommit med förslagen om förhöjda avdrag med avseende på kapital och försäkring? Ja, det är helt enkelt det att här har ju riksdagen och framför allt oppositionsledamöterna intill leda krävt en sparstimulerande skattepolitik. Det har väckts många skilda förslag härom, och vi har haft en kommitté som under år har suttit och funderat över detta. Jag medger att kommitténs resultat var ganska magert, helt enkelt därför att detta är ett problem, där de reala resultaten aldrig visar sig motsvara vad man hoppas och väntar när man motionerar om vissa besparingsfrämjande avdrag.

Vi har emellertid sedan åtskilliga år tillbaka varit överens om att i deklARATIONEN ha dessa avdrag under motiveringen, att de har karaktär av sparstimulans. När vi nu bygger ut dem, så innebär det ett återställande av avdragens realvärde och en liten diskontering på några år i framtiden.

Om det var riktigt att föra in avdragen 1956 eller 1957, jag reserverar mig för årtalet, med ett sparstimulerande motiv där bakom, så är det väl riktigt att se till att avdragen har sitt realvärde även i dag och kanske för ett eller två år framöver. Det är uteslutande med den motiveringen att detta tidigare har betraktats vara en sparstimulans som regeringen kommer åter med förslagen på denna punkt.

Herr talman! Jag skulle naturligtvis ha oändligt mycket mer att säga. Detta var endast ett replikerande på alla de inlägg som har gjorts tidigare i dag. Och efter detta skulle jag kanske hålla mitt eget tal, men jag är rädd för att tiden skulle bli för lång om jag ger mig in på det. Skulle någon påfordra det står jag självfallet till tjänst, men jag nöjer mig för tillfället med dessa repliker.

Herr EWERLÖF (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill inte ta i anspråk det erbjudande som finansministern nu gav om att han skulle hålla sitt

långa tal om det påyrkades. Om han höll det långa talet är jag rädd för att han sedan skulle försvinna innan det blev tillfälle att bemöta detsamma. Jag är säker om att det skulle uppkalla till bemötande i högre grad än i varje fall repliken till mig ger anledning till.

Finansministern vidhåller att räntelagen skulle vara en icke oviktig maktfaktor i riksbankens hand. Jag vidhåller mitt bestridande, det är inte tack vare denna lag som man kommit till uppgörelse, jag skulle snarare vilja säga att det är trots denna lag som man har kunnat klara uppgifterna förhandlingsvägen. Skulle inte lojalitet ha visats vid förhandlingarna ifrån kreditinstitutens sida, skulle frestelsen ha varit utomordentligt stor när denna lag infördes att bara utan vidare säga: Vi vägrar att medverka här, var så god och använd lagen i stället. Det skulle nämligen snart nog visa sig att lagen är helt otjänlig för ändamålet. Lagen har icke positivt medverkat till de överenskommelser som har träffats.

Nu gjorde emellertid finansministern det tillägget att även emissionskontrollen, som det hette, baserar sig på denna lag. Nej, den baserar sig inte på lagen eftersom lagen aldrig har satts i kraft, emissionskontrollen finns där i form av en fri överenskommelse. Jag försäkrar att den överenskommelsen skulle ha gått att uppnå lika väl utan lagen, men om det är så att man speciellt på denna punkt skulle anse att man i sista hand behöver något att falla tillbaka på vore det möjligt att upphäva räntelagen i övrigt och ha en förordning som stadgade möjlighet till en emissionskontroll. Det har jag nu år efter år under hand hemställt om, men det har inte fått någon påföljd.

Finansministern uppfattade mig riktigt i fråga om min kritik beträffande vad som nu senast hänt i förhållandet mellan riksbanken och affärsbankerna. Jag har varken bestritt behovet av en skärpt restriktivitet eller att den metod som här kommit till användning kan vara lämplig för ändamålet, utan det var sättet att genomföra den och tidpunkten

för den som jag har vänt mig emot. Det skedde utan varsel alldeles inpå den stora terminspåfrestning som bankerna nu stod inför, varför straffröntan nu inte kunde ha någon som helst inverkan på bankernas behov att låna i riksbanken. Det hade varit mera rimligt att säga till bankerna att det nu måste bli en skärpt restriktivitet och ge dem den tid de behövde för att arbeta sig fram till ett läge där åtgärden kunnat få effekt.

Vad bostadspolitiken beträffar sade jag intet annat än att om vi nu kommer överens om att det bör vara en skärpt restriktivitet skall vi se till att det blir en sådan över hela samhällsekonomin. Vad är det som säger att restriktiviteten skall gå ut över investeringar och rörelsekapital o. s. v. under det att den där stora prioriterade kakan skall få vara obesuren? Bedömer man situationen så att vi behöver en starkare restriktivitet, skall den fördelas över hela fältet. Då kommer inte heller bostadsproduktionen undan en sådan prövning. Enligt min mening är det högst angeläget att man ser till att det blir en prövning över hela fältet.

Slutligen kom finansministern in på konstruktionen av våra budgetalternativ. Han sade att det i själva verket inte var någonting att komma med i och med att riksdagen har fattat alla anslagsbeslut. Ja, vi har ju kommit överens om att det inte finns någon annan möjlighet för oppositionen att redovisa sitt alternativ än att göra en sammanfattning av inställningen till både utgifter och inkomster. Förslagen om skattesänkningar är betingade av det egna ställningstagandet till utgifterna, åtminstone när det gäller oss. Man måste kunna få ge ett samlat uttryck för detta. Det har vi fått göra år efter år, och jag hoppas att ingen kommer att bestrida oss rätten att göra det även denna gång.

Herr LUNDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag erinrade i mitt anförande om att finansministern i sin proposition förklarar att han i dagens läge icke ansåg att det förelåg möjlighet

Ang. den ekonomiska politiken

till skattesänkningar på bred bas. Jag tycker det är rätt naturligt att under sådana förhållanden fråga: Hur skall den dagen se ut när finansministern verkligen förordar skattesänkningar som är påtagliga för skattedragarna, så att de har glädje av dem? Jag konstaterar att jag inte fick något svar. Finansministern säger att det är en fråga som ställts under årtal. Tydligt beror detta på att man på årtal inte fått något svar. Jag har inte fått det den här gången heller.

Låt mig i det sammanhanget tacka för finansministerns omdöme om min goda kondition. Ja, människan tål ju det mesta. Det är förmodligen i medvetandet härom som regeringen fortsätter sin skattepolitik.

Beträffande de debatter som förekom i fjol och vid årsskiftet 1959/60 vill jag erinra om att den kritik som från folkpartiets sida riktade sig mot de kalkyler finansministern då lade fram gällde inkomstberäkningen som helhet. Där räknade finansministern, bortsett från omsen, med ett lånebehov på i runt tal tre miljarder kronor. Nu visar det sig, att siffran troligen blir 200 miljoner. Jag måste säga, att om man därav tycker sig kunna utläsa att kritiken varit berättigad, som jag gjorde i mitt anförande, så gör man sig inte skyldig till några överord. Jag vill dessutom tillägga att vi i vår kalkyl ansåg att man borde kunna klara situationen utan omsättningsskatt, och det tycker jag utvecklingen sedan också har bevisat.

En viss skugggrädsla tycker jag talar ur finansministerns resonemang om skuggbudgeterna. Om vi tittar på de olika förslag folkpartiet framlagt under året om besparingar och inkomstförstärkan- de åtgärder å ena sidan och de utgiftsyrkanden vi gjort å andra sidan, finner vi att skillnaden är drygt 100 miljoner kronor för ett helt år räknat. Eftersom finansministern räknar med — trots att det gäller ett budgetår som endast delvis kommer att påverkas av en ändrad beskattning — att behållningen på driftbudgeten 1961/62 skulle röra sig om miljarden, måste jag säga att den justering på drygt 100 miljoner för helt år som

Ang. den ekonomiska politiken

skulle framgå av folkpartiets yrkanden är så oväsentlig att när man reagerar mot detta bestyrker det närmast vad jag sade i mitt anförande om att det anses nära nog som ett majestätsbrott att vilja rubba på regeringens siffror.

Låt mig till slut, herr talman, på tal om bostadsproduktionens inverkan på det aktuella kreditläget säga att jag är orolig för att det här kan uppstå svårigheter. Även om man räknar bort de 375 miljoner kronor som bostadskreditkassorna fått in på sitt stora obligationslån, återstår i alla fall 1 000 miljoner kronor, i runt tal, i beviljade lån hos hypoteks- och bostadskreditkassorna. Eftersom lånen ges till 60 procent av värdet betyder det att vi har bostäder för ett värde av cirka 1 1/2 miljard som ännu inte fått sina byggnadskredit avlyfta. Jag skulle vara högst intresserad av att höra vad bostadsministern har att säga om denna sak. Med den nuvarande situationen uppkommer vissa svårigheter att fullfölja det bostadsprogram riksdagen antagit. Detta program betraktar jag som ytterst väsentligt, och det skulle vara mycket beklagligt om bostadsbyggandet skulle komma att försättas i samma situation som inträffat ett par gånger tidigare, under 1940- och 1950-talen, när minskningen var mycket markant till skada för den stora kön av bostadssökande.

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det var ett betydelsefullt besked finansministern gav på min fråga om han kunde ställa in utsikt några skattesänkningar i fortsättningen. Några sådana sänkningar var enligt finansministerns uppfattning inte möjliga att tänka sig, i varje fall inte med utgångspunkt från dagens läge. Om ortsavdragen skulle höjas, skulle skattebortfallet kompenseras på något sätt.

Det är att beklaga att finansministern ser situationen på så sätt. Jag förmodar att riksdagen kommer att anta bevillningsutskottets betänkande, och i så fall har riksdagen i alla fall anslutit sig till en något mera optimistisk bedömning.

När finansministern säger att det har

förekommit ideliga begäranden om skattesänkningar, påminner det mig om mannen som klagade över att hans fru ideligen begärde pengar av honom. En god vän frågade honom: Vad skall hon ha alla dessa pengar till? — Jag vet inte, svarade mannen, jag ger henne aldrig några. Det har inte förekommit skattesänkningar på bra länge, och därför är det inte att undra på att man fortsätter att begära sådana.

Vi menar på vår sida att man bör sträva efter att komma dithän att man kan genomföra sänkningar. Jag är inte säker på att de beräkningar finansministern gjort visar att sådana skulle vara omöjliga. Vi skulle i alla fall vilja försöka och säga med Heidenstam: »Det är skönare lyss till den sträng som brast än att aldrig spänna en båge.» Det bör finnas möjligheter att komma fram till skattesänkningar.

Beträffande bostadsbyggandet skulle jag vilja göra den reflexionen att det är självfallet att de kommunala myndigheterna begär att få bostäder, liksom de nya årskullarna som kommer vill ha bostäder. Men de behöver också arbete, och det behövs för dem en hel del andra investeringsobjekt som kan vara minst lika viktiga som bostäderna. Jag har tidigare framhållit att man måste tänka på att de nya årskullarna behöver inte bara bostäder utan även arbete, vägar, sjukhus, undervisning. Allt detta är lika betydelsefullt. När man skall företa restriktiva åtgärder bör det därför ske på alla områden. Man bör inte låta stora områden bli prioriterade och säga att där kan vi inte ingripa.

Utöver vad här redan tidigare sagts om budgetförslaget vill jag bara framhålla att det förslag till omsättningsskatt som presenterades från regeringens sida var baserat på uppgifter som, för att använda ett milt uttryck, var minst sagt osäkra. Centerpartiet föreslog, som finansministern erinrade om, på våren 1959 att slutbehandlingen av budgeten det året skulle uppskjutas till höstriksdagen då man kunde räkna med att ha en klarare överblick över läget. Centerpartiet lade då fram ett alternativ som skulle kunna

skapa samma balans i budgeten som man ville nå genom omsättningsskatten.

Då jag beskyllt regeringen för att föra en opportunistisk politik läste finansministern från en lapp upp ett bemötande som väl närmast gick ut på att jag skulle vara en lika stor opportunist. Om denna replik innebär att regeringen erkänner att den för en opportunistisk politik, så förändrar det väl inte situationen. Den enda trösten för finansministern skulle ju då vara att jag skulle vara i samma situation, vilket jag själv naturligtvis inte anser. Jag tror nog snarare att finansministern fällde också denna replik av opportunistiska skäl.

Herr SPETZ (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag försäkrar finansministern att jag som en svamp suger i mig de uppskattande ord som finansministern riktat till mig.

När det gäller det sena framläggandet av propositionen försvarade sig finansministern med att tryckerierna i vårt land inte är socialiserade. Det innebär väl inte att man kan ålägga arbetarna att utföra något slags tvångsarbete, så att man kunnat få fram propositionen i tid. Alldeles fränsett detta undrar jag om inte finansministern själv var medveten om att tryckerierna vid den tidpunkten hade en hel del att göra. Han borde med andra ord ha tagit i övervägande att lämna propositionen några dagar tidigare till tryckning. Om bevillningsutskottet hade handlat så som vi brukar göra, således att inte ta upp en fråga förrän motionerna i ärendet är tryckta, vilket ju måste anses vara ett rimligt tillvägagångssätt, hade utskottets betänkande knappast ens hunnit bli justerat i dag. Jag förstår inte hur vi då i grundlagsenlig tid skulle ha kunnat avsluta denna vårsession.

Sedan talade finansministern om sparstimulans. Det föreföll mig som om finansministern själv inte var så övertygad om effekten av de nu föreslagna åtgärderna. Han framhöll emellertid att om detta avdrag var en sparstimulans år 1956, så måste det väl vara det i dag ock-

Ang. den ekonomiska politiken så. Men vari ligger denna stimulans? Uppenbarligen är det ingen sparstimulans för dem som har ett kapital under 12 000 kronor eller däromkring, ty de kommer ju inte upp till det räntebelopp, där de kan göra avdrag. För personer som har ett kapital över 16 000 kronor och som alltså redan i dag har en ränteinkomst som överstiger de 800 kronor som det här är fråga om är det heller ingen sparstimulans. För dem är det egentligen bara fråga om en skattesänkning. De får, som jag sade redan i mitt första anförande, en lindrigare beskattning av denna arbetsfria inkomst.

Jag har svårt att föreställa mig att en sparstimulans på det smala fält som det här är fråga om skulle vara av någon som helst betydelse för det sammanlagda sparandet i vårt samhälle. Jag tillåter mig verkligen, herr talman, att betvivla det.

Jag fäste mig vidare vid att finansministern med mycket lätt hand gick förbi de anmärkningar som jag gjort beträffande försäkringsavdraget och de utjämnningar som folkpartiet föreslagit. Från regeringens sida har man ju förklarat att man ville ha bort dessa avdrag för att åstadkomma en förenkling av deklara-tions- och taxeringsförfarandet. Det är nu konstaterat att så inte har blivit fallet. Riksdagens revisorer har vid två olika tillfällen konstaterat detta. Jag kan också med stöd av mina erfarenheter försäkra finansministern att dessa åtgärder aldrig kommer att förenkla vare sig deklara-tions- eller taxeringsförfarandet. Om vi hade följt folkpartiets förslag hade man fått i stort sett full täckning för skattebortfallet. Det rör sig här om en skillnad i inkomst för stat och kommun på kanske 50—60 miljoner kronor. Det hade alltså i stort sett täckt vad som krävs för att höja ortsavdragen med 250 respektive 500 kronor.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det vill inte säga litet att få ett instämmande från finansministern i vad man säger i sitt inledningsanförande. Jag är så mycket mera glad här-

Ang. den ekonomiska politiken

över som finansminister Sträng, som vi alla vet, inte tillhör de borgerliga partierna. Om herr Sträng fullföljer sitt instämmande i vad jag sade inledningsvis om angelägenheten att få till stånd en rättvisare beskattning, är det min förhoppning att finansministern vid den omröstning som kommer att följa på denna diskussion i kammaren stöder den reservation som framförts ifrån centerpartiet.

Sedan vill jag, herr talman, bara understryka att det är med glädje som vi från centerpartiets sida i dag kan konstatera att den ihärdiga kamp som vi fört för rättvisa i beskattningen nu äntligen börjar uppmärksammas även i kanslihuset. Det är bara att hoppas att man snart kommer att genomföra vad finansministern här siar om, så att vi får till stånd en större rättvisa på skatternas område.

Utan att på något sätt vara misstänksam mot finansministern ber jag bara till slut få ställa en direkt fråga till honom: Om finansministern nu verkligen har en sådan välvillig inställning som han deklarerat, varför har då inte finansministern tagit tillfället i akt under denna vårriksdag att rösta för de reservationer i fråga om denna skatteorättvisa vilkas antagande skulle gjort att vi kommit en bra bit längre mot rättvisa än vi nu har gjort.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Av de spridda inlägg som här gjorts är det framför allt ett uttalande av herr Ewerlöf som jag vill bemöta.

Herr Ewerlöf säger att om man nu gör en kreditåtstramning över hela fältet måste även bostäderna bli föremål för denna åtstramning, alldeles oavsett hur viktiga de är. Det finns nämligen också andra ting som är lika viktiga, anser herr Ewerlöf. Herr Ewerlöf glömmar dock bort den avgörande utgångspunkten. Vi hade under 1960 en bostadsproduktion av 70 000 lägenheter. Vi har också räknat med en bostadsproduktion av 70 000 lägenheter under 1961. Pengar har redan avdelats härför, och erforderliga besked har givits. Bostadsbyggandet är

oförändrat. Industriens investeringar kommer under år 1961 enligt alla tecken att ligga elva procent högre än under 1960, detta oaktat kreditåtstramningen och de överenskommelser som träffats om frivilliga inskränkningar. Det är helt enkelt på det sättet. Företagen är tillräckligt starka i sin självfinansiering för att klara det. Man har redan arbetena i gång och kan, säger man från industriens sida, inte göra hårdare inskränkningar frivilligt.

Ser man för övrigt på bostadsbyggandets andel i den totala investeringsvolymer råder det ingen tvekan om att därvidlag kurvan gått nedåt år från år, medan däremot industriinvesteringarnas andel gått åt andra hållet.

Till herr Bengtson vill jag bara säga att när han från denna talarstol förklarar att på hösten 1959 även centerpartiet hade ett förslag som värdemässigt och statsfinansiellt var väl jämförbart med omsättningsskatten så är det på det stora hela riktigt. Vad jag vänt mig mot är era attacker när ni för till torgs detta tal om felräkningar och häcklar finansministern därför. Om jag alltså utgår från att ni gjorde era egna bedömanden, varför var ni, då detta förslag spelades ut på våren och hösten 1959, av principiellt samma uppfattning som finansministern visavi prognosen om framtiden? I annat fall hade ni inte behövt presentera något alternativt förslag som var lika starkt som omsättningsskatten.

Till herr Spetz' fråga om var sparstimulansen ligger i detta kapitalavdrag vill jag bara foga den kommentaren att det väl är klart att flertalet av svenska folket inte har 16 000 kronor på bank. Det vore önskvärt om de hade det. Eftersom man nu med slit och möda och om förutsättningarna i övrigt föreligger kan skaffa sig 16 000 kronor på bank utan att behöva betala skatt för räntan, måste det väl ligga någonting av sparstimulans i det. Även om man skulle råka ha 32 000 kronor på bank ligger det väl någonting av sparstimulans i att de första 16 000 kronornas ränteavkastning är skattefri. Man kan inte se bort från detta sparstimulansargument. När det är

fråga om försäkringsavdraget finns det väl bara ett försvar för det — om nu finansministern tvärt emot sin vana skall stå upp och försvara avdrag — nämligen att här är det fråga om ett långsiktigt sparande som alltid är angeläget med hänsyn till kapitalmarknadsaspekterna för framtiden.

På en punkt är jag helt överens med herr Spetz: Någon övertro på sparandestimulans — vilka avdrag man än hittar på — har jag inte. Den får vara värd vad den är värd.

Till herr Sundin skulle jag bara vilja säga att om vi träffas under ett valmöte uppe i Ångermanland skall vi fortsätta den här debatten.

Herr EWERLÖF (h) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller bostäderna vill jag till finansministern säga att såvitt jag kan erinra mig kom vi upp i 70 000 lägenheter med en rent konjunkturpolitisk motivering, nämligen för att hålla sysselsättningen uppe under recessionen, en motivering som i och för sig borde leda till att vi i och med att konjunkturen stiger och särskilt när vi nu har en extrem högkonjunktur i stället gör en begränsning. Jag har endast uttalat mig för att man i detta fall skulle behandla alla de olika fälten inom samhällsekonomin lika och inte skilja ut vissa områden, vilka skulle stå alldeles fria från den skärpta restriktivitet som vi nu anser erforderlig.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Endast en kort reflexion med anledning av vad finansministern nyss sade.

Med tanke på det skatteunderlag och det skattetryck som vi har i Nordingrån tror jag inte att det är så lämpligt att finansministern och jag träffas i en debatt i min hembygd på något valmöte.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Mitt förslag baserade sig bara på den teknik som herr Sundin använde i sitt sista anförande.

Ang. den ekonomiska politiken

Herr BENGTON (cp) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern har flera gånger frågat om dessa beräkningar. Centerpartiet litade inte på finansministerns beräkningar år 1959, och det var en av orsakerna till att vi ville att beslutet skulle uppskjutas till hösten, då vi hade bättre överblick av läget. Då kunde vi också framlägga ett förslag som bättre motsvarade det ekonomiska läget.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! I maj förra året fastställdes en stat som beräknades ge ett överskott på 175 miljoner kronor. Nu beräknas överskottet till 1 197 miljoner kronor. Finansministern har alltså plockat in över en miljard kronor mer än han beräknade för ett år sedan. Lånebehovet uppgavs vid samma tillfälle till 1,5 miljarder kronor, men det behövdes bara 230 miljoner kronor, såsom framgår av materialet och som sagts i dag.

Man kan naturligtvis förstå att en finansminister vill vara försiktig vid inkomstberäkningarna. Men två felräkningar på över miljarden vardera på ett år är väl ändå en aning i överkant — även om finansministern heter Gunnar Sträng. Den djupa pessimism som för ett år sedan präglade finansministerns beräkningar har naturligtvis sin förklaring. Det gällde ju att underbygga motiveringen för att permanenta omsättningsskatten. Den var ju, som man då sade, den enda möjligheten om man ville rädda landet från statsfinansiell bankrutt, ruinerande inflation och allt elände som därmed skulle följa. Dagens budgetsiffror visar emellertid att omsättningsskatten inte alls var nödvändig för statsfinanserna. Överskottet i statskassan är nästan exakt detsamma som det beräknade nettoresultatet av omsättningsskatten. Det är alltså dags att skrota ned alla tidigare argument för omsättningsskatten och hitta på nya, som måhända kan te sig mera gångbara i nuvarande situation.

Låt oss inledningsvis konstatera att de borgerliga partierna numera principiellt och praktiskt har accepterat omsättningsskatten. Därmed bekräftas att vi hade rätt när vi hävdade att deras kam-

Ang. den ekonomiska politiken

panj mot omsen bara var en låtsaslek inför 1960 års val och en av metoderna som man trodde sig kunna använda för att underlätta möjligheterna att bryta arbetarmajoriteten i riksdagen och lägga regeringsmakten i de borgerliga partiernas händer.

Trots det osedvanligt gynnsamma statsfinansiella läget, trots miljardöverskottet motsätter sig finansministern nu varje skattesänkning av betydelse för de många skattebetalarna. Finansministern förklarar i sin promemoria: »Den enda skatteförändring jag i dagens läge är beredd att förordna är en höjning av det skattefria beloppet för kapitalinkomst och avdraget för försäkringsavgifter vid inkomsttaxeringen.» De som har det gott ställt, de som lever på avkastningen av kapital och de som har råd att ta dyrbara försäkringar får skattelättnader. Jag erinrar om att bolagen förra året fick en 20-procentig skattelättnad. Nu får de också ett skatteavdrag på 12 procent på de vinstmedel som de avsätter till en investeringsfond.

Skattelättnader och andra förmåner för bolag och förmögenhetsägare och allt hårdare skattetryck på vanliga inkomsttagare, det är socialdemokratisk skattepolitik av 1961 års modell. Det finns inget annat land i den kapitalistiska delen av världen som har en så generös bolagsbeskattning som Sverige. Vi har ingen förmögenhetsbeskattning på bolagen, avskrivningsregler som möjliggör att bolagen själva kan bestämma hur mycket de vill skatta, och en skattesats på bolagen av 40 procent, medan andra länder har 50 procent och mera trots att där sitter borgerliga regeringar.

Enligt det material som utarbetats av den sittande skatteberedningen har bolagens andel av den totala skatten under de senaste åtta åren minskat från 20 procent till omkring 14. Övriga skattebetalares andel har däremot ökat från 79 procent till över 85 procent under samma tid.

Från år 1952 till år 1960 ökades bolagens skatter med 790 miljoner kronor, men övriga skattebetalare fick under samma tid en samlad skatteökning på

inte mindre än 7 590 miljoner! Det finns inte det minsta spår av vare sig demokrati eller rättvisa i en sådan skattepolitik. Det kommunistiska alternativet, som jag senare skall ägna några ord, innebär däremot enligt vårt sätt att se en demokratisering av skattesystemet och är vidare ett betydelsefullt steg på vägen mot en något så när rättvis skatteavvägning.

Man talar ofta om att Sverige är en välfärdsstat och hänvisar därvid ofta till att vissa arbetargrupper lyckats tillkämpa sig en i förhållande till de krigshärrjade länderna hygglig nominell årsinkomst. Det är sant. Men det är vissa fakta man envist försöker dölja. Av en årsinkomst på 10 000 kronor — och det är många människor i vårt land som inte har mer — går 3 500 bort i skatter och socialavgifter. Vid 20 000 kronors årsinkomst försvinner 8 000 på samma väg. Siffrorna är tagna från skatteberedningens beräkningar angående det totala skattetrycket, d. v. s. direkt och indirekt skatt plus socialavgifter. När så relativt blygsamma inkomster som 20 000 kronor brandskattas på i det närmaste 40 procent i olika former av skatter och avgifter måste det vara någonting på tok i skattepolitiken, och då måste en ändring komma till stånd som åstadkommer en rimligare avvägning av det samlade skattetrycket.

De borgerliga partierna föreslår nu — samtidigt som de i realiteten accepterar omsättningsskatten — en höjning av ortsavdragen. Bevillningsutskottet beställer också i sin motivering förslag härom från regeringen, om möjligt till 1962 års riksdag. Det skall inte bestridas att en höjning av ortsavdragen betyder en viss skattelättnad, dock inte för alla, som här har sagts. Det finns faktiskt inkomsttagare som inte kommer upp till den årsinkomst, som för närvarande motsvaras av ortsavdrag i exempelvis ortsgrupp V.

Om man bara höjer ortsavdragen men behåller det nuvarande skattesystemet i övrigt, gynnas dessutom de större inkomsttagarna ojämförligt mycket mera än vanliga inkomsttagare. Genom den höjning av ortsavdragen med 500 kronor, som högern och folkpartiet föreslår,

Ang. den ekonomiska politiken

får en inkomsttagare i 12 000-kronorsklassen en femtilapp mindre i statsskatt om året. Det är allt. Den som förtjänar 40 000 kronor får över 200 kronor, och vid 75 000 kronors inkomst blir vinsten 270 kronor. Så slår alltså denna höjning av ortsavdragen, såvida den icke kombineras med andra skattepolitiska åtgärder.

Högerns förslag om införande av en s. k. skatterabatt på 10 procent ligger också helt i linje med de stora inkomsttagarnas intressen. Det är så enkelt att räkna ut. Den som har en statlig skatt på exempelvis 30 000 kronor får en rabatt på tre sköna tusenlappar, medan en vanlig inkomsttagare får en rabatt på några tiar eller kanske någon hundralapp. Det är alltså omöjligt för vanliga inkomsttagare och för dem som vill ha en rättvisare skattepolitik att acceptera detta förslag.

Vi har i den kommunistiska motionen inte tagit upp frågan om ortsavdragen. Vi har i denna i stället förordat en sådan revision av skatteskalorna, att gift inkomsttagare med 9 000 kronor i årsinkomst helt befrias från statlig skatt. Vid 12 000 kronor blir skattesänkningen 400 kronor, vid 18 000 kronor 388 kronor, vid 20 000 kronor 297 kronor och vid 25 000 kronor 155 kronor.

Det är alltså ett skattesänkingsprogram som tar sikte på en omfördelning av skattebördan till förmån för mindre och medelstora inkomsttagare, ett förslag som lämnar ett existensminimum på 9 000 kronor helt fritt från statlig beskattning.

Jag vill också rikta uppmärksamheten på vad som sägs om socialavgifterna i vårt förslag. Det kan inte bestridas att dessa avgifter liksom kommunalskatten är mycket betungande för de mindre inkomsttagarna.

Jag kan nämna ett par exempel som illustrerar detta. Den som förtjänar 8 000 kronor iottsgrupp III betalar 310 kronor i statsskatt men 459 kronor i socialavgifter. Vid 12 000 kronors inkomst blir statsskatten 630 kronor och socialavgifterna 631 kronor. På detta kommer så kommunalskatten, som i det sistnäm-

da fallet uppgår till 1 125 kronor vid en utdebitering på 15 kronor. Jag tycker att exemplen illustrerar hur orättfärdigt det nuvarande avgiftssystemet verkar. Vi anser att det är ett elementärt rättvisekrav att folkpensionerna och sjukförsäkringen finansieras utan särskilda avgifter liksom barnbidrag och andra sociala förmåner som riksdagen har beslutat om. Att kravet är synnerligen berättigat kan också belysas av ett annat exempel från skatteberedningens material, där det påvisas att omkring 200 000 människor i det här landet har så låga inkomster att inte någon skatt kan påföras dem. Men i socialavgifter debiteras årligen 25—30 miljoner kronor på dem!

Den skattereform som vi föreslår innebär i inkomstbortfall för statsverket omkring 700 miljoner kronor. Även om vi inte skulle ha anvisat nya inkomstkällor rymms alltså den av oss föreslagna skattesänkningen inom det budgetöverskott som redovisas för innevarande år.

Den beräknade utgiftsökningen 1962/63 på ungefär en miljard kronor som finansministern förutspår kan enligt vårt förslag täckas genom nya inkomstkällor. Vad har vi då föreslagit? Vi anser att det är rimligt att den låga förmögenhetsbeskattningen här i landet höjes med genomsnittligt 1,4 procent. Bara det skulle ge omkring en halv miljard. Vi anser att bolagsskatten bör återföras till 50 procent och att bolagens förmögenheter bör beskattas, vilket sker i flera med Sverige jämförbara länder. Vi anser vidare att man bör finna en lämplig form för beskattning av de väldiga kursstegringsvinsterna liksom att inkomster på oförtjänt markvärdestegring skall indras till stat och kommun.

Vi anser således att det finns möjligheter att genomföra en demokratisering av skattepolitiken med en omfördelning av skattetrycket och samtidigt stärka statens ekonomiska resurser. Det kan ske utan att man lägger orimliga skattebördor på de mindre inkomsttagarna.

Herr talman! Jag ber med dessa ord att under bevillningsutskottets betänkande nr 60 få yrka bifall till motion 359 i denna kammar.

Ang. den ekonomiska politiken

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Det är inte min avsikt att delta i denna debatt i annan mån än för att beröra ett par reservationer till bevillningsutskottets betänkande nr 63, men jag vet att även om jag fattar mig mycket kort så torde en upprepning av tidigare talares uttalanden inte kunna helt undvikas.

Det s. k. försäkringsavdraget vid inkomsttaxeringen har ursprungligen haft till syfte att uppmuntra det enskilda frivilliga försäkringssparandet. Tidigare talare i dag har erinrat härom och framhållit att den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften inte bör medräknas i det sammanhanget. Man har hänvisat till att den obligatoriska folkpensionsavgiften får avdragas särskilt för sig och därigenom inte inkräktar på försäkringsavdraget i övrigt. Man har också i likhet med flera motionärer och utskottsreservanter ansett att den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften bör behandlas på samma sätt. Det kan nämligen inte, anser man, stimulera till frivilligt sparande att en obligatorisk avgift är avdragsgill inom ramen för ett avdrag, avsett för frivillig försäkring.

En omläggning som den här föreslagna skulle dessutom säkerligen leda till en viss förenkling av deklaraionsarbetet liksom till att en mera likartad behandling av försäkringsavdragsposten mellan olika kategorier av skattskyldiga skulle kunna uppnås.

Jag ämnar, herr talman, yrka bifall till reservation nr III vid det av mig tidigare nämnda utskottsbetänkandet.

I reservation nr VIII, som också den avser sparstimulans, framhålles att åtgärder i sådant syfte bör få en mera generell utformning än vad som förordas i propositionen. I de motioner som ligger till grund för reservationen förordas såsom en lämplig väg metoden att anknyta sparpremieringen till särskilda sparkonton i bank och därjämte kompletterande möjlighet till utjämningskonton. Härigenom kan, påpekas det, premieringen för sparandet ges formen av lättnad i inkomstskatten, vilket reservanterna anser vara högst väsentligt.

Också detta problem har berörts av tidigare talare i denna debatt. Jag kan, herr talman, även i fråga om denna sak nöja mig med att i sinom tid yrka bifall till reservation VIII vid bevillningsutskottets betänkande.

Jag kommer slutligen även att yrka bifall till reservation nr V, vari föreslås att ogift och därmed jämförlig skattskyldig med minderåriga barn skall medgivas s. k. kapitalavdrag med samma belopp som gäller för äkta makar. Förslaget torde vara så välmotiverat och för övrigt så väl känt från tidigare års motioner och kammardebatter att någon argumentering utöver motionernas säkerligen är obehövlig. Låt mig emellertid erinra om att vid försäkringsavdraget tillämpas samma högsta avdragsbelopp för ensam skattskyldig som för äkta makar och att en sådan bestämmelse beträffande kapitalavkastningsavdraget alltså inte vore en nyhet eller något som helst unikt.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! I anslutning till propositionen nr 160, som behandlar det skattefria bottenavdraget för inkomst av kapital samt försäkringsavdraget, har högerpartiet väckt motioner i sparstimulerande syfte.

Dessa motioner behandlar aktiesparande, amorteringsparande, bostadssparande och utbildningssparande, alla var för sig mycket viktiga angelägenheter i medborgarnas ekonomiska liv beroende på vilken väg man är inriktad på att välja. Det kan gälla unga människor som skall skaffa sig ett eget hem eller sådana som varit tvungna att skaffa sig sina hem genom att upptaga stora lån. Det kan också gälla att planera för barnens utbildning. Slutligen har vi aktiesparandet, som det av olika anledningar är angeläget att främja exempelvis för att få bättre självfinansiering inom bolagen. Jag föreställer mig att endast ett litet fåtal kan utnyttja dessa olika vägar samtidigt. Jag anser därför att det skall finnas möjligheter att välja olika sparmål.

Då det gäller de ofullständiga famil-

jerna eller ogifta med hemmavarande barn anser vi att sparavdragets storlek, det s. k. kapitalavdraget, skall vara densamma som för fullständiga familjer. Denna princip har godtagits då det gäller försäkringsavdraget och bör alltså kunna godtas även då det gäller det s. k. sparavdraget.

Vidare har vi yrkat att fysisk person som har inkomst av jordbruk, rörelse eller annan fastighet skall få rätt till sparavdrag. Detta skulle, efter vad jag kan förstå, dels innebära att bättre rättvisa skapas mellan olika företagsformer och dels ge betingelser för en ökad självfinansiering.

Vi har slutligen föreslagit att den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften skall brytas ut ur det allmänna försäkringsavdraget och bli en särskild avdragspost i likhet med pensionsavgiften. Detta skulle också innebära en större rättvisa mellan olika kategorier skattskyldiga. Tyvärr har emellertid majoriteten inom bevillningsutskottet inte ansett sig kunna acceptera dessa förslag, varför reservationer har avlämnats till bevillningsutskottets betänkande nr 63.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till dessa reservationer, som är be-tecknade med nr II, III, IV, V, VI och VII. Jag återkommer med yrkande då betänkandet föredragits.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Den debatt som har förekommit har varit relativt lugn, men det kan kanske ändå vara motiverat att någon från utskottsmajoriteten i vissa avseenden kommenterar den syn som finansministern här givit uttryck för.

Min avsikt är inte att diskutera budgetläget. Jag tillåter mig bara att säga att ur statsfinansiell synpunkt är väl budgetten tillfredsställande, men om jag kan ge samma uttryck för budgetläget ur konjunkturpolitisk synpunkt är tveksamt. Det innebär med andra ord att jag närmast vill se saken så, att det hade varit angeläget att kunna förstärka budgeten ytterligare.

När man talar om de höga skatterna

och att regeringspartiet inte är berett att föreslå skattesänkningar tror jag att man måste avvakta utvecklingen på längre sikt. Så långt jag förstår kommer riksdagen nästa år att med mycket stor enighet besluta betydande merutgifter som måste täckas på ett eller annat sätt, och läget bland partierna är sådant att besluten om dessa utgifter är tämligen säkra.

Samtidigt som man talar om skattestrycket borde man en och annan gång erinra om att åtskilliga av de pengar som vi tar ut av skattebetalarna inte är pengar som förbrukas i statens verksamhet utan pengar som direkt förs över till vissa befolkningsgrupper. Skall man räkna med även sådana bidrag som indirekt kommer från budgeten, är man väl framme vid halva den summa som budgeten omsluter. De direkta överföringarna till enskilda personer uppgår ju till fyra miljarder kronor, alltså ungefär 25 procent av hela budgetens omslutning. Det är därtill fråga om sådana utgifter som vi vill göra, därför att vi anser att ändamålet med överföringen är behjärtansvärt. Jag tror att den typen av utgifter kommer att öka i framtiden.

Det sägs att socialdemokraterna, när man frågar dem om de vill vara med om att sänka skatten, svarar att de är beredda att sänka skatten men inte nu. Ja, det är en riktig karakteristik, om det avser dagens läge. Bevillningsutskottets majoritet säger att vi är beredda för vårt vidkommande att tillstyrka en ortsavdragsreform, och vi önskar att förslag om en sådan reform om möjligt skall föreläggas nästa års riksdag. När vi går den vägen är det bl. a. därför att en sådan reform bör ses i något större sammanhang, och det kan ju hända att utredningen ger till resultat att det inte bara blir ortsavdragen som förändras. Vi säger i vårt betänkande att man måste beakta budgetläget på längre sikt, och vi är inte främmande för att det kan bli nödvändigt att, om man lättar den direkta skatten, ta ut ett ytterligare belopp på den indirekta beskattningens väg.

Herr Spetz har sagt att behandlingen av kompletteringspropositionen i bevillningsutskottet var rent parodisk. Han an-

Ang. den ekonomiska politiken

klagade inte utskottets presidium. Han riktade sin anklagelse mot Kungl. Maj:t för att Kungl. Maj:t kom för sent med propositionen. Ja, herr talman, det finns ett berättigande i den kritiken i så måtto att jag tror att det är nödvändigt att man får litet bättre tid än nu för riksdagsbehandlingen. Det är inte bara fråga om att propositionerna kommer till ett visst datum, utan partierna förbehåller sig att utnyttja hela motionstiden, de tio dagarna. Att de utnyttjar hela motionstiden tror jag sammanhänger med en viss vakt-hållning oppositionspartierna emellan. Vi kan alltså inte räkna med att få en enda dag till godo av motionstiden för utskottsbehandlingen. Förre var sådant måhända möjligt. Men om riksdagen slår av på sitt krav när det gäller de ekonomiska översikter som presenteras i kompletteringsbudgeten och om man nöjer sig med att vederbörande departement avslutar översikterna något tidigare, tycker jag att det skulle vara möjligt att vinna åtminstone en vecka. Får vi den veckan blir det större möjlighet till sakbehandling i utskottet.

Nu har det sagts att det kan finnas tryckeritekniska svårigheter. För regering och riksdag återstår då ingenting annat än att ordna tryckningen på annat sätt än som nu sker. Det är ett mycket rimligt krav, och det bör inte vara så svårt för riksdagen att genomföra den saken, om vi bara beaktar vilka möjligheter som står till buds. Det är ju inte tillfredsställande att riksdagen vissa plenidagar får arbeta bara halva tiden på grund av att materialet inte kommit på kammarens bord.

Bland de frågor som behandlas i bevillningsutskottets betänkande spelar ju ortsavdragsreformen en rätt stor roll. Frågan gäller väl inte längre om vi skall höja ortsavdragen eller inte, utan när höjningen skall äga rum. Det har blivit en omvärdering hos partierna när det gäller avdragsreformen visavi kommunernas ställning, och jag anser läget nu vara sådant att man från alla håll är beredd att ta konsekvenserna av höjda ortsavdrag genom att helt eller delvis kompensera kommunerna för skattebortfallet.

När det blivit en majoritet i bevillningsutskottet för att inte besluta om en ortsavdragsreform nu, har det inom majoriteten rätt enighet om hela skrivningen, men ledamöterna från centerpartiet har önskemålet att få fram en plan för ortsavdragens höjning redan i höst. Jag har tidigare motiverat varför jag inte tror att detta är ändamålsenligt utan att det är bättre att vänta till nästa års riksdag, innan vi kan ta ställning till dessa ting. Det är klart att det kan diskuteras om man i första hand skall höja ortsavdragen. Oavsett vilket skattesystem vi får framöver kommer enligt min mening ortsavdragen att vara kvar. Men jag är angelägen att framhålla som ett önskemål att man genomför reformen på ett sådant sätt att man inte stänger möjligheterna för den sittande skatteberedningen att få fram nya och kanske omfattande skattereformer. En sådan höjning som det talas om i motionerna är inte av den storleksordningen att den bör vålla några svårigheter. Jag utgår självfallet ifrån att om man skall ha en sådan reform att man skaffar nya intäkter via den indirekta beskattningen, skall de folkgrupper som har det sämst ställt och får vara med att betala genom den indirekta beskattningen erhålla täckning för sina merutgifter. Jag tänker då i första hand på barnfamiljerna och folkpensionärerna. Men det system som då behövs är redan i funktion. Det är därför en tämligen enkel uppgift att ge en sådan kompensation, men den är enligt mitt sätt att se en förutsättning för en omläggning av beskattningen i viss utsträckning från direkt till indirekt skatt.

Här har jag, herr talman, belyst problemen. Jag har en enkel uppgift när det gäller yrkandet. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag i samtliga punkter.

Herr HAGBERG (h):

Herr talman! I sitt intressanta anförande för någon timme sedan tog finansministern upp några uttalanden, som jag hade gjort rörande vårt förslag om en 10-procentig skatterabatt. Han menade — och argumenterade på den punk-

ten skickligt som alltid — att detta förslag i princip kunde jämföras med det förslag om tvångssparande som ventilerades 1955 men som då fälldes, såsom vi kommer ihåg.

Jag är inte säker på att finansministern har alldeles rätt på denna punkt. Han frågade mig, om jag med den utgångspunkt jag hade i fråga om skatterabatten skulle vara beredd att medverka till ett tvångssparande, om ett sådant ånyo skulle aktualiseras. Han sade detta dock utan att därmed antyda att han hade för avsikt att aktualisera ett sådant tvångssparande.

På den frågan kan jag svara ett kategoriskt nej, detta av många anledningar och bland annat därför att jag anser att det likhetstecken som finansministern satte mellan vårt förslag om 10 procents skatterabatt och ett tvångssparande inte är berättigat.

Om man betraktar systemet uteslutande ur strikt samhällsekonomisk synpunkt kan man, det vill jag medgiva, möjligen dra vissa paralleller mellan tvångssparande och skatterabatt. Men, mina damer och herrar, då kommer ju skattebetalarna fullständigt bort ur bilden, och vi sitter väl här för att i varje fall i någon liten mån tillvarata också den personens intressen.

Skatterabatt innebär ur skattebetalarens synpunkt, att han efter viss tid får tillbaka viss del av vad han tidigare betalat för mycket i skatt. Tvångssparande däremot innebär att han, utöver vad han betalar i skatt, åläggs att av egna inkomster för viss tid avstå viss del åt staten och därmed inskränka sin egen konsumtion. Detta är i praktiken skillnaden mellan tvångssparandet och skatterabatten. Man skulle kanske kunna vända på steken och säga att i det ena fallet, tvångssparandet, gäller det den enskilde medborgaren, som får inskränka sin konsumtion, men i det andra fallet, skatterabatten, är det staten som får inskränka sin konsumtion.

Jag beklagar, att finansministern inte är här nu — han uppehåller sig väl i andra kammaren — ty jag skulle ha varit synnerligen intresserad att få höra

Ang. den ekonomiska politiken
honom kommentera denna gränsdragning.

Finansministern var också inne på mina uttalanden rörande den upplåning, som skulle bli erforderlig vid ett tillmötesgående av högerens sparförslag och vad därmed sammanhänger. Han framhöll, att mitt sätt att argumentera var orealistiskt, och han erinrade om att riksdagen undan för undan under denna session liksom tidigare har beslutat vissa fixerade utgifter, som vi inte kan göra något åt. Det skulle därför inte tjäna någonting till att i detta läge tala om besparingar. Ja, som redan herr Ewerlöf antydde, är detta en principfråga, som vi har diskuterat många gånger. Det är ju riktigt att riksdagen beslutat de och de utgifterna, och då kan det synas ganska meningslöst att nu kräva besparingar. Men detta sammanhänger ju med hela det sätt, på vilket vi behandlar våra budgetfrågor. Varje beslut här i riksdagen är ju definitivt. Vi har från högerens sida många gånger ifrågasatt, huruvida inte besluten skulle kunna göras preliminära, så att det definitiva avgörandet i riksdagen inte fattades förrän mot slutet av sessionen, då man har alla de stora siffrorna klara. Men hittills har vi inte vunnit någon resonans för ett sådant sätt att resonera.

Under de förhållanden, som nu råder, kan man inte gå till väga på något annat sätt än det som vi använt och som nu även folkpartiet måst tillgripa, sedan även detta parti presenterat en alternativ budget. Vi har som sagt nu som tidigare lagt fram ett alternativt budgetförslag. Självfallet måste vi av tekniska skäl hela tiden argumentera som om det vore detta förslag, efter vilket riksdagen arbetar.

Jag vill i detta sammanhang erinra kammarens ledamöter om följande. I England — parlamentarismens klassiska hemland — resonerar man på precis samma sätt. Finansministerns engelska partivänner, som sedan snart 10 år tillbaka befinner sig i oppositionsställning, arbetar ju och måste arbeta på exakt samma sätt, som vi som här hemma är i oppositionsställning måste arbeta. Karak-

Ang. den ekonomiska politiken

teristiskt är ju också att begreppet skuggbudget — shadow budget som det heter på engelska — just härstammar från England. I det engelska parlamentet hindras labour sedan snart tio år från att få igenom sina förslag på grund av att det sitter en kraftig konservativ majoritet vid makten, men inte har labour eller dess ledare ett ögonblick reflekterat på att för den sakens skull lägga ned sin verksamhet. Inte har Gaitskell eller hans meningsfränder tänkt sig att de inte skulle presentera sin skuggbudget därför att de inte har någon möjlighet att få igenom den. Det tillhör ju spelets regler.

Jag skulle vidare vilja säga några ord om det anförande, som tidigare i dag hållits av herr Sundin. Jag vill uppriktigt giva till känna, att jag ingen lust har, ingen lust haft och sannolikt ingen lust får att delta i den borgerliga familjeträtan. Enligt min mening är den deprimerande. Den tjänar inget förnuftigt ändamål. Den är endast till fördel och glädje för den gemensamme motståndaren. I mitt första anförande yttrade jag inte ett ord om den ståndpunkt, som de två andra borgerliga riktningarna har intagit t. ex. i fråga om ortsavdragen. Jag tror att kammarens ledamöter är beredda att bestyrka att så är fallet. Jag skulle inte heller nu göra det, om inte herr Sundin hade dragit upp frågan. Det skedde på ett ganska överraskande sätt. Herr Sundin yttrade, att han funnit att finansministern uppenbart är influerad i sin uppläggning av budgeten av »högerens skattetänkande», som enbart gäller frågor om statsskatten. Ungefär så föll herr Sundins ord. Men, ärade kammarledamöter, är det riktigt att göra ett sådant uttalande mot bakgrunden av vad man från vårt håll ger till känna i de betänkanden från bevillningsutskottet, som här ligger på kammarens bord? Jag tillåter mig hänvisa till dem.

Om vi nu först skall säga ett ord om ortsavdragen, skulle jag vilja fråga herr Sundin följande. Har högern i nyssnämnda betänkanden lagt i dagen ett intresse för en reform, som på något sätt är underlägset det intresse, som center-

partiet för sin del har lagt i dagen? Har vi inte här presenterat ett förslag om en omedelbar reform, innebärande en höjning med 250 respektive 500 kronor vid såväl den statliga som den kommunala beskattningen? Det har vi. Har vi inte i våra reservationer bl. a. erinrat om att ett ytterligare skäl för en snar höjning av ortsavdragen ligger i den från och med ingången av 1960 införda omsättningsskatten. Denna drabbar i alldeles särskild grad de små inkomstagarna och över huvud taget den del av inkomsten, som saknar bärkraft och som på den grund varit avsedd att genom ortsavdragen fritagas från skatt. Högermotionärernas förslag att ortsavdragshöjningen skall bli lika stor i alla ortsgupper betyder en minskning av spännvidden mellan grupperna. Vittnar detta om att vi skulle ha mindre intresse av denna reform än vad centerpartiet har?

Jag skall inte vara onödigt polemisk, men jag vill erinra om att vi har krävt omedelbara åtgärder. Vad gör centerpartiet i detta hänseende? Jag hänvisar kammarens ledamöter till bevillningsutskottets betänkande nr 62, s. 29. Där finns intagna yrkandena i centerpartiets reservation inom bevillningsutskottet. Vad yrkar man? Yrkar man där på omedelbara åtgärder liksom högern och folkpartiet? Nej, det gör man inte. Man yrkar att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att en plan måtte utarbetas och framläggas för innevarande års höstriksdag angående successiv höjning av de skattefria ortsavdragen upp till, räknat efter ortsgrupp V, 5 000 kronor för makar och 2 500 kronor för ensamstående. Men, herr Sundin, om inte Kungl. Maj:t framlägger denna plan, vad händer då? Jo, då blir frågan uppskjuten långt fram i en oviss framtid. Om centerpartiet gått på den linje, som högern och folkpartiet förenat sig om, hade situationen varit helt förändrad även sett ur centerpartiets synpunkt. Jag utprepar frågan: Har högern och folkpartiet varit mindre intresserade för reformen än centerpartiet? Jag tror inte, att man med utsikt till framgång kan hävda det.

Ang. den ekonomiska politiken

Vidare påpekade den ärade representanten för centerpartiet ett fenomen som vi alla känner till, nämligen den kostnadsöverflyttning från staten till kommunerna, som under en följd av år ägt rum genom penningvärdeförsämringen och statsbidragens konstruktion. Det är riktigt. Herr Sundin erinrade om vissa fakta i dessa sammanhang, vilkas innebörd jag inte bestrider. Dem har han hämtat ur sin egen partimotion, nr 801 i andra kammaren. Där anföres: »Såsom exempel på kostnadsöverflyttningen kan nämnas, att bidragskvoten från 1948 sänkts i fråga om skolbyggnader från 50 till 37 %, i fråga om skolmåltider från 70 till 15 %, i fråga om folkpensionsförmåner, till vilkas finansiering kommunerna bidrager, från 63 till 44 %» etc. Detta är riktigt. Herr Sundin antydde att högern hade medverkat till dessa riksdagsbeslut. Jag skulle vilja fråga herr Sundin: Har centerpartiet motsatt sig dessa riksdagsbeslut?

Ytterligare en liten fråga! Herr Sundin erinrade om att denna kostnadsöverflyttning skett från 1948 till dags dato. Jag vet inte, om minnet sviker mig, men kommer jag ihåg rätt, hade vi under denna ganska långa tidrymd en gång en regering bestående av socialdemokrater och bondeförbundare, som det hette på den tiden. Regeringen varade från den 1 oktober 1951 till den 1 november 1957. Hur många av dessa kostnadsövervälrande beslut har riksdagen fattat på hemställan av denna koalitionsregering? Jag kanske skulle kunna få svar på den frågan. Nu kanske herr Sundin säger, att det då gällde en regering, som bestod av socialdemokrater och bondeförbundare och att det inte finns några bondeförbundare längre — de heter centerpartister numera — men jag tror inte en sådan argumentering riktigt imponerar på kammaren.

Jag har — som jag sade för en stund sedan — ingen som helst benägenhet att ingå såsom deltagare i dessa uppörelser mellan de borgerliga partierna — de gagnar ingen allmänt borgerlig sak. Jag skall inte heller göra det här, men jag har ansett det nödvändigt att göra

dessa påpekanden mot bakgrunden av de i varje fall antydningar, som herr Sundin här har gjort, och jag avvaktar med stort intresse den replik, som måhända kommer med anledning av mitt lilla inlägg.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag känner mig vid detta tillfälle, herr talman, i allra högsta grad värdig att stå i talarstolen, eftersom herr Hagberg förmodade att jag skulle komma att replikera hans — som han betecknade det — lilla anförande.

Herr Hagberg ställde vissa frågor, som jag till fullo är beredd att besvara. Vi har fullständigt såväl i motionen som i övrigt i reservationen, där vi hänvisar till motionen, talat om hur vi vill ha det i denna fråga. Men är det så att herr Hagberg trots detta inte förstått andemeningen i vår motion och vår reservation, skall det vara mig enbart ett nöje att vidare klarlägga dessa spörsmål.

Herr Hagberg ställde först frågan till mig, vad vi velat göra rent omedelbart när det gäller en höjning av ortsavdragen. Jag trodde att herr Hagberg även i det avsnittet lyssnade till vad jag sade, eftersom han glädjande nog refererade till mitt anförande i andra sammanhang. Vi har skilt oss från högern och centerpartiet i denna fråga av den anledningen att vi inte tror att det sätt, varpå högern och folkpartiet vill ekonomisera, är det rätta. Både högern och folkpartiet vill ju kompensera inkomstbortfallet för kommunerna genom att överföra kostnaderna för invalidpensioneringen från kommunerna till staten. Jag vill i detta avseende till herr Hagberg bara säga, att detta är en uppfattning som vi alltid haft, och jag klargjorde detta när det gällde pensioneringskostnaderna i allmänhet genom att säga att det var en sak som inte borde ligga på kommunerna utan som borde ankomma på staten. Då måste det vara fullständigt ologiskt och oriktigt, att vi i detta sammanhang skulle kompensera kommunerna för det skattebortfall det här gäller

Ang. den ekonomiska politiken

med pengar som inte på något sätt bör betalas av kommunerna utan som bör betalas av staten.

Sedan talade herr Hagberg om och läste ordagrant ur centerpartiets reservation om dess inställning till kommunerna. Då må det förlåtas mig om jag på samma grunder som herr Hagberg tycker att denna träta mellan de borgerliga partierna är fullständigt överflödigt. Men vill man ha svar på en fråga, bör detta ges. Jag vill ge svaret genom att säga att jag tycker att det skulle vara av intresse att herr Hagberg låter tankarna gå tillbaka till vad som timat här i riksdagen under tidigare år. Vi hade tidigare en ortsavdragsreform av betydande omfattning, när de kommunala ortsavdragen jämfördes med de statliga. Denna reform kostade en hel mängd pengar.

Herr talman! Jag beklagar att tiden för kort genmäle är slut, då högerens inställning i dessa frågor när det gäller kommunerna är så belysande, att det skulle vara ett nöje att få fortsätta.

Herr LUNDSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte mycket förlänga debatten, men jag känner mig föranledd att säga, att jag inte anser det riktigt rätt att, som herr Sundin gör, slå ihop folkpartiets och högerens ståndpunkter beträffande compensationen till kommunerna. För vårt vidkommande har vi visserligen sagt, att vissa utgifter som nu åvilar kommunerna bör överföas av staten — vi har nämnt invalidpensionskostnaderna — men vi har å andra sidan konstaterat, att eftersom detta övertagande slår ojämnt och man alltså inte kan anse frågan löst endast genom en sådan generell överflyttning av kostnaden, bör i avvaktan på den utredning, som skall ske, compensation utgå på annat sätt, d. v. s. genom kontant ersättning.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Tidningarna har skrivit så mycket dumt om det s. k. un-

derhandlingsskedet i utskottet, såväl de överläggningar som påstods ha ägt rum mellan socialdemokraterna och centerpartiet som dem som gällde samarbete mellan de borgerliga inbördes, men jag vill gärna ge herr Lundström det erkännandet, att man från folkpartiets sida var beredd att även kompensera på annat sätt än man föreslagit i sin motion och reservation.

Låt mig sedan, herr talman, förutom vad jag tidigare varit inne på påminna herr Hagberg om exempelvis högerens inställning för att öka de kommunala kostnaderna i vad det gäller bidragen till folkskolorna, skolmåltiderna, skolskjutsarna, nykterhetsvården, mödrhjälpen, vatten- och avloppsanläggningarna, ålderdomshemmen o. s. v. Det är en ansevärd summa pengar som högeren på detta sätt under de två—tre senaste åren försökt övervältra från staten till kommunerna. Det må förlåtas mig, herr talman, om jag under sådana förhållanden blir tvivelsam om den ärliga viljan bakom de deklARATIONER som i detta sammanhang lämnas av herr Hagberg.

Sedan några ord om den s. k. tvångsmässiga skatterealisationen, som högeren föreslår i anledning av propositionen. Det har roat mig att göra en sammanställning över hur den drabbar olika inkomstskikt, herr Hagberg! Jag vill dra några exempel nu av den anledningen att det sades av den ärade talaren, att det hade fällts erkännasamma ord även ifrån grupper som han inte förmodat skulle göra det, alltså — om jag nu fattar hans första anförande rätt — ifrån grupper som inte hör hemma hos högeren.

Denna skala innebär att den som har en årsinkomst på 7 000 kronor får medelst denna rabatt en skattelättnad på drygt 20 kronor, den som har 9 000 kronor får 40 kronor. Låt mig sedan hoppa till 18 000. Där får man tillbaka 150 kronor, vid 38 000 får man 750, och den som tjänar 180 000 kronor får 7 200 kronor tillbaka. Detta föranleder mig att konstatera, att genomförandet av en sådan skatterabatterning inte gynnar de människor som det är angeläget att gyn-

na när det gäller den totala beskattningen i vårt samhälle.

Herr HAGBERG (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sundin säger, att denna skatterabatterning gynnar de större inkomsttagarna mera än de mindre. Det är då bara att erinra om att det här rör sig om en tioprocentig skatterabatterning. En sådan verkar på det sättet, att en människa som betalar mer i skatt får mer tillbaka än en som betalar mindre i skatt. Det lär varken herr Sundin eller jag kunna göra något åt.

Det är ganska intressant att höra en erinran mot en dylik ordning, när i andra sammanhang nu opinionen tycks bli alltmer deciderad för att vi så småningom skall försöka övergå till ett proportionellt skattesystem här i landet i stället för det system med stark progressiv dominans som vi nu har. Även på regeringshåll är man, såvitt jag kan förstå av ett antal ledare i Stockholms-Tidningen, intresserad av en sådan omläggning av skattesystemet, men om centerpartiet tycker det är bra som det är med denna hårda progressivitet, som vi nu har, så må det vara denna meningsriktnings ensak.

Ett ord till! Jag riktade en direkt fråga till herr Sundin, som jag inte fått svar på. Det var denna fråga: Hur många av de på kommunerna kostnadsövervältande besluten har riksdagen fattat under den period, som han själv nämnde, från 1948 och framöver, efter förslag av den regering som vi hade i sex år och som bestod av socialdemokrater och representanter för det parti som numera kallar sig för centerpartiet? Kanske jag kan få ett svar på den frågan nu?

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hagbergs senaste resonemang om att vi skulle gå från en progressivitet till en proportionell beskattning till höga belopp visar det ohållbara i herr Hagbergs egen argumentering i denna fråga. I så fall är det allra väsentligast för låglönegrupperna att i fråga om avgifter och även beträffande

Ang. den ekonomiska politiken

fande den första delen av deras inkomster få ett helt annat system än det nuvarande. I detta sammanhang vill jag därför bara säga, att den uppfattning vi på den punkten kommer att få inte på något sätt kan ligga i paritet med det som vi skall besluta här i dag.

Även om de frågor jag har ställt till herr Hagberg beträffande tidigare medverkan från högerpartiets sida för att kompensera kommunerna inte har fått annat svar än att herr Hagberg ställt den motfrågan, vad som har skett under den tid centerpartiet satt med i regeringsställning, vill jag påpeka att även under denna tid hade högern kvar samma motstånd till frågan om en total skatterättvisa.

Jag vill nämna en enda synpunkt till, som jag hoppas att bevillningsutskottets ärade ordförande förlåter mig. Det finns nämligen alltid en motpart, även när det är en sådan regeringskonstellation att två partier är med i bilden.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag skall be att få ansluta mig till herr Spetz' synpunkter när det gäller frågan om kapital- och försäkringsavdrag som har redovisats i bevillningsutskottets betänkande nr 63. Att jag inte har kunnat följa herr Spetz i fråga om hans konkreta förslag är beroende på att jag anser att frågan om dessa avdrag ändå kommer att behandlas i den allmänna skatteberedningen. Hans principiella synpunkter tycker jag mig kunna helt ansluta mig till, inte med hänsyn till att herr Spetz presenterar sig själv som vänsterman av gammal härtappning utan på grund av den sakliga motivering han hade för avdragen som sådana.

Med den uttryckliga önskan, att den allmänna skatteberedningen verkligen skall angripa inte bara de avdrag som nu här behandlas utan hela avdragssystemet och då målsättningen blir den, att vi försöker komma fram till en så nära som möjligt definitiv beskattning, har jag kunnat ansluta mig till vad bevillningsutskottet nu föreslår, och ber i det

Ang. den ekonomiska politiken

avseendet, herr talman, att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Jag har även, herr talman, varit något betänksam när det gäller bevillningsutskottets majoritets skrivning beträffande ortsavdragen. Jag är inte särskilt tilltalad av att man vare sig ställer ut eller intecknar sig för utgifter för framtiden, som man sedan kanske få besvärligheter av att täcka. Lika litet tilltalad är jag av att man också ställer ut utsikt skattesänkningar vid en tidpunkt, som man inte kan klart överblicka. Jag är alldeles övertygad om att det finns många reformer, såväl av skattekaraktär som bidragskaraktär, vilka har väl så stor prioritet som själva ortsavdragen. Men eftersom bevillningsutskottet här har gjort en synnerligen skicklig skrivning, som kan fånga in även den kritiske, när utskottet säger att ortsavdragsreformen är en av de angelägnaste skattereformerna, har jag uppfattat denna skrivning så, att man är beredd att vid en prövning av höjda ortsavdrag finna det vara angeläget att också pröva andra slag av reformer av skatter eller bidrag. Eftersom bevillningsutskottets ordförande också antydde någonting av detta, kan jag finna mig tämligen nöjd med vad bevillningsutskottet här har skrivit och kan därför också yrka bifall till det samma.

Herr Hagberg tog nu senast upp det i och för sig nya och intressanta i högers budgetalternativ, nämligen skatterabatten. Jag beklagar, herr Hagberg, i högsta grad att herr Hagberg inte tog tillfället i akt att utnyttja sin replikrätt när vi hade finansministern här i kammaren, ty jag är övertygad om att den konstruktionen har ett intresse även utanför högers kretsar. Jag skulle gärna ha velat höra en debatt just omkring detta spörsmål, även om jag helt delar den uppfattningen — jag hoppas att även herr Hagberg gör det — att förslaget för dagen har uteslutande akademiskt intresse och inte kan läggas till grund för några praktiska beslut. Men även frågor av den karaktären kan intressera för framtiden. Följaktligen beklagar jag att inte den debatten kunde

få fullföljas i närvaro av finansministern. Någon annan är ju knappast beredd att ingå i en sakk Diskussion kring spörsmålet, eftersom herr Hagberg tog upp det i en polemik direkt mot finansministern, när han inte var närvarande i kammaren.

Herr FAHLANDER (s):

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till bankoutskottets utlåtande nr 29.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, anförde herr talmannen, att med anledning av därunder förekomna yrkanden propositioner komme att framställas särskilt rörande vardera punkten av utskottets i det nu föredragna utlåtandet gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten I hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de angående punkten II framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Ewerlöf begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 29 punkten II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans

Ang. höjning av det skattefria beloppet för inkomst av kapital, m. m.

uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ewerlöf* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 46.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 28 april 1961 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 160, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

I propositionen hade — i sparstimulerande syfte — föreslagits en höjning med en tredjedel av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital. Härigenom skulle maximibeloppet för det s. k. sparavdraget, vilket nu utgjorde 300 kronor, eller för makar gemensamt 600 kronor, komma att höjas till 400 respektive 800 kronor. Vidare hade i propositionen förordats, att det s. k. försäkringsavdragets maximibelopp skulle höjas från 600 till 800 kronor för makar gemensamt och för ensamstående med hemmavarande barn samt från 300 till 400 kronor för annan skattskyldig.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 673, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 811, av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års höstriksdag rörande stimulans av det personliga sparandet i vad avsåge

a) premiering av det personliga ny-sparandet av reell karaktär,

b) premiering av sparande å särskilt sparkonto i bank eller annan penninginrättning, samt

c) inrättande av allmänt utjämningskonto i bank eller annan penninginrättning

i enlighet med vad i motionerna anförts;

B) de likalydande motionerna I: 674, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 813, av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari anhållits att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket förslag avsåg, att ogift hemmavarande barn skulle bliva berättigat till s. k. sparavdrag från inkomst av kapital med samma belopp som gällde för makar gemensamt samt att skattefrihet i viss utsträckning skulle medgivas även för avkastning å aktier och föreningsandelar;

C) de likalydande motionerna I: 675, av herr *Källqvist m. fl.*, och II: 808, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets höstsession om åtgärder i syfte att stimulera det enskilda sparandet i enlighet med av ledamöterna *Antonsson*, *Brundin* och *Danmans* avgiven reservation till utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961:2), in-nefattande

dels skattepremiering för medel som insattes å särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig inrättning,

dels allmänt utjämningskonto enligt i reservationen angivna riktlinjer;

D) de likalydande motionerna I: 677, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 810, av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen måtte, med godtagande av den i propositionen föreslagna höjningen av försäkringsavdragets maximibelopp, be-

Ang. höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.

sluta sådan ändring, att avgiften till den allmänna sjukförsäkringen avdroges för sig såsom en särskild avdragspost;

E) de likalydande motionerna I: 678, av herrar *Ringaby* och *Ragnar Bergh*, samt II: 809, av herrar *Magnusson* i Borås och *Nordgren*, vari anhållits, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket förslag avsåg, att rätten att åtnjuta s. k. sparavdrag skulle utsträckas att gälla även fysiska personer, som hade inkomst av rörelse, jordbruk eller annan fastighet. Avdragsbeloppet skulle enligt förslaget maximeras till beloppet av en efter fyra procent ränta beräknad avkastning av det egna kapital, som den skattskyldige kunde hava nedlagt i förvärvskällan i fråga;

F) de likalydande motionerna I: 679, av herr *Ringaby m. fl.*, och II: 812, av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle antaga det till propositionen fogade förslaget till ändring i kommunalskattelagen med den ändringen att 46 § 2 mom. erhöles i motionerna angiven lydelse, vilket yrkande innebar, att den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften skulle utbrytas ur det allmänna försäkringsavdraget att avdragas för sig;

G) motionen I: 680, av herr *Spetz*, vari yrkats avslag å propositionen nr 160.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 73, av herrar *Ragnar Bergh* och *Ringaby*, samt II: 88, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket yrkande hade samma innebörd som det i motionerna I: 678 och II: 809 framlagda förslaget;

2) de likalydande motionerna I: 258, av fru *Segerstedt Wiberg m. fl.*, och II: 208, av fru *Gunne m. fl.*;

3) de likalydande motionerna I: 351, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 409, av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna införda förslag till

a) förordning om bostadssparande,

b) lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), och

c) förordning om utbildningssparande,

vilka förslag avsågo *dels* rätt till avdrag för den som gjorde avsättningar till ett särskilt bostadskonto intill ett belopp av 6 000 kronor (för äkta makar 12 000 kronor) under loppet av 6 år — därest de avsedda medlen användes för byggande av egnahem eller anskaffande av bostadsrättslägenhet skulle skattebefrielsen bli definitiv — *dels* skattefrihet för visst sparande i form av »överamorteringar» beträffande egnahem eller bostadsrättslägenhet — såsom »normal amortering» betecknades därvid 1,5 % av taxeringsvärdet — *dels* ock att den som i viss ordning och som på vissa i motionerna angivna villkor för eget barns räkning insatte medel i bank eller annan penninginrättning på särskilt konto, utbildningskonto, skulle erhålla avdrag vid inkomsttaxeringen för det under året insatta beloppet;

4) de likalydande motionerna I: 475, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 552, av herr *Ohlin m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i ifrågavarande skatteförfattningar, att det s. k. omkostnadsavdraget uppfördes med i deklarationen redovisat belopp, dock lägst 100 kronor, och att med bibehållande av nuvarande maximisummor försäkringsavdraget utnyttjades till det belopp, som motsvarades av erlagda premier, samt att avrundning av den beskattningsbara inkomsten skedde nedåt till jämna tiotal kronor;

5) de likalydande motionerna I: 74, av herrar *Eric Carlsson* och *Sundin*, samt II: 85, av herr *Fälldin*, vari föreslagits, att riksdagen skulle antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket förslag av-

Ang. höjning av det skattefria beloppet för inkomst av kapital, m. m.

såg, att företagare skulle medgivas rätt att från inkomst av jordbruk eller rörelse göra avdrag för premierna för nödvändiga kompletterande personliga sjuk- och olycksfallsförsäkringar; samt

6) de likalydande motionerna I: 487, av herr *Sveningsson m. fl.*, och II: 549, av herr *Nilsson i Svalöv m. fl.*, vilkas hemställan överensstämde med yrkandet i motionerna I: 74 och II: 85.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet av angivna orsaker hemställt,

A. att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 160 och med avslag å motionen I: 680, av herr Spetz, måtte för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B. att följande motioner, nämligen

1 a) de likalydande motionerna I: 73, av herrar Ragnar Bergh och Ringaby, samt II: 88, av herr Magnusson i Borås m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 678, av herrar Ringaby och Ragnar Bergh, samt II: 809, av herrar Magnusson i Borås och Nordgren,

2 a) de likalydande motionerna I: 674, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 813, av herr Hjalmarson m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 258, av fru Segerstedt Wiberg m. fl., och II: 208, av fru Gunne m. fl.,

c) de likalydande motionerna I: 351, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 409, av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna avsåge ändring i kommunalskattelagen,

3) de likalydande motionerna I: 351, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 409, av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna avsåge bostadssparande och utbildningssparande,

4 a) de likalydande motionerna I: 673, av herr Bengtson m. fl., och II: 811, av herr Hedlund m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 675, av herr Källqvist m. fl., och II: 808, av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl.,

5 a) de likalydande motionerna I: 679, av herr Ringaby m. fl., och II: 812, av herr Nilsson i Svalöv m. fl.,

b) de likalydande motionerna I: 677, av herr Lundström m. fl., och II: 810, av herr Ohlin m. fl.,

c) de likalydande motionerna I: 475, av herr Lundström m. fl., och II: 552, av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avsåge det s. k. försäkringsavdraget,

6 a) de likalydande motionerna I: 74, av herrar Eric Carlsson och Sundin, samt II: 85, av herr Fällidin,

b) de likalydande motionerna I: 487, av herr Sveningsson m. fl., och II: 549, av herr Nilsson i Svalöv m. fl., ävensom

7) de likalydande motionerna I: 475, av herr Lundström m. fl., och II: 552, av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avsåge omkostnadsavdrag och beskattningsbara belopp,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

I sitt yttrande över motionerna I: 73 och II: 88 samt I: 678 och II: 809 hade utskottet i första stycket å s. 20 i det tryckta betänkandet anfört följande:

»Även om den ifrågasatta åtgärden kan vara ägnad att främja sparandet synes dock den sparfrämjande effekten av förslaget böra bedömas såsom tämligen ringa. Till stöd för motionsyrkandet har emellertid inte i främsta rummet åberopats dess inverkan på sparandet, utan att en vidgad rätt att åtnjuta sparavdraget skulle medföra större rättvisa mellan olika kategorier inkomsttagare. Enligt gällande regler får sparavdraget åtnjutas av samtliga inkomsttagare, som har behållen inkomst av kapital, sålunda även av dem som har huvudinkomst av rörelse, jordbruk eller annan fastighet. Ingenting tyder på att kategorien företagare genomsnittligt sett skulle utnyttja avdraget i mindre omfattning än t. ex. löntagare. Självfallet kan vid bedömning av det berättigade i föreliggande yrkande utskottet inte underlåta att ta hänsyn till det kända förhållandet, att beskattningsreglerna i fråga om

Ang. höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.

inkomst av rörelse och jordbruk medger rörelseidkare resp. jordbrukare med bokföringsmässig redovisning vidsträcktta möjligheter till konsolidering genom vinstreglerande dispositioner, som innebär uppskov med inkomstbeskattningen av intäkter i verksamheten. De skattemässiga fördelar, som dylika beskattningsregler innebär, torde vara avsevärt större än de, som sparavdraget erbjuder. Utskottet finner sig i betraktande av angivna förhållanden icke kunna dela den uppfattningen, att den yrkade lagstiftningsåtgärden uppbäres av ett rättvisekrav. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionerna I: 73 och II 88 samt I: 678 och II: 809.»

Reservationer hade anförts

I) av herr *Spetz*, vilken ansett, att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen med bifall till motionen I: 680 måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 160;

II) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Nilsson i Svalöv och Magnusson i Borås*, vilka beträffande s. k. *aktiesparande* ansett, att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 351, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 409, av herr *Hjalmarson m. fl.*, såvitt motionerna avsåge ändring i kommunalskattelagen, samt de likalydande motionerna I: 674, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 813, av herr *Hjalmarson m. fl.*, — måtte för sin del antaga den i sistnämnda två motioner föreslagna lydelsen av 39 § 3 mom. första stycket kommunalskattelagen;

III) av herrar *Söderquist, Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Kollberg, Nilsson i Svalöv, Gustafson i Göteborg och Magnusson i Borås*, vilka beträffande frågan om att *bryta ut den obligatoriska sjukförsäkringsavgiften ur det allmänna försäkringsavdraget att avdragas för sig* ansett, att utskottets yttrande i denna del bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna

I: 677, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 810, av herr *Ohlin m. fl.*, samt de likalydande motionerna I: 679, av herr *Ringaby m. fl.*, och II: 812, av herr *Nilsson i Svalöv m. fl.*, måtte antaga den lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen, som föreslagits i sistnämnda två motioner;

IV) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Nilsson i Svalöv och Magnusson i Borås*, vilka beträffande *sparavdrag för jordbrukare m. fl.* ansett, att utskottet bort under B 1 hemställa, att riksdagen — i anledning av de inbördes likalydande motionerna I: 73, av herrar *Ragnar Bergh och Ringaby*, samt II: 88, av herr *Magnusson i Borås m. fl.*, ävensom I: 678, av herrar *Ringaby och Ragnar Bergh*, samt II: 809, av herrar *Magnusson i Borås och Nordgren*, — måtte för sin del antaga det vid sistnämnda två motioner fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

V) av herrar *Söderquist, Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Kollberg, Nilsson i Svalöv, Gustafson i Göteborg och Magnusson i Borås*, vilka beträffande *sparavdrag för ofullständiga familjer* på anförda skäl ansett, att utskottet med bifall till motionerna I: 258 och II: 208 samt I: 674 och II: 813 bort hemställa, att riksdagen måtte för sin del antaga det i motionerna I: 674 och II: 813 framlagda förslaget till lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), såvitt gällde 39 § 3 mom. andra stycket;

VI) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Nilsson i Svalöv och Magnusson i Borås*, vilka beträffande *amorteringssparande* ansett, att utskottet bort under B 2 c hemställa, att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 351, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 409, av herr *Hjalmarson m. fl.*, — måtte för sin del antaga i reservationen infört förslag till lag angående ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

VII) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Nilsson i Svalöv och Mag-*

Ang. höjning av det skattefria beloppet för inkomst av kapital, m. m.

nusson i Borås, vilka beträffande *bostadssparande* och *utbildningssparande* ansett, att utskottet bort under B 3 hemställa, att riksdagen måtte — i anledning av de likalydande motionerna I: 351, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 409, av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna avsåge bostadssparande och utbildningssparande — antaga de vid motionerna fogade förslagen till

- 1) förordning om bostadssparande,
- 2) förordning om utbildningssparande;

VIII) av herrar *Söderquist*, *Sundin*, *Kollberg*, *Vigelsbo* och *Gustafson* i Göteborg, vilka beträffande *skattepremiering av sparande* ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under B 4 hemställa att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 675, av herr Källqvist m. fl., och II: 808, av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl., samt i anledning av de likalydande motionerna I: 673, av herr Bengtson m. fl., och II: 811, av herr Hedlund m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets höstsession om åtgärder i syfte att stimulera det enskilda sparandet i enlighet med den av ledamöterna Antonsson, Brundin och Danmans avgivna reservationen till utredningen om sparstimulerande åtgärder (SOU 1961: 2) inbefattande

dels *skattepremiering* för medel som insattes å särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig inrättning,

dels allmänt *utjämningskonto* enligt i reservationen angivna riktlinjer;

IX) av herrar *Spetz*, *Söderquist*, *Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka beträffande *justering av de s. k. schablonavdragen* — under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 475, av herr Lundström m. fl., och II: 552, av herr Ohlin m. fl., — ansett, att utskottet bort tillstyrka de i motionerna framställda yrkandena samt att utskottet bort under B 7 hemställa, att riksdagen i anledning av nämnda motioner måtte

a) för sin del antaga i reservationen infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

b) antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 9 § 2—4 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

c) antaga i denna reservation infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 8 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhets-skatt,

d) antaga i reservationen infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. uppborädsförordningen den 5 juli 1953 (nr 272);

X) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka

1. beträffande *sparavdrag för jordbrukare m. fl.* ansett, att utskottets yttrande i första stycket å s. 20 i det tryckta betänkandet bort erhålla följande lydelse:

»Till stöd för motionsyrkandet har inte i främsta rummet återopats dess inverkan på sparandet, utan att en vidgad rätt att åtnjuta sparavdraget skulle medföra ökad rättvisa mellan olika kategorier inkomsttagare. Frågan gäller således en avvägning i beskattningen mellan olika skattskyldiga. Utskottet är för sin del inte övertygat om att den av motionärerna förordade metoden härvidlag är den lämpligaste. Allmänna skatteberedningen har till uppgift att överse beskattningen i hela dess vidd och kommer således att uppmärksamma även de inkomstslag som här är i fråga, nämligen inkomst av rörelse, jordbruksfastighet och annan fastighet. Utskottet förutsätter att den av motionärerna berörda avvägningsfrågan beaktas i ett dylikt sammanhang och anser sig härigenom ha besvarat förevarande motioner»,

2. beträffande åtgärder för *stimulerande av sparande* ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under B 4 a hemställa, att riksdagen — med bifall till yrkandet i motionerna I: 673, av herr Bengtson m.

Ang. höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.

fl., och II: 811, av herr Hedlund m. fl., i förevarande del, — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års höstriksdag rörande stimulans av det personliga sparandet i vad avsåge premiering av det personliga nysparandet av reell karaktär, i enlighet med vad i motionerna anförts,

3. beträffande *avdrag för sjuk- och olycksfallsförsäkring avseende jordbrukare m. fl.* ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under B 6 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 74, av herrar Eric Carlsson och Sundin, samt II: 85, av herr Fälldin, ävensom de likalydande motionerna I: 487, av herr Sveningsson m. fl., och II: 549, av herr Nilsson i Svalöv m. fl., måtte antaga i reservationen infört förslag till lag om ändring i kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370); ävensom

XI) av herr *Spetz*, som dock ej antytt sin mening.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna III, V och VIII.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna II, III, IV, V, VI och VII.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation I, som innebär avslag på Kungl. Maj:ts proposition, och reservation IX, som innebär bifall till folkpartiets motioner om försäkringsavdragens avveckling.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag hemställer om bifall till samtliga punkter i utskottets betänkande.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation X.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i anledning av därunder förekomna yrkanden propositioner komme att framställas först särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan, varvid dock punkterna A och B 6 i vissa delar komme att sammanföras, samt därefter särskilt rörande viss del av utskottets motivering.

I fråga om *punkterna A och B 6*, fortsatte herr talmannen, komme propositioner till en början att framställas beträffande det i reservationen I, av herr Spetz, vid punkten A upptagna yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, varefter, om anledning därtill gäves, propositioner komme att framställas angående punkterna A och B 6 i övrigt.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till det i reservationen I vid punkten A upptagna yrkandet samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Spetz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår det i reservationen I, av herr Spetz, vid bevillningsutskottets betänkande nr 63 punkten A upptagna avslagsyrkandet å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles avslagsyrkandet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. höjning av det skattefria beloppet för inkomst av kapital, m. m.

Herr talmannen anförde, att propositioner rörande punkterna A och B 6 nu vidare komme att framställas först särskilt beträffande utskottets hemställan i punkten A, såvitt avsåge 39 § 3 mom. kommunalskattelagen, därefter särskilt angående utskottets hemställan i punkterna A och B 6, såvitt gällde fråga om skatteavdrag för försäkringsavgifter och slutligen särskilt i fråga om utskottets hemställan under punkterna A och B 6 i övrigt.

I avseende å utskottets hemställan i punkten A, såvitt gällde 39 § 3 mom. kommunalskattelagen, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten A, såvitt avser 39 § 3 mom. kommunalskattelagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Nilsson, Yngve, begärde rösträkning, verkställdes nu vo-

tering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 117;

Nej — 15.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I vad gällde utskottets hemställan i punkterna A och B 6 såvitt rörde fråga om skatteavdrag för försäkringsavgifter, anförde herr talmannen, hade yrkats 1:o) att densamma skulle bifallas; 2:o), av herr Söderquist, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen; samt 3:o), av herr Sundin, att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av att det förslag antoges, som innehölls i punkten 3 av den av honom och herr Vigelsbo vid betänkandet avgivna, med X betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Söderquist begärde votering, i anledning varav herr talmannen upp tog vardera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Söderquists yrkande.

Herr Sundin äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 63 punkterna A och B 6, såvitt avser fråga om skatteavdrag för försäkringsavgifter, antager

Ang. höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.

godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranledes av att det förslag antages, som innefattas i punkten 3 av den av herrar Sundin och Vigelsbo vid betänkandet avgivna, med X betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 27.

Därjämte hade 64 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkterna A och B 6, såvitt avser fråga om skatteavdrag för försäkringsavgifter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans upp-

fattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Söderquist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 44.

Därjämte hade 20 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i övrigt hemställt under punkterna A och B 6.

Vidare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande *punkten B 1* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten B 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. höjning av det skattefria beloppet för inkomst av kapital, m. m.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 18.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Rörande punkten B 2, fortsatte herr talmannen, komme propositioner att framställas först särskilt beträffande utskottets hemställan i punkterna B 2 a och b och därefter särskilt angående utskottets hemställan i punkten B 2 c.

Härpå gjorde herr talmannen enligt de avseende *punkterna B 2 a och b* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Söderquist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkterna B 2 a och b, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Söderquist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering

medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 46.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de angående *punkten B 2 c* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med VI betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten B 2 c, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med VI betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de med avseende å *punkten B 3* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innehölls i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med VII betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upp-

Ang. höjning av det skattefria bottenbeloppet för inkomst av kapital, m. m.

repat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Yngve, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten B 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med VII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Nilsson, Yngve, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 119;

Nej — 15.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I fråga om punkten B 4, anförde vidare herr talmannen, komme propositioner att framställas först särskilt beträffande utskottets hemställan i vad gällde fråga om sparkonton och utjämningskonton och därefter särskilt angående utskottets hemställan i övrigt.

Därefter gjorde herr talmannen rörande utskottets hemställan i punkten B 4, i vad anginge fråga om sparkonton och utjämningskonton, propositionen, först på bifall till denna hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med VIII

betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Söderquist begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten B 4, i vad avser fråga om sparkonton och utjämningskonton, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Söderquist m. fl. vid betänkandet avgivna, med VIII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Söderquist begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 56.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande utskottets hemställan i punkten B 4 i övrigt framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i punkten 2 i den av herrar Sundin och Vigelsbo vid betänkandet avgivna, med X betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Ang. höjning av det skattefria beloppet för inkomst av kapital, m. m.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten B 4, i vad punkten ej förut avgjorts, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i punkten 2 i den av herrar *Sundin* och *Vigelsbo* vid betänkandet avgivna, med X betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 30.

Därjämte hade 18 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därpå vad utskottet i *punkten B 5* hemställt.

Med avseende å *punkten B 7*, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IX betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Spetz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 63 punkten B 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IX betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Spetz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 32.

Därjämte hade 24 ledamöter tillkännagivit att de avstode från att rösta.

Vidkommande *utskottets motivering* i första stycket å s. 20 i det tryckta betänkandet, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels ock att kammaren skulle godkänna den motivering, som föreslagits under punkten 1 i den av herrar *Sundin* och *Vigelsbo* vid betänkandet avgivna, med X betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets motivering i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner första stycket å s. 20 i motiveringen till bevillningsutskottets betänkande nr 63, röstar

Ja;

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, godkännes den motive-
ring, som föreslagits under punkten 1 i
den av herrar Sundin och Vigelsbo vid
betänkandet avgivna, med X betecknade
reservationen.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en början
omröstning genom uppresning. Herr tal-
mannen förklarade, att enligt hans upp-
fattning flertalet röstat för ja-proposi-
tionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde
rösträkning, verkställdes nu votering
medelst omröstningsapparat; och befuns-
nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 24.

Därjämte hade 29 ledamöter tillkän-
nagivit, att de avstode från att rösta.

Om höjning av ortsavdragen vid beskatt- ningen, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets
betänkande nr 62, i anledning av väck-
ta motioner om höjning av ortsavdragen
vid beskattningen, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvi-
sats följande vid riksdagens början väck-
ta, av utskottet till behandling i ett sam-
manhang upptagna motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 72,
av herr *Ragnar Bergh*, och II: 87, av
herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, vari hem-
ställdes, att riksdagen måtte besluta sådan
ändring av skatteförfattningarna, att de
statliga och kommunala ortsavdragen
höjdes med 200 kronor för ensamståen-
de och med 400 kronor för gifta och
därmed jämställda;

B) de likalydande motionerna I: 141,
av herr *Arvidson*, och II: 168, av herr
Regnéll m. fl., vari anhållits, att riksdagen
måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t
hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter

företagen utredning, för 1962 års riks-
dag framlägga förslag om en indexreg-
lering av dels ortsavdragen, dels in-
komstskatteskalornas skiktintervaller;

C) de likalydande motionerna I: 347,
av herr *Boheman m. fl.*, och II: 408, av
herr *Rydén m. fl.*, vari hemställdes, att
riksdagen måtte besluta höja ortsavdra-
gen vid den statliga inkomstskatten med
500 kronor för gift skattskyldig liksom
för ensamstående skattskyldig med hem-
mavarande minderårigt barn och med
250 kronor för övriga, ensamstående
skattskyldiga att gälla fr. o. m. den 1
januari 1962;

D) de likalydande motionerna I: 348,
av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 411, av
herr *Hjalmarson m. fl.*, vari föreslagits,
att riksdagen skulle i skrivelse till
Kungl. Maj:t hemställa, att allmänna
skatteberedningen måtte få i uppdrag
att, med beaktande av vad i motionerna
anförts, så snart ske kunde framlägga
förslag om barnavdrag vid beskattning-
en;

E) de likalydande motionerna I: 462,
av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 543, av
herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställdes, att
riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t
måtte anhålla om utarbetande och
framläggande av plan för skattesänk-
ning genom successiv höjning av de
skattefria ortsavdragen upp till, räknat
efter gift inkomsttagare i ortsgrupp V,
5 000 kronor i enlighet med motioner-
nas motivering;

F) de likalydande motionerna I: 470,
av herr *Jonasson*, och II: 547, av herr
Magnusson i Jönköping *m. fl.*, vari före-
slagits, att riksdagen i skrivelse till
Kungl. Maj:t skulle anhålla om skynds-
sam prövning vid pågående skatteöver-
syn av frågan om återställande av de
skattefria ortsavdragen till det realvär-
de, som avdragen hade efter den senas-
te beloppsjusteringen, så ock av möjlig-
heterna att genom indexreglering för
framtiden garantera upprätthållande av
ortsavdragens realvärde, samt om fram-
läggande snarast möjligt av de förslag,
som prövningen kunde föranleda; även-
som

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

G) motion II: 546, av fru *Kristensson* och fröken *Wetterström*.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande i anledning av propositionen nr 150 väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 669, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 801, av herr *Hedlund m. fl.*, vari bland annat hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära

att en plan måtte utarbetas och framläggas för innevarande års höstriksdag angående skattesänkning genom successiv höjning av de skattefria ortsavdragen upp till, räknat efter ortsgрупп V, 5 000 kronor för makar och 2 500 kronor för ensamstående i enlighet med vad i motionerna anförts; samt

att en plan måtte framläggas till årets höstriksdag angående kompensation till kommunerna för skattebortfall, som förleddes av den förordade höjningen av ortsavdragen, i enlighet med vad i motionerna anförts;

II) de likalydande motionerna I: 670, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 802, av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari bland annat anhållits att riksdagen måtte

a) antaga i motionerna infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 48 och 65 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t, efter därom företagen utredning, måtte med beaktande av vad i motionerna anförts förelägga 1962 års riksdag förslag rörande en väsentlig överflyttning från primärkommuner och landsting till staten av kostnader, vilka helt berodde av statliga beslut och över vilkas storlek kommunerna alltså ej kunde råda;

III) de likalydande motionerna I: 676, av herr *Lundström m. fl.* och II: 804, av herr *Ohlin m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle

dels besluta att som ett led i en lindring av inkomstskatten göra en första höjning av ortsavdragen vid statlig och kommunal inkomstskatt med 500 kro-

nor för gift skattskyldig liksom för ensamstående skattskyldig med hemmarande minderårigt barn och med 250 kronor för övriga, ensamstående skattskyldiga att gälla fr. o. m. den 1 januari 1962,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att skatteberedningen i samband med behandlingen av ortsavdragsfrågan måtte utarbeta förslag till särskilda bottenavdrag för folkpensionärer, som kunde göra smärre inkomster vid sidan av folkpensionen i ökad utsträckning skattefria,

ävensom uttala, att kommunerna borde kompenseras för det genom ortsavdragshöjningen minskade skatteunderlaget genom att kommunernas kostnader för invalidpensionerna inom folkpensioneringen övertogs av staten och att, i avvaktan härpå kommunerna övergångsvis borde av statsmedel erhålla kompensation för inkomstbortfallet, samt hemställa, att förslag i sistnämnda avseende snarast måtte föreläggas riksdagen.

Det i motionerna I: 670 och II: 802 framlagda lagförslaget avsåg bland annat, att ortsavdragen vid såväl den statliga som den kommunala beskattningen skulle höjas med 250 kronor för ensamstående samt 500 kronor för gifta liksom för ensam barnförsörjare. För ålders- och invalidpensionärer hade i nämnda motioner föreslagits en extra ortsavdragshöjning till 3 500 kronor för ensamstående pensionär samt till 7 000 kronor för äkta makar som båda vore pensionärer och för ensam pensionär med försörjningsskyldighet mot hemmarande barn. Beträffande makar av vilka endast en vore pensionär hade föreslagits, att det sammanlagda ortsavdraget skulle avrundas till respektive 5 600, 5 700 och 5 800 kronor i de kvarvarande ortsgруппerna III—V.

De nu gällande ortsavdragen uppginge i ortsgрупп V till kronor 4 000 för gift skattskyldig och ensam skattskyldig med barn samt till kronor 2 000 för ensamstående skattskyldig.

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på åberopade grunder hemställt,

beträffande lagstiftning rörande generell höjning av ortsavdragen

1a) att de likalydande motionerna I: 72, av herr Ragnar Bergh, och II: 87, av herr Magnusson i Borås m. fl.,

b) att de likalydande motionerna I: 347, av herr Boheman m. fl., och II: 408, av herr Rydén m. fl.,

c) att de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., samt

d) att de likalydande motionerna I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl.,

sistnämnda båda motionspar i vad däri yrkats höjning av ortsavdragen med 250 kronor för ensamstående och 500 kronor för gifta,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande lagstiftning rörande höjning av ortsavdragen för folkpensionärer

2a) att de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avsåge förevarande fråga, samt

b) att motionen II: 546, av fru Kristensson och fröken Wetterström, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande utredning rörande generell höjning av ortsavdragen

3a) att de likalydande motionerna I: 470, av herr Jonasson, och II: 547, av herr Magnusson i Jönköping m. fl., i vad däri yrkats utredning av frågan om återställande av ortsavdragens realvärde,

b) att de likalydande motionerna I: 462, av herr Bengtson m. fl., och II: 543, av herr Hedlund m. fl., samt

c) att de likalydande motionerna I: 669, av herr Bengtson m. fl., och II: 801, av herr Hedlund m. fl.,

sistnämnda båda motionspar i vad de avsåge frågan om en plan för successiv höjning av ortsavdragen,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i

betänkandet anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd;

beträffande utredning rörande särskilt bottenavdrag för folkpensionärer

4) att de likalydande motionerna I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna avsåge förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande utredning rörande kompensationsåtgärder till kommunerna för skatteunderlagsbortfall i anledning av ortsavdragshöjning

5a) att de likalydande motionerna I: 669, av herr Bengtson m. fl., och II: 801, av herr Hedlund m. fl.,

b) att de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., samt

c) att de likalydande motionerna I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl.,

samtliga motioner i vad de avsåge förevarande fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

beträffande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor

6a) att de likalydande motionerna I: 141, av herr Arvidson, och II: 168, av herr Regnéll m. fl., samt

b) att de likalydande motionerna I: 470, av herr Jonasson, och II: 547, av herr Magnusson i Jönköping m. fl., sistnämnda motioner i vad de avsåge förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; ävensom

beträffande utredning rörande barnavdrag

7) att de likalydande motionerna I: 348, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 411, av herr Hjalmarson m. fl.,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Hagberg, Yngve Nilsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka på anförda skäl ansett, att utskottet bort under 1, 2, 5, 6 och 7 hemställa,

1) att riksdagen, med bifall till de

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., samt I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl., samtliga motioner i vad de avsåge förevarande fråga, ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 72, av herr Ragnar Bergh, och II: 87, av herr Magnusson i Borås m. fl., samt I: 347, av herr Boheman m. fl., och II: 408, av herr Rydén m. fl. måtte antaga i reservationen infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl. i vad motionerna avsåge förevarande fråga, samt i anledning av motionen II: 546, av fru Kristensson och fröken Wetterström, måtte antaga dels i reservationen infört förslag till lag om ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels ock i reservationen infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

5) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., och i anledning av de likalydande motionerna I: 669, av herr Bengtson m. fl., och II: 801, av herr Hedlund m. fl., samt I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl., samtliga motioner i vad de avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t, efter därom företagen utredning, måtte med beaktande av vad i förstnämnda motionspar anförts förelägga 1962 års riksdag förslag rörande en väsentlig överflyttning från primärkommuner och landsting till staten av kostnader, vilka helt berodde av statliga beslut och över vilkas storlek kommunerna alltså ej kunde råda;

6) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 141, av herr Arvidson, och II: 168, av herr Regnéll

m. fl., samt i anledning av de likalydande motionerna I: 470 av herr Jonasson, och II: 547, av herr Magnusson i Jönköping m. fl., sistnämnda motioner i vad de avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter företagen utredning, för 1962 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels ortsavdragen, dels inkomstskattskalornas skiktintervaller;

7) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 348, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 411, av herr Hjalmarson m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att allmänna skatteberedningen måtte få i uppdrag att, med beaktande av vad i motionerna anförts, så snart ske kunde framlägga förslag om barnavdrag vid beskattningen;

II) av herrar *Spetz*, *Söderqvist*, *Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka *beträffande lagstiftning rörande generell höjning av ortsavdragen* på åberopade grunder ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl., samt de likalydande motionerna I: 670 av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., — båda motionsparen såvitt avsåge lagstiftning om generell höjning av ortsavdragen — och i anledning av de likalydande motionerna I: 72, av herr Ragnar Bergh, och II: 87, av herr Magnusson i Borås m. fl., ävensom de likalydande motionerna I: 347, av herr Boheman m. fl., och II: 408, av herr Rydén m. fl., måtte antaga i reservationen infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

III) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 3 hemställa, *beträffande utredning rörande generell höjning av ortsavdragen*, att riksdagen, med bifall till motionerna I: 669, av herr Bengtson

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

m. fl., och II: 801, av herr Hedlund m. fl., samt i anledning av motionerna I: 462, av herr Bengtson m. fl., och II: 543, av herr Hedlund m. fl., ävensom motionerna I: 470, av herr Jonasson, och II: 547, av herr Magnusson i Jönköping m. fl., samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att en plan måtte utarbetas och framläggas för innevarande års höstriktdag angående successiv höjning av de skattefria ortsavdragen upp till, räknat efter ortsgrupp V, 5 000 kronor för makar och 2 500 kronor för ensamstående, i samband med plan angående kompensation till kommunerna för skattebortfall, som föranledes av ifrågavarande ortsavdragshöjning, och plan i princip angående successivt återställande av realvärdet av de till kommunerna utgående statsbidragen, syftande till sänkning av kommunalskatterna och en effektiv kommunalskatteutjämning;

IV) av herrar *Spetz, Söderquist, Sundin, Kollberg, Vigelsbo och Gustafson* i Göteborg, vilka *beträffande utredning rörande särskilt bottenavdrag för folkpensionärer* ansett, att utskottet bort under 4 hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 676, av herr Lundström m. fl., och II 804, av herr Ohlin m. fl., såvitt avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag angående särskilda bottenavdrag för folkpensionärer, som kunde göra smärre inkomster vid sidan om folkpensionen i ökad utsträckning skattefria;

V) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka *beträffande utredning rörande kompensationsåtgärder till kommunerna för skatteunderlagsbortfall i anledning av ortsavdragshöjning* ansett, att utskottet bort under 5 hemställa,

a) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 676, av herr Lundström m. fl., och II: 804, av herr Ohlin m. fl., i vad de avsåge förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att kommunerna borde kompen-

seras för det genom ortsavdragshöjningen minskade skatteunderlaget genom att kommunernas kostnader för invalidpensionerna inom folkpensioneringen övertoges av staten och att, i avvaktan härpå, kommunerna övergångsvis skulle av statsmedel erhålla kompensation för inkomstbortfallet, samt hemställa, att förslag i sistnämnda avseende snarast måtte föreläggas riksdagen, samt

b) att följande motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 669, av herr Bengtson m. fl., och II: 801, av herr Hedlund m. fl.,

de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl.,

måtte, i den mån de icke i förevarande del kunde anses besvarade med vad reservanterna under 5 a hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd;

VI) av herrar *Sundin* och *Vigelsbo*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 6 hemställa, beträffande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor, att riksdagen, med bifall till motionerna I: 470, av herr Jonasson, och II: 547, av herr Magnusson i Jönköping m. fl., såvitt nu vore i fråga, samt i anledning av motionerna I: 141, av herr Arvidson, och II: 168, av herr Regnell m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning av möjligheterna att genom indexreglering garantera upprätthållande av ortsavdragens realvärde i enlighet med vad reservanterna anför;

VII) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg i fråga om utskottets hemställan

dels under punkten 6, beträffande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalor,

dels ock under punkten 7, beträffande utredning rörande barnavdrag, utan angiven mening.

Herr **HAGBERG** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation I.

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna II, IV och V.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna III, IV och VI.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående varje punkt av utskottets i det nu förevarande betänkandet gjorda hemställan, varjämte herr talmannen, därest så erfordrades, vid punkten 1 ville återkomma till motiveringen.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr Hagberg, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del; samt 3:o), av herr Spetz, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid betänkandet anförda reservationen II. Emellertid, anförde herr talmannen, hade i reservationen I yrkats antagande av ett lagförslag, som vore likalydande med ett i reservationen II upptaget lagförslag, varför reservationerna vid stället av propositioner komme att sammanföras.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i dels den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del, dels ock den av herr Spetz m. fl. avgivna reservationen II; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Hagberg begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i dels den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del, dels ock den av herr Spetz m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen II.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Hagberg begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 46.

Därjämte hade 20 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de beträffande punkten 2 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Hagberg begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 2, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 104;
Nej — 16.

Därjämte hade 20 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande punkten 3 framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar *Sundin* och *Vigelsbo* vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 3, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar *Sundin* och

Vigelsbo vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 81;
Nej — 18.

Därjämte hade 40 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen enligt de angående punkten 4 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Spetz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 4, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

Då emellertid herr *Spetz* begärde röst-räkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;
Nej — 63.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande punkten 5, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Hagberg*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i motsvarande del; samt 3:o), av herr *Spetz* att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen V.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Spetz*' yrkande.

Herr *Hagberg* äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 62 punkten 5 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av reservationen I av herr *Hagberg* m. fl. i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 36;
Nej — 16.

Därjämte hade 88 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Spetz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;
Nej — 44.

Därjämte hade 22 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.

Med avseende å punkten 6, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Hagberg*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del; samt 3:o), av herr *Sundin*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom och herr *Vigelsbo* vid betänkandet anförda reservationen VI.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det av herr *Sundin* framställda yrkandet, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag som innefattas i den av herrar *Sundin* och *Vigelsbo* vid betänkandet avgivna, med VI betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 33.

Därjämte hade 28 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande punkten 7 framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Hagberg* m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i motsvarande del; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62 punkten 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Hagberg* m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i motsvarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 16.

Därjämte hade 18 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 60, angående beräkning av bevillingarna för budgetåret 1961/

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.

62, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 28 april 1961 dagtecknad proposition, nr 150, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62, m. m., hade Kungl. Maj:t bland annat föreslagit riksdagen besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för budgetåret 1961/62 med 100 procent av grundbeloppet.

Propositionen nr 150 hade i här berörd del hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Till behandling i förevarande sammanhang hade utskottet upptagit följande yrkanden i de i anledning av propositionen nr 150 väckta motionerna I: 670, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 802, av herr *Hjalmarson m. fl.*, nämligen

1) att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering,

2) att riksdagen måtte uttala, att enligt dess mening allmänna skatteberedningen borde inrikta sitt arbete på att skyndsamt lägga fram förslag till nytt skattesystem, innebärande en proportionell beskattning av inkomster — räknat för gifta — upp till åtminstone 20 000 å 30 000 kronor och en väsentligt sänkt progressivitet för inkomster därutöver.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 352, av herr *Ewerlöf m. fl.*, och II: 410, av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att — enligt dess mening — allmänna skatteberedningen borde, då fråga bleve om konstruktion av nya skatteskalor beträffande fysiska personer, arbeta med den förutsättningen, att

dels puckeln i mellanskikten elimineras, *dels* gränsen för tudelningsprincipens tillämpningsområde väsentligt höjdes, *dels* ock skattelättnader av betydelse gäves i de lägre inkomstskikten;

II) de likalydande motionerna I: 359, av herrar *Öhman* och *Helmer Persson*, samt II: 414, av herrar *Holmberg* och *Johansson* i Stockholm, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa om en sådan precisering av direktiven till de sakkunniga för allmän översyn av skattesystemet,

att gift inkomsttagare med upp till 9 000 kronor i årsinkomst befriades från statsskatt och alla inkomsttagare upp till 25 000 kronor om året finge skattesänkning i enlighet med de skatteskalor som anförts i motion nr 430 i första kammararen vid 1960 års riksdag,

att förmögenhetsbeskattningen höjdes till genomsnittligen 2 procent,

att det infördes beskattning av kursstegringsvinster,

att bolagens förmögenheter beskattades och att företagsbeskattningen i övrigt effektiviserades för att motverka skattefusk, samt

att inkomster av oförtjänt markvärdestegring indroges till stat och kommun; ävensom

III) de likalydande motionerna I: 476, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 568, av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. begära, att den nyligen tillsatta kommittén för översyn av skattesystemet skulle vid sin prövning av den indirekta beskattningen — utan att vara bunden vid nuvarande omsättningsskatt — väga mot varandra olika former därav inom ramen för ett sänkt totalt skattetryck och med en sänkning av den direkta beskattningen som riktpunkt, samt

2. förorda, att man därvid beaktade behovet av lättnader i den hårda beskattningen av inkomstökningar och extrainkomster i syfte att främja sparat och att göra det mera lönande att arbeta.

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.

Det i motionerna I: 670 och II: 802 framlagda förordningsförslaget avsåg, att fysiska personer skulle äga åtnjuta rabatt å skatt, som påfördes i samband med 1962 års taxering. Enligt motionärernas förslag borde staten under budgetåret 1961/62 på spärrat konto i riksbanken insätta ett belopp av storleksordningen 450 miljoner kronor. Insättningen borde göras för de skattskyldigas räkning. Medlen, som alltså principiellt tillhörde de skattskyldiga, skulle lämpligen kunna frigöras vid årsskiftet 1962/63 och då i form av en skatterabatt å den under 1961 inbetalade för höga skatten. Motionärerna hade föreslagit, att skatterabatten skulle uppgå till tio procent av den statliga inkomstskatt, som upptoges på den slutskattsedel den skattskyldige finge på hösten 1962. Varje skattskyldig skulle enligt motionärerna få en »skatteanvisning», lämpligen som en talong på slutskattsedeln, vilken skulle till det belopp den upptog gälla som likvid vid inbetalning av preliminär eller kvarstående skatt under de fyra första månaderna 1963. Skulle någon icke önska utnyttja skatteanvisningen för skatteinbetalning utan i stället vilja behålla den, skulle anvisningen få karaktär av statsobligation med fem års löptid, räknat från den 1 januari 1963, varvid skattefri ränta å fem procent borde utgå.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 150, i vad propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, besluta, att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avsåges i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skulle ingå i preliminär skatt för budgetåret 1961/62 med 100 procent av grundbeloppet;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 352, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 410, av herr Hjalmarson m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 359, av herrar Öhman och Helmer Persson,

samt II: 414, av herrar Holmberg och Johansson i Stockholm,

3) de likalydande motionerna I: 476, av herr Lundström m. fl., och II: 568, av herr Ohlin m. fl.,

4) de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., i vad desamma behandlats i detta betänkande,

mätte av riksdagen lämnas utan åtgärd;

C) att bevillningarna för budgetåret 1961/62 mätte beräknas på sätt under punkten närmare angivits.

Reservationer hade anförts

I) av herrar *Hagberg, Yngve Nilsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka av angivna orsaker ansett, att utskottet bort under B 1 och B 4 hemställa, att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 352, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 410, av herr Hjalmarson m. fl., samt med bifall till de likalydande motionerna I: 670, av herr Ewerlöf m. fl., och II: 802, av herr Hjalmarson m. fl., sistnämnda motionspar i vad detsamma behandlades i detta betänkande, mätte

a) antaga det i sistnämnda motionspar intagna förslaget till förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering; ävensom

b) uttala, att enligt dess mening allmänna skatteberedningen borde inrikta sitt arbete på att skyndsamt lägga fram förslag till nytt skattesystem, innebärande en proportionell beskattning av inkomster — räknat för gifta — upp till åtminstone 20 000 å 30 000 kronor och en väsentligt sänkt progressivitet för inkomster därutöver; samt

II) av herrar *Spetz, Söderquist, Kollberg* och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under B 3 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 476, av herr Lundström m. fl., och II: 568, av herr Ohlin m. fl., mätte i skrivelse till Kungl. Maj:t

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.

1. begära, att den nyligen tillsatta kommittén för översyn av skattesystemet skulle vid sin prövning av den indirekta beskattningen — utan att vara bunden vid nuvarande omsättningsskatt — väga mot varandra olika former därav inom ramen för ett sänkt totalt skatetryck och med en sänkning av den direkta beskattningen som riktpunkt, samt

2. förorda, att man därvid skulle beakta behovet av lättnader i den hårda beskattningen av inkomstökningar och extrainkomster i syfte att främja sparandet och att göra det mera lönande att arbeta.

Herr HAGBERG (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den med I betecknade reservationen.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den med II betecknade reservationen.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionerna I: 359 och II: 414.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas *först* särskilt beträffande utskottets hemställan i punkten A, *därefter* särskilt angående utskottets hemställan i punkterna B 1, B 2 och B 4 i vad de avsåge ändring i inkomstbeskattningen, *vidare* särskilt rörande utskottets hemställan i punkten B 2 i övrigt, *ytterligare* särskilt såvitt anginge utskottets hemställan i punkten B 3, *därpå* särskilt i vad gällde utskottets hemställan i punkten B 4 såvitt avsåge förslag till förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering samt *slutligen* särskilt i fråga om utskottets hemställan i punkten C.

På gjord proposition bifölls till en början vad utskottet i punkten A hemställt.

I fråga om punkterna B 1, B 2 och B 4 såvitt avsåge ändring i inkomstbeskattningen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Hagberg*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del; samt 3:o), av herr *Öhman*, att kammaren skulle bifalla motionerna I: 359 och II: 414, såvitt nu vore i fråga.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det av honom framställda yrkandet uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 60 punkterna B 1, B 2 och B 4, i vad de avse ändring i inkomstbeskattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Hagberg* m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och be-

Ang. uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten, m. m.

funnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 100;

Nej — 15.

Därjämte hade 25 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera gjordes i enlighet med de yrkanden, som framkommit beträffande punkten B 2 i övrigt, propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionerna I: 359 och II: 414, såvitt nu vore i fråga; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vidare gjorde herr talmannen, enligt de rörande punkten B 3 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Spetz m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Spetz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 60 punkten B 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Spetz m. fl. vid betänkandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Spetz* begärde röst-räkning, verkställdes nu votering me-

delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 46.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å utskottets hemställan i punkten B 4 såvitt avsåge förslag till förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 60 punkten B 4, såvitt avser förslag till förordning rörande skatterabatt vid påförande av statlig inkomstskatt på grundval av 1962 års taxering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde röst-räkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befun-

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 118;
Nej — 15.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten C hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 141, i anledning av motioner, väckta i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62 m. m.;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om avsättning av kommunal-skattemedel till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1961/62; och

nr 136, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1961/62.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna statsutskottets memorial nr 139, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om organisationen för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning m. m.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1961/62 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 59, i

anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften jämte i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 41, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förfarandet i anmärkningsmål, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Genom en den 3 mars 1961 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 89, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga i propositionen infört förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

I propositionen hade föreslagits vissa ändringar i polislagens bestämmelser om tillsättning och entledigande av polismän samt disciplinära åtgärder mot polispersonal. Genom ändringarna skulle valförfarandet vid tillsättning av polismän i landsbygdsdistrikt avskaffas, varjämte ett enhetligt förfarande vid tillsättning och entledigande av polismän skulle åstadkommas för samtliga polisdistrikt. Förslaget innebar vidare, att poliskollegierna skulle avskaffas.

Därjämte hade föreslagits vissa ändringar i polislagen som påkallades av ett till riksdagen samtidigt avlämnat, numera antaget förslag till åtgärder för förbättring av rekryteringen till polisväsendet m. m.

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande proposition, nr 89, måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *Ferdinand Nilsson* och *Johansson* i Dockered, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, dels att förevarande proposition, nr 89, måtte av riksdagen avslås, dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande vid 1962 års riksdag av förslag avseende omorganisation av polisväsendet i riket, varvid kostnaderna härför helt skulle övertagas av staten.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Sedan december månad 1957 har en utredning pågått angående förstatligande av polisväsendet. Denna utredning hade en central uppgift, nämligen att gå in på en omprövning av huvudmannaskapet för polisväsendet och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Den skulle även utreda vissa organisatoriska problem och se om en omorganisation kunde leda till ett mindre antal polisdistrikt.

Sedan dess har utvecklingen fortsatt, och man har fått ett något lägre antal polisdistrikt, men betydande rent organisatoriska uppgifter återstår att lösa — det gäller ett område som när utredningen tillsattes betraktades såsom betydelsefullt.

Det är ju vanligt att när en utredning pågår blir åtminstone alla borgerliga motioner som väcks i ämnet avslagna under tiden. Socialdemokratiska motioner avslås i regel under den tid utredningen pågår. Man skulle kunna tänka sig att när Kungl. Maj:t tillsatte en utredning skulle Kungl. Maj:t inte, när den utredningen står inför sitt fullbordande, komma med en proposition i ärendet. Så har emellertid nu skett. Vad som gjort att jag nu ansett mig böra anföra reservation till det utskottsutlåtande, som här föreligger, är framför allt statsrådets uttalande på s. 20 i pro-

positionen, av vilket det framgår att det är obestämt hur det skall bli »för den händelse huvudmannaskapet för polisen i framtiden kommer att övertas av staten». Det är inte utan att man fäster sig vid en formulering av detta slag.

Första lagutskottet har skrivit på ett sätt, som på väsentliga punkter tillgodoser synpunkter som jag har funnit värdefulla. Om någon av kammarens ledamöter till äventyrs har tagit del av den reservation, som herr Johansson i Dockered och jag avgivit i betänkandet, har man kunnat konstatera att ungefär halva reservationen nästan ord för ord är lika med utskottets utlåtande. Det står i utskottsutlåtandet, att det torde med *visst fog* kunna ifrågasättas om en dylik reform bör vidtas annorlunda än i omedelbart samband med ett förstatligande av polisväsendet. Vi reserveranter säger att det torde *med fog* kunna ifrågasättas, om detta skall ske. Skillnaden är inte stor. Även för övrigt föreligger en påfallande överensstämmelse. Utskottet säger att det *har förståelse* för den principiella inställning, som innebär att man bör gå mycket varsamt fram i en situation då man kan förvänta sig en reform. Vi reserveranter säger, att vi *delar* den principiella inställning som kommit till uttryck i förevarande avseende.

Här vill jag göra en anmärkning rörande en sak, som åtminstone på mig har gjort ett särskilt intryck. Om jag går till propositionen kan jag konstatera, att man redovisar remissyttranden där en smula summariskt. Vid utskottsbehandlingen fäste jag mig bl. a. vid att Landskommunernas förbund och Stadsförbundet redovisats bland dem som skulle ha ställt sig positiva till en sådan utveckling. Detta var en smula överdrivet, och utskottet har lämnat en redovisning för hur ställningen var i detta fall. Det sägs i utskottets utlåtande: »Utöver vad som framgår av propositionen må här anmärkas, att styrelserna för Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet i avgivna remissyttranden hävdad, att ingripanden i de nuvarande förhållandena bör ske med

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

största försiktighet i avvaktan på att frågan om huvudmannaskapet för polisväsendet kommer under förnyad prövning. Från landskommunernas sida har härvid framhållits bl. a. att ett förstatligande av polisväsendet är en så brådskande angelägenhet, att den i högsta grad bör påverka bedömningen av vilka reformer som bör vidtagas.»

Jag har ansett mig böra erinra därom. Med hänsyn till att vi inom utskottet faktiskt inte kontrollerat vad de övriga, också summariskt redovisade, remissyttrandena innehöll, avstår jag alldeles från att nu ta ståndpunkt till vad de kan innehålla.

Sedan ber jag att få återkomma till vad jag nyss sade, nämligen att det här är fråga om en utredning, som snart är färdig och om vilken vi tror att den inom kort tid kommer att föreligga.

Det uppges i pressen, jag vet inte med vad fog, att 1957 års utredning skulle vara under tryckning. Under sådana förhållanden förefaller det rätt märkligt att det redan nu skall behöva fattas ett beslut av så stor omfattning som här sker. Det kommer givetvis att vara så, för att citera statsrådet, att »för den händelse» det skulle visa sig att vi kommer fram till ett förstatligande, skulle man ju i detta fall nu vidta dispositioner, som kanske bättre och annorlunda skulle kunna vidtas när man kunde överblicka ärendet i sin helhet.

Det finns en annan sak, som har stött mig mycket. Jag har i och för sig inte alltför starka invändningar att anföra gentemot de åtgärder, som i propositionen föreslås. Jag har emellertid fäst mig vid en sak, som sammanhänger med det jag nyss sade om att man inte brukar ta upp en fråga till behandling, när den är under utredning. Här har man gjort en klyvning och har upptagit till behandling delar, som är av *organisatorisk* art, medan däremot *kostnadsfrågorna* har legat skyddade under den pågående utredningen.

På den punkten har statsutskottet i anledning av proposition nr 88 anfört att i nuvarande läge, då bl. a. 1957 års polisutredning överväger frågan om hu-

vudmannaskapet för polisväsendet m. m., synes det icke lämpligt att någon omändring av kostnaderna äger rum. Utskottet tillstyrker *därför* förändringar beträffande möjligheterna till polisutbildning utan att därför i någon väsentlig mån beröra kostnadsfrågorna. Beträffande kostnaderna har därför proportionerna bibehållits ungefär oförändrade mellan statens och kommunens kostnader.

Vi menar att det dock är brännande frågor, som föreligger om de kommunala utgifterna och möjligheterna att förändra huvudmannaskapet. Man anser att polisväsendet kan behöva en omorganisation i vissa hänseenden, men griper sig an med delar av denna omorganisation utan att gå in på kostnadsfrågorna.

Kommunernas inflytande i fråga om polisväsendet är inte stort, det kan kanske sägas. Om å andra sidan staten på sådana punkter får sina intressen tillgodosedda, är det inte säkert att detta kommer att stimulera staten att senare överta kostnaderna. Jag har fattat det så att finansministern kanske är relativt tveksam när det gäller att överta kostnader, medan inrikesministern är rätt så intresserad av att överta inflytandet när det gäller denna sak.

Jag har dröjt en smula vid detta. Jag kommer sedan till proposition nr 89. Den syftar på tre saker. Man har utgått från trivselutredningens betänkande — det är ett betecknande ord — och går då in på frågan om polistillsättningen. Trivselutredningen utgår ifrån att svårigheterna att rekrytera polisen måste i möjligaste mån undanröjas. Därför har man föreslagit en del. Det gäller framför allt tillsättandet av polismännen.

Nu är det egendomliga att svårigheterna är, som det också mycket riktigt står i propositionen, framför allt till finandes i städerna, medan däremot tillsättningen på landsbygden hittills klarats någorlunda bra, i varje fall väsentligt bättre än i städerna. För att åstadkomma det önskade underlättandet av rekryteringen vill man märkligt nog avskaffa den metod för polistillsättning,

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

som hittills tillämpats på landsbygden, och i stället använda den metod man har i städerna. Därmed tror man sig ha vunnit ett väsentligt framsteg.

Jag är inte säker på det riktiga i den uppfattningen, men jag vill inte trycka så hårt vid det; jag tror nämligen inte att frågan är av så stor betydelse. I vår reservation anger vi, att de fackliga organisationerna när det gäller poliskåren faktiskt har bidragit till att reducera det allmännas inflytande vid valförfarandet i väsentlig mån. Detta innebär, herr talman, att det är mycket litet att vinna på en förändring. Om det bleve någon vinst alls av att avskaffa valförfarandet på landsbygden skulle den sålunda vara väldigt liten.

Vad sedan gäller frågan om de disciplinära bestraffningarna, poliskollegiet och vad därmed sammanhänger, så är det rätt intressant att iakttaga att av Kungl. Maj:ts proposition framgår, att poliskollegierna inte utövat någon större verksamhet. För de 31 poliskollegier, som finns här i landet, rör det sig om ungefär 15 sådana disciplinärenden i medeltal under senare år. Jag tror således inte att det kan vara av så stor betydelse ur trivselsynpunkt hur man ordnar denna sak. Jag har svårt att bli övertygad om att den ifrågasatta reformen i fråga om poliskollegierna i någon väsentlig mån kan underlätta rekryteringen av polisväsendet.

Beträffande polisaspirantorganisationen innebär förslaget väsentligt reducerade möjligheter för kommunerna att tillvarata sina intressen när man från statens sida vill anordna utbildningskurser. Även kommuner som för närvarande inte har statsbidrag kommer att kunna åläggas att hålla sådana kurser. Man förlorar således en grad av inflytande även här.

Nå, allt detta rör inte så väldigt betydelsefulla ting — varken tillsättningsförfarandet, frågan om de disciplinära bestraffningsåtgärderna eller utbildningen. Men vinsten för polisorganisationen förefaller mig vara alldeles för liten för att man, strax innan resultatet av en pågående utredning är att vänta, skall vid-

taga så här pass omfattande åtgärder, vilka — såsom Landskommunernas förbund framhållit — kanske kommer att visa sig vara ett lappverk som man snart måste ge sig i kast med igen.

Under sådana förhållanden, herr talman, ber jag att få yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition i det föreliggande ärendet.

Herr **PETERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Det har sagts en hel del om den sittande utredningen, och det kan då kanske vara anledning att nämna, att denna utredning är, som det sades av föregående talare, i sitt slutskede. Man har börjat trycka betänkandet, men det finns ännu vissa problem som utredningen inte tagit slutlig ställning till.

Vad det gäller det förslag, som riksdagen nu har att taga ställning till, kan jag säga att det på intet sätt föregriper det förslag som utredningen kommit fram till. Men man kan säga att det på sitt sätt kan innebära en begynnelse till det som här skall komma.

Då det gäller kostnadssidan är det rätt många frågor, som man så småningom måste ta ställning till om man skall överflytta ansvaret för polisväsendet till staten på en gång eller etappvis. Det är emellertid klart att man där icke kan avvakta lösningen av hela problemet därför att det finns så mycket brister som man genast behöver undanröja. Det förslag som nu ligger på kammarens bord är ett förslag som innebär att en del av de olägenheter, som faktiskt vidlåder polisväsendet, undanröjs.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Den föregående ärade talaren sade, att utredningen icke föregripes. Men det är ju så, herr talman, att när en utredning framlägger ett förslag så skall det remitteras och prövas av olika instanser för att så småningom bli föremål för Kungl. Maj:ts beslut. Det kommer i detta fall säkerligen att bli

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

ett ganska omfattande remissförfarande. Jag förmodar att detta förfarande kommer att befrukta behandlingen vid utarbetandet av en blivande proposition.

Jag är därför förvånad över att en ledamot av en utredning anser sig kunna säga, att utredningens förslag kommer att klaffa helt med ett förslag som Kungl. Maj:t kan komma att framlägga om ett år eller senare. Jag har från de utredningar, där jag har suttit, en känsla av att jag inte skulle våga göra ett sådant uttalande.

Förslaget i fråga om tillsättningen innebär att man reducerar det kommunala inflytandet, men inte så värst mycket. Men så blir vinsterna av allt att döma även mycket små. Beträffande de disciplinära förhållandena kan man endast göra en mycket liten landvinning — trivselproblemet inom landets polisväsende kan, som jag sade, inte alltför hårt influeras av att det är 15 ärenden som årligen behandlas av de 31 polis-kollegierna. En del — men väl inte alla — av dessa ärenden kan naturligen väcka en viss irritation, men jag har en känsla att hela denna fråga berör trivselproblemen inom poliskåren i stort ganska litet.

Beträffande rekryteringen är jag likaledes av den uppfattningen, att man inte hinner så värst långt med nyrekryteringen till polisväsendet om man här så att säga tjuvstartar i sommar. Även på denna punkt förefaller det mig, som om man borde kunna gå till väga på samma sätt som tillämpas när det gäller alla borgerliga motioner och de flesta socialdemokratiska motioner och som här borde gälla även för Kungl. Maj:t. När Kungl. Maj:t har tillsatt en utredning, vars resultat snart är att vänta, borde Kungl. Maj:t kunna avvakta utredningens förslag.

Jag ber sedan till sist, herr talman, att få förtydliga mitt yrkande.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen. Det betyder avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 89, men det innebär också att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande till 1962 års riksdag

av förslag avseende omorganisation av polisväsendet i riket, varvid kostnaderna därför helt övertas av staten. Det är på denna punkt, som man från kommunernas sida har ett berättigat intresse att tillvarata. När man ruckar på kommunernas inflytande, bör det här fastslås, att kostnaderna bör övertas av staten då kommunerna förlorar sitt inflytande.

Herr BRANTING (s):

Herr talman! Både herr Nilsson och jag torde ha svårt att i kammaren väcka samma intresse för detta ärende och få till stånd samma diskussion som vi hade i utskottet.

Där behandlade vi denna fråga ganska grundligt. Jag vill visst inte fördölja, att det i utskottet fanns ledamöter som väl förstod de synpunkter som utvecklats av Stadsförbundet och Landskommunernas förbund i deras yttranden, nämligen att de nu föreslagna organisatoriska förändringarna borde ha tagits upp i ett sammanhang med frågan om polisväsendets förstatligande.

De av kammarens ärade ledamöter som lyssnade på herr Ferdinand Nilssons anförande kunde emellertid finna, att den ärade reservanten inte hade några egentliga sakliga invändningar mot den praktiska nyordning, som här föreslås i fråga om tillsättandet av polismän på landsbygden och poliskollegiernas avskaffande.

Jag ber, herr talman, att med dessa korta ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Man har under dagen i denna kammare avslagit många motioner. Det har tydligen smittat av sig på herr Ferdinand Nilsson, som nu gripits av en avslagsentusiasm, som sträcker sig så långt att han yrkar avslag på det beslut som riksdagen fattade för ungefär tre veckor sedan.

Ärade kammarledamöter, vad som behandlas i den proposition som rege-

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

ringen här framlagt i det föreliggande utskottsutlåtandet är nämligen i huvudsak följdändringar eller följdörfattningar till de beslut, som riksdagen tog för några veckor sedan beträffande rekryteringen inom polisväsendet. Nu yrkar herr Ferdinand Nilsson med den största entusiasm avslag på allt detta och rent bord med vad riksdagen redan beslutat.

Jag undrar om herr Ferdinand Nilsson har tänkt igenom vad han är ute efter och vad han här yrkat.

En fråga som herr Ferdinand Nilsson tog upp och som jag kan förstå att han vill diskutera är frågan om huvudmannaskapet. Han anser att det går för sakta med den reformen. Ja, herr Ferdinand Nilsson borde ju egentligen ha lättare än jag att komma till tals med sin egen partiledare, som är ordförande i den utredning som arbetat sedan 1957. Om han hade fullföljt uppdraget tidigare är det möjligt att vi hade kunnat sammanföra de organisatoriska förändringar, som vi nu föreslår, med hela den stora reformen om ändring av huvudmannaskapet.

Detta är dock ingen anklagelse i och för sig mot utredningens ordförande. Vi är överens om att arbetet skall fullföljas så skyndsamt som möjligt. Herr Georg Pettersson, som sitter med i utredningen, har ju också nyss kunnat bekräfta att utredningen redan är under tryckning och att förslaget är att förvänta om någon månad.

Preliminärt har vi från regeringens sida sagt, att vi har förstäelse för tanken att ändra huvudmannaskapet. Det är också möjligt att förslag kan komma att framläggas 1963.

Trivselutredningen har, som herr Branting och herr Georg Pettersson erinrat om, påpekat att man från polisväsendets sida vill göra gällande, att det utgör en olägenhet som väcker en viss irritation att tillsättningsförfarandet i landsbygdsdistrikten är annorlunda än i städerna. Herr Ferdinand Nilsson kopplar framtida samman huvudmannaskapsfrågan med frågan om det kommunala inflytandet, den kommunala be-

stämmanderätten över tillsättningsförfarandet. Han gör gällande att vi här är på väg att åstadkomma en minskning av det kommunala inflytandet. Men, herr Ferdinand Nilsson, vad vi vill åstadkomma är ett likartat tillsättningsförfarande. I stadsdistrikten, där kommunerna själva betalar polismännens löner, har vi ett tillsättningsförfarande, som innebär att länsstyrelserna tillsätter polismännen men städerna betalar deras löner.

När det gäller landsbygdsdistrikten betalar staten hälften av kostnaderna, och där har vi ett valförfarande. Med hänsyn till att statsbidraget är 50 procent av kostnaderna skulle det vara logiskt och rimligt, att man beträffande dessa distrikt åstadkommer i varje fall ett likartat tillsättningsförfarande eller att man gick ännu längre i fråga om statens inflytande över tillsättningarna.

Vi har inte nu gett oss in i någon diskussion på den punkten, därför att vi förväntar, som jag tidigare sagt, att den stora reformen eventuellt skall kunna genomföras år 1963. Att tillsättningsförfarandet på landsbygden är ett påtagligt irritationsmoment och att det i och för sig påverkar rekryteringen till de stora städerna, är alldeles uppenbart, då landsbygdsdistrikten kan sägas vara känselspröt utåt och rekryteringskällor när det gäller polispersonalen. Vi hoppas att poliserna skall kunna gå från dessa landsbygdsdistrikt över till stadsdistrikten, då även till de stora stadsdistrikten. Ytterst påverkar alltså detta rekryteringen även till våra största städer.

Det är därför viktigt att undanröja de irritationsmoment som förekommer. Och när det nu inte här sker något föregripande — såsom herr Georg Pettersson bekräftade — varför skall man då ta upp en strid om dessa saker? Om herr Ferdinand Nilsson vill fundera över vad han föreslagit, kanske han vill försöka ändra på sitt yrkande så att det åtminstone inte innebär ett avslag på vad riksdagen beslutade för tre veckor sedan.

Ang. ändring i lagen om polisväsendet i riket

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag begär naturligtvis inte att statsrådet skulle uppfatta allt vad jag sade i mitt anförande. Han observerade dock möjligen att jag även var inne på den proposition, som behandlats i statsutskottet och som antogs för någon tid sedan. Vad som för mig då var avgörande var statsutskottets uttalande, att det i nuvarande läge icke syntes lämpligt att någon omfördelning av kostnaderna äger rum och att utskottet därför tillstyrkte departementschefens förslag om en i huvudsak oförändrad relation mellan statens och kommunernas bidrag. Statsutskottet sysslar med ekonomi, och ur ekonomisk synpunkt har icke skett någonting, som på något sätt föregriper det förslag angående ändrade bestämmelser som här föreligger.

Nu säger herr statsrådet — kanske med en för inrikesministern naturlig fallenhet — att man självfallet bör eftersträva en likformighet. Man skall inte ha det ordnat på två sätt. Han kom emellertid inte in på möjligheten att införa en valrätt också i städerna, ehuru erfarenheten skulle ha sagt honom att på landet, där man har valrätt, hade det gått skapligt att få poliser, medan det i städerna, där staten tillsätter poliserna, hade gått sämre. Jag överskattar inte dessa omständigheter, men om man över huvud taget vill rikrikta på denna punkt förefaller det mig som om de logiska slutsatserna skulle bli något annorlunda än de som herr statsrådet drog.

Herr statsrådet talade också om arbetstakten i polisutredningen, och han antydde att jag hade genare möjligheter till att ha reda på hur utredningsarbetet pågick. Jag måste utan vidare bekänna att jag i det fallet anser, att statsrådet har väl så goda möjligheter som någon annan när det gäller utredningar inom hans eget departement. Jag kan inte på något sätt göra anspråk på något försteg i det avseendet. Jag nöjde mig med att ta ståndpunkt till ärendet när propositionen förelåg i första lagutskottet. Där reagerade jag mot att man rörde vid kommunernas befogenheter utan att samtidigt vidta justeringar be-

träffande kostnaderna. Den sortens avlyftning av kommunala uppgifter var inte vad jag hade tänkt mig. Jag hade tänkt mig att den skulle bestå i att staten framför allt övertog kostnaderna men också, där det behövdes, övertog det inflytande, som i samband därmed kunde vara motiverat. Exempelvis i vår motion nr 14 i första kammaren nämndes beträffande omfördelningen av uppgifterna mellan staten och kommunerna även polisväsendet.

Herr statsrådet säger att det är önskvärt och bra, att man i det fallet ökar det statliga inflytandet. Det skulle visst bidra till trivseln inom poliskåren o. s. v. Ja, tag gärna för mig hand om alltsammans, men glöm inte att samtidigt ta hand om kostnaderna!

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 43, i anledning av väckt motion om åtgärder med anledning av att de nordiska ländernas straffskalor icke överensstämmer; och

nr 44, i anledning av väckta motioner om visst tillägg till 4 § instruktionen för riksdagens ombudsmän.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av motioner om vissa ändringar i den för Kopparbergs län gällande särskildlagstiftningen på fastighetsrättens område, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. tillverkning av och handel med fodermedel

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till nya författningsbestämmelser rörande tillverkning av och handel med fodermedel m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 7 april 1961 dagtecknad proposition, nr 140, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om tillverkning av och handel med fodermedel m. m., samt

2) lag angående upphävande av lagen den 30 september 1938 (nr 611) om handel med fodermedel.

Det i propositionen framlagda förslaget rörande tillverkning av och handel med fodermedel m. m. hade givits formen av en fullmaktsförfattning, enligt vilken Kungl. Maj:ts skulle bemyndigas att inom viss ram utfärda föreskrifter rörande kontroll av fodermedel och vissa specialpreparat. Kontrollen vore avsedd att utövas i stort sett enligt de principer som nu tillämpades. Tillverkare och importörer skulle sålunda kunna åläggas att på förpackningar eller på annat sätt lämna uppgifter, som underlättade för djurinnehavare att bedöma varans kvalitet och lämplighet som foder för visst slags djur. Kostnaderna för kontrollen skulle helt bestridas av tillverkare och importörer.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat fyra i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 660, av herr *Sjönell*, ävensom nr 661, av herrar *Åkesson* och *Gösta Jacobsson*, samt i andra kammaren nr 789, av herrar *Nilsson* i Lönsboda och *Svensson* i Ljungkile, ävensom nr 790, av herr *Nilsson* i Svalöv.

I motionerna I: 660 och II: 789, vilka voro likalydande, hade hemställts, *dels* att riksdagen vid behandling av propo-

sition nr 140 måtte uttala, att kostnaderna för fodermedelskontroll och provtagning liksom hittills borde stanna på statsverket. Skulle detta förslag icke vinna gehör, hade hemställts, att kostnaderna för fodermedelskontroll och provtagning måtte fördelas på tillverkare och importörer i förhållande till deras omsättning av kontrollerade fodermedel, *dels ock* att i förslag till förordning om tillverkning av och handel med fodermedel måtte angivas, att förordningen icke skulle äga tillämpning å foderblandning, som beställdes av djurinnehavare för användning till egna eller omhänderhavda djur, när *huvudparten* av råvarorna tillhandahölles av denne.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

A. med avslag å följande motioner, nämligen

1) I: 660 och II: 789, i vad därigenom yrkats *dels* att kostnaderna för fodermedelskontroll och provtagning skulle stanna på statsverket, *dels* att i förordningen skulle angivas, att densamma icke ägde tillämpning å viss beställnings-tillverkning;

2) I: 661 och II: 790, vari yrkats ändring i den föreslagna förordningen såvitt avsåge beställningstillverkning (1 §), förverkande (13 § 2 mom.) och husbondeansvar (15 §); samt med förklaring att riksdagen funnit, att viss ändring borde vidtagas i förordningens 2 och 16 §§ samt att bestämmelserna i 2 och 3 §§ borde upptagas i omvänd ordning mot vad i förslaget angivits,

för sin del antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om tillverkning av och handel med fodermedel m. m. med under punkten angivna ändringar;

B. såsom sin mening giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört i anledning av det i motionerna I: 660 och II: 789 beträffande kostnadsfrågan i andra hand framställda yrkandet;

C. antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående

Ang. tillverkning av och handel med fodermedel

upphävande av lagen den 30 september 1938 (nr 611) om handel med fodermedel; samt

D. bemyndiga Kungl. Maj:t att, efter eget övervägande, för tiden intill dess förordningen om tillverkning av och handel med fodermedel m. m. trätt i kraft, utfärda bestämmelser rörande vara som avsåges i förordningens 7 §, förutsatt att bestämmelsernas innehåll fölle inom ramen för vad som stadgades i förordningen, sådan den av riksdagen antagits.

Herr SJÖNELL (fp):

Herr talman! Med hänsyn till tidpunkten på dagen skall jag försöka att inte ge anledning till några kontroversiella uppfattningar utan försöka fatta mig så kort som möjligt.

Anledningen till att jag begärt ordet i denna fråga är tredje lagutskottets behandling av det förslag, som jag har framlagt i min motion. I denna motion har tagits upp två huvudfrågor, som har den största betydelse för de små företagen inom kvarnbranschen, nämligen de s. k. bygdekvarnarna.

Det första förslaget avsåg beställningstillverkning av fodermedel. I motionen föreslås att förordningen icke skall äga tillämpning på foderblandning, som beställes av djurinnehavare för användning till egna eller omhändertagna djur, när huvudparten av råvarorna tillhandahålles av denne. Bakgrunden till detta förslag var att man skulle försöka få så litet krångel som möjligt och i största möjliga utsträckning underlätta för de mindre kvarnarna att stå till tjänst med den värdefulla serviceverksamhet, som de erbjuder genom denna beställningstillverkning.

Utskottet har på denna punkt uttalat, att man anser att motionärernas syfte väsentligen tillgodosetts genom en tillämpning av det uttalande som departementschefen gjort. Departementschefen har på denna punkt bl. a. sagt, att man genom tillämpningsföreskrifter bör kunna medge ytterligare undantag. Han har också exemplifierat detta så, att han kan tänka sig undantag för t. ex. det fall att

en lantbrukare önskar att en kvarn vid beredning av fodermedel av spannmål, som han tillhandahåller, tillsätter visst specialämne.

Den andra huvudfrågan, som har mycket stor betydelse för dessa små företag, gäller kostnaderna. I motionerna har här yrkats att kostnaderna skulle stanna på statsverket. Detta är, herr talman, en uppfattning som inte på något sätt står isolerad, eftersom flera remissinstanser gjort sig till tolk för samma mening på denna punkt. Man kan hänvisa bl. a. till handelskamrarna i Göteborg, Örebro och Västmanlands län, vilka anser, att kostnaderna även i fortsättningen helt bör bestridas av statsmedel, bl. a. för att produktionskostnaderna inte skall fördyras. Om kostnaderna övervältras på företagen, skulle detta även inverka på konkurrensläget mellan olika företag och företagstyper.

Detta är av mycket väsentlig betydelse, herr talman, för dessa små företag, och därför har det i min motion alternativt yrkats att, om det första förslaget att kostnaderna fortsättningsvis liksom hittills skall stanna på statsverket icke vinner gehör, skall kostnaderna utdebiteras efter omsättningen av kontrollerade fodermedel. Detta är ett system som tidigare har tillämpats i Danmark, och det måste även anses vara mycket rättvist.

Utskottet säger på denna punkt att man liksom motionärerna finner det angeläget att småföretagarna i branschen ej genom systemet påförs avgifter, som står i orimlig proportion till företagets omsättning. Jag tror att man inte gör våld på skrivningens ordalag om man tolkar detta uttalande så, att man biträder förslaget om att kostnaderna alternativt skulle kunna utgå i förhållande till omsättningen.

Det är här nämligen, herr talman, fråga om utomordentligt värdefulla företag. De har en kvalitet utöver den som vanliga företag har, nämligen att de är värdefulla utifrån den mycket viktiga beredskapssynpunkten. Om vi skulle räkna ut för en total avspärrning såsom under det senaste världskriget, skulle det helt enkelt av försörjningsskäl bli nöd-

Ang. tillverkning av och handel med fodermedel

vändigt att uppföra dylika småföretag ute i bygderna. Det är mot denna bakgrund all anledning att se till att dessa företag i fortsättningen kan existera och att man inte betungar dem med onödiga kostnader. Härvidlag måste utskottets understrykande av motionärernas uppfattning att kostnaderna skall fördelas så att småföretagen inte onödigtvis betungas vara mycket väsentlig.

Jag skall avslutningsvis, herr talman, be att med understrykande av vad jag här sagt och av de synpunkter, som utskottet framfört på de här ifrågavarande frågorna, få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Efter det yrkande som nu ställts behöver jag egentligen inte säga någonting, eftersom den föregående ärade talaren redan har talat om vad utskottet framhållit, nämligen att de olägenheter, som möjligen skulle kunna bli följden av den nya förordningen, kan rättas till genom tillämpningsföreskrifter, som skulle utfärdas genom Kungl. Maj:t. Detta gäller både de s. k. beställningstillverkarna och kostnaderna. Jag vill särskilt beträffande kostnaderna nämna, att dessa kan beräknas uppgå till högst 1/10 procent av inköpsvärdet.

Detta förslag kan alltså, herr talman, inte förorsaka så synnerligen stora svårigheter.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets memorial nr 28, angående uppskov med behandlingen av vissa utskottet tilldelade ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 33, angående uppskov med behandlingen av vissa till jordbruksutskottet hänvisade

ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 66, angående uppskov med behandlingen av vissa till bevillningsutskottet hänvisade ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av väckta motioner om lagstiftning i syfte att möjliggöra utnyttjande av byggnad på annans mark såsom säkerhet för kredit;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret; och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets memorial nr 52, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs statsutskottets memorial nr 142, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61.

Beträffande detta memorial hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

På gjord proposition bifölls denna hemställan.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i förevarande memorial hemställt.

Föredrogs statsutskottets memorial nr 62 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. 143, angående statsregleringen för budgetåret 1961/62.

Jämväl beträffande detta memorial hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

Enär en gemensam votering avsåges skola äga rum under morgondagen, vilken votering påverkade innehållet i förevarande memorial, beslöts, på framställning av herr talmannen, att detsamma nu icke skulle upptagas till behandling utan ånyo bordläggas.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till organisation för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning m. m.;

nr 331, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar m. m.;

nr 332, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om avsättning av kommunal-skattemedel till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1961/62;

nr 333, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1961/62; och

nr 334, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1961/

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 324, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning rörande anslag till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 325, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande särskilda åtgärder för det norrländska jordbruket och skogsbruket, m. m., jämte i ärendena väckta motioner.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 342, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 70, med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial nr 144, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1961/62 till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar m. fl. anslag.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.22.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Måndagen den 29 maj eftermiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 19.30.

Föredrogs statsutskottets memorial nr 144, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1961/62 till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar m. fl. anslag.

Beträffande detta memorial hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

På gjord proposition bifölls denna hemställan.

Sedermera godkändes på gjord proposition den i memorialet föreslagna voteringspropositionen.

Herr talmannen yttrade, att, under förutsättning att den nu godkända voteringspropositionen bleve godkänd även av andra kammaren, enligt överenskommelse med nämnda kammares talman gemensam omröstning i ämnet komme att äga rum vid kamrarnas sammanträden under morgondagen.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 19.32.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 30 maj

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 144 föreslagna samt av båda kamrarna godkänd voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill,

A. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, besluta att skolhemmet å Mogård skall från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta;

B. att motionerna I: 92 och II: 117, i vad de avser uppdrag åt skolöverstyrelsen att tills vidare låta driva Charlottendals skolhem med nuvarande vårdform, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

C. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga,

dels godkänna följande avlöningsstat för statens dövskolor m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 007 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	106 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 315 100
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 114 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	86 100
Summa kronor	5 629 000

dels och till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 629 000 kronor;

D. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till Statens dövskolor m. m.: Omkostnader för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 909 000 kronor;

E. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m. för budgetåret 1961/62 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 2 487 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat,

A. att, med bifall till motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag, att skolhemmet å Mogård skall från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta;

B. att, med bifall till motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställa om uppdrag åt skolöverstyrelsen att tills vidare låta driva Charlottendals skolhem med nuvarande vårdform;

C. att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga,

dels godkänna följande avlöningsstat för statens dövskolor m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Ang. utgifter å driftbudgeten

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 007 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	106 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 415 100
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 114 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	86 100
Summa kronor	5 729 000

dels ock till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 729 000 kronor;

D. att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till Statens dövskolor m. m.: Omkostnader för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 984 000 kronor;

E. att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 92 och II: 117, såvitt nu är i fråga, till Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m. för budgetåret 1961/62 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 2 273 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen upplästs, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 69.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 499, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 98 ja och 117 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 170 ja och 186 nej, vadan beslut i frågan blivit av

riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Justerades protokollen för den 24 innevarande månad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr 143, angående statsregleringen för budgetåret 1961/62.

Punkterna 1—12

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13

Lades till handlingarna.

Punkten 14

Ang. utgifter å driftbudgeten

I denna punkt hade utskottet yttrat bland annat:

»På grund av riksdagens redan fattade beslut eller av vederbörande utskott framlagda förslag skulle utgifterna å driftbudgeten för budgetåret 1961/62 uppgå till 15 914 100 000 kronor (Bil. II). I jämförelse med statsverkspropositionen innebär detta en ökning med 7 785 000 kronor.

Då inkomsterna enligt vad ovan under punkten 13:o angivits uppgår till 17 083 062 000 kronor, uppstår ett beräknat *överskott* å statsregleringen av 818 962 000 kronor.

Härom har utskottet velat erinra.»

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Med anledning av utgången av den i dag företagna gemensamma voteringen får jag yrka att det under förevarande punkt å tredje raden angivna beloppet om 15 914 100 000 kronor utbytes mot 15 914 275 000 kronor samt det å femte raden angivna beloppet om 7 785 000 kronor utbytes mot 7 960 000 kronor.

Vidare får jag hemställa att det tredje

Ang. inkomster å kapitalbudgeten — Ang. utgifter å kapitalbudgeten

stycket erhåller följande ändrade lydelse: »Då inkomsterna enligt vad ovan under punkten 13:o angivits uppgår till 17 083 062 000 kronor, uppstår ett beräknat överskott å statsregleringen av 818 787 000 kronor.»

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, lades ifrågavarande punkt till handlingarna med de av herr Bengtson påyrkade ändringarna.

Punkten 15**Ang. inkomster å kapitalbudgeten**

Utskottet hade i förevarande punkt bland annat lämnat en sammanfattning av de beslutade investeringarna under olika kapitalfonder, vilka investeringar uppginge till sammanlagt 2 579 858 000 kronor. Under »III. Statens allmänna fastighetsfond» hade därvid upptagits ett belopp av 154 270 000 kronor. I ett förslag till investeringsplan för budgetåret 1961/62 hade utskottet beräknat investeringsbemyndigandena till sammanlagt 1 499 917 000 kronor, i vilket belopp bland annat inginge 53 557 000 kronor under rubriken »III. Statens allmänna fastighetsfond». Utskottet hade anfört bland annat följande:

»Av den lämnade redogörelsen framgår, att sammanlagda beloppet av de av riksdagen för budgetåret 1961/62 anvisade investeringsanslagen uppgår till 2 579 858 000 kronor. Mot dessa investeringsanslag står inkomster av avskrivningsmedel och övriga likvida medel å tillhoppa 1 079 941 000 kronor. För genomförande av de beslutade investeringarna erfordras sålunda investeringsbemyndiganden intill ett sammanlagt belopp av (2 579 858 000—1 079 941 000 =) 1 499 917 000 kronor. Om kapitalåterbetalningen upptages med 60 074 000 kronor, skulle behovet av lånemedel komma att uppgå till 1 439 843 000 kronor (Bil. III).

Utskottet hemställer, att riksdagen må upptaga inkomsterna å kapitalbudgeten i riksstaten för budgetåret 1961/62 sålunda:

Lånemedel kronor 1 439 843 000.»

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag hemställer att det under förevarande punkt å s. 9 under »III. Statens allmänna fastighetsfond» angivna beloppet om 154 270 000 kronor utbytes mot 154 056 000 kronor, att den nederst å samma sida angivna summan om 2 579 858 000 kronor utbytes mot 2 579 644 000 kronor, att det å s. 10 under »Förslag till investeringsplan för budgetåret 1961/62» vid »III. Statens allmänna fastighetsfond» angivna beloppet om 53 557 000 kronor utbytes mot 53 343 000 kronor, att de å s. 11 i samma uppställning angivna summorna om 1 499 917 000 och 1 439 843 000 kronor utbytes mot 1 499 703 000 respektive 1 439 629 000 kronor samt att i det stycke på s. 11 som börjar med »Av den lämnade redogörelsen framgår» det å tredje raden angivna beloppet om 2 579 858 000 kronor utbytes mot 2 579 644 000 kronor, den å sjätte och sjunde raderna angivna subtraktionen (2 579 858 000 — 1 079 941 000 =) 1 499 917 000 kronor utbytes mot (2 579 644 000 — 1 079 941 000 =) 1 499 703 000 kronor och det å nionde raden samt i utskottets hemställan angivna beloppet om 1 439 843 000 kronor utbytes mot 1 439 629 000 kronor.

Efter härmed slutad överläggning bifölles utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan med de av herr Bengtson föreslagna ändringarna.

Punkten 16**Ang. utgifter å kapitalbudgeten**

I denna punkt hade utskottet yttrat: »Såsom utskottet under nästföregående punkt omnämnt, skulle inkomster och utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62 komma att balansera på ett belopp av 1 439 843 000 kronor. Enligt den förut återgivna sammanställningen över investeringarna under olika kapitalfonder uppgår dessa till sammanlagt 2 579 858 000 kronor, vilket innebär en ökning med 5 260 000 kronor i jämförelse med statsverkspropositionen.

Härom har utskottet velat erinra.»

Ang. riksstat

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag hemställer att det å tredje raden angivna beloppet om 1 439 843 000 kronor utbytes mot 1 439 629 000 kronor, att det å femte raden angivna beloppet om 2 579 858 000 kronor utbytes mot 2 579 644 000 kronor samt att det å sjätte raden angivna beloppet om 5 260 000 kronor utbytes mot 5 046 000 kronor.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter den nu föredragna punkten lades till handlingarna med av herr Bengtson påyrkade ändringar.

*Punkten 17***Ang. riksstat**

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att, sedan riksstat för budgetåret 1961/62 av under punkten angiven lydelse blivit upprättad, densamma, försedd med herrar talmäns underskrifter, måtte till Kungl. Maj:t överlämnas.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Jag hemställer att kammaren måtte besluta att — sedan riksstat för budgetåret 1961/62 av den lydelse som framgår av utskottets förslag med däri av kammaren beslutade ändringar blivit upprättad — densamma, försedd med herrar talmäns underskrifter, må till Kungl. Maj:t överlämnas.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls det av herr Bengtson därunder framställda yrkandet.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 327, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1961/62 till statens blindskolor och dövskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 348, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61;

nr 349, angående statsregleringen för budgetåret 1961/62; och

nr 350, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1961/62.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 335, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förfarandet i anmärkningsmål, m. m.;
nr 336, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket;

nr 337, i anledning av väckta motioner om lagstiftning i syfte att möjliggöra utnyttjande av byggnad på annans mark såsom säkerhet för kredit;

nr 338, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret; och

nr 339, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 340, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i den för Kopparbergs län gällande sarslagstiftningen på fastighetsrättens område; samt

nr 341, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till nya författningsbestämmelser rörande tillverkning av och handel med fodermedel m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 347, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning

om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 351, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1961/62, m. m.; samt

nr 352, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 353, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Herr TALMANNEN anförde:

Efter samråd med andra kammarens talman får jag meddela att riksdagens höstsession kommer att taga sin början måndagen den 16 oktober klockan 14.00. Kallelse kommer att utfärdas i vanlig ordning genom annonsering och genom tillkännagivande i radio.

Inför den nu förestående avslutningen av årets vårsession uttalar jag ett varmt tack till såväl kammarens ledamöter som

dess tjänstemän för ett mycket gott samarbete. Särskilt tackar jag för den förståelse och den stora vänlighet som alltid visats mig personligen. Så önskar jag eder alla en god och i alla avseenden angenäm sommar.

Detta tal besvarades av herr SANDLER i följande ordalag:

Herr talman! Herr talmannen har till kammarens ledamöter riktat en vänlig hälsning med avseende å de nu begynnande sommarferierna. Kammarens ledamöter önskar förvisso återgälda denna hälsning med en motsvarande önskan för herr talmannens vidkommande. Med den är förenad vår respekt för den tålmodiga och, jag tillägger, godmodiga ut hållighet som herr talmannen visat under det att han har lotsat oss igenom mångfalden av propositioner och kontrapropositioner uti vår unika voteringsordning fram till den tidpunkt då statsregleringsmemorialet har blivit stadfäst, vilket ju är slutpunkten för vårsessionen.

Vår värderade talman har gjort sig väl förtjänt av den sommarvila vi nu tillönskar honom.

Herr talmannen förklarade härefter riksdagens vårsession för första kammarens del avslutad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 10.22 .

In fidem
K.-G. Lindelöw